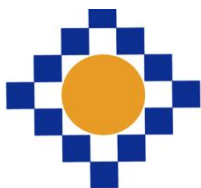

الحمد لله
الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا
هدى الله لنا

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری

خلاصه مطالعات مناطق ویژه علم و فناوری

در استان‌های آذربایجان شرقی، اصفهان، بوشهر، خراسان رضوی و یزد

دبیرخانه

زمستان ۱۳۹۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
أ.....	پیشگفتار:
ب.....	مقدمه:
۱.....	منطقه ویژه علم و فناوری: استان آذربایجان شرقی (ربع رشیدی).....
۳.....	۱- مقدمه.....
۳.....	۱-۱- معرفی شهرک علمی آموزشی ربع رشیدی.....
۳.....	۲- معرفی و توانمندی‌های استان.....
۳.....	۲- ۱- موقعیت ملی و منطقه‌ای.....
۴.....	۲- ۲- زیرساخت‌های ارتباطی.....
۵.....	۲- ۳- توانمندی‌های علمی و فناوری استان.....
۵.....	۲- ۴- توانمندی‌های صنعتی، معدنی، کشاورزی و بازرگانی استان.....
۶.....	۲- ۵- پیشسازی استان در زمینه تولیدات کشاورزی، باغی و دامی.....
۶.....	۳- مصوبه‌های قانونی و حقوقی مربوط به تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری.....
۷.....	۴- معرفی منطقه ویژه.....
۷.....	۴- ۱- آمارهای کلان منطقه ویژه.....
۸.....	۴- ۲- محدوده جغرافیایی منطقه.....
۹.....	۴- ۳- محورهای اولویت‌دار منطقه.....
۱۰.....	۵- کانون‌های اصلی منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی.....
۱۱.....	۵- ۱- کانون مرکزی: شهرک فناوری‌های پیشرفته (تبریز ۴).....
۱۱.....	۵- ۲- کانون خلعت پوشان دانشگاه تبریز.....
۱۲.....	۵- ۳- کانون فناوری دانشگاه صنعتی سهند (واقع در دالان مرکزی).....
۱۳.....	۵- ۴- کانون شهرک فناوری قطعات خودرو.....
۱۳.....	۵- ۵- کانون پارک علم و فناوری استان - مجموعه عصر انقلاب (واقع در دالان مرکزی).....
۱۴.....	۵- ۶- کانون همکاری‌های فناوری ملی - بین‌المللی سهلان.....
۱۵.....	۵- ۷- کانون مجتمع علمی، تاریخی و فرهنگی ربع رشیدی.....

۶-پهنه‌های منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی	۱۵
۷-برنامه جامع منطقه ویژه	۱۶
۷-۱-چشم‌انداز منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی	۱۶
۷-۲-اهداف کلی	۱۷
۷-۳-راهبردها	۱۷
۷-۴-اهداف کمی تا افق ۱۴۰۴	۱۷
۷-۵-سیاست‌های اجرایی و راهکارها	۱۸
۸-نمودار سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی	۱۸
۹-برنامه‌های آینده استان در جهت توسعه منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی	۲۰
۱۰-سازمان‌های همکار	۲۵
۱۱-جمع‌بندی	۲۶
۱۲-ضمائم	۲۷
۱۲-۱-معرفی ربع رشیدی	۲۸
۱۲-۲-مصوب قانونی مجتمع علمی، تاریخی و فرهنگی ربع رشیدی و ترکیب اعضاء هیئت امناء	۲۹
۱۲-۳-چشم‌انداز و اهداف طرح ربع رشیدی	۲۹
۱۲-۴-مأموریت‌های شهر ربع رشیدی	۳۰
۱۲-۵-برنامه‌های کلان شهر ربع رشیدی	۳۰
۱۲-۶-کارکردهای شهر ربع رشیدی	۳۰
۱۲-۷- برنامه‌های ارتقاء خوشه‌های صنعتی	۳۲
۸-۱۲-فهرست مطالعات انجام یافته	۳۵
۹-۱۲-برنامه‌های مالی کانون‌ها	۳۷
منطقه ویژه علم و فناوری استان اصفهان.....	۴۳
۱-مقدمه	۴۵
۲-مهم‌ترین اهداف منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان	۴۶
۳-ارکان سازمانی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان	۴۷
۴-محدوده پیشنهادی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان	۴۹
۵-انتخاب نقاط قانونی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان	۵۱
۶-بازیگران اصلی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان	۵۴

۵۴.....	۷-اقدامات انجام شده در راستای تأسیس منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان
۵۵.....	۸-تفاهم نامه های منعقد در راستای تأسیس و توسعه منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان
۵۶.....	۹-پیشنهادهای و اقدامات اجرایی لازم جهت تأسیس و توسعه منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان
۵۹.....	منطقه ویژه علم و فناوری: استان بوشهر (خلیج فارس)
۶۱.....	۱-مقدمه
۶۱.....	۲-معرفی استان بوشهر
۶۳.....	۱-۲- زیرساخت های صنعتی استان بوشهر
۶۳.....	۲-۲- منطقه ویژه اقتصادی بوشهر
۶۴.....	۳-۲- شهرک های صنعتی
۶۵.....	۴-۲- زیرساخت های زیربنایی استان بوشهر
۶۷.....	۳- ضرورت ایجاد مناطق ویژه (کریدور) علم و فناوری خلیج فارس
۶۹.....	۴- زمینه های فعالیت منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری خلیج فارس
۶۹.....	۵-عناصر و بازیگران منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری خلیج فارس
۷۰.....	۶-نقاط کانونی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری خلیج فارس
۷۶.....	۷-خوشه های فناوری منطقه ویژه (کریدور) خلیج فارس
۸۲.....	۸-اقدامات صورت گرفته طی یکسال گذشته برای راه اندازی و توسعه منطقه ویژه
۸۴.....	۹-اقدامات آتی
۸۴.....	۱۰-سازمان مؤسس و ساختار اجرایی منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس
۸۷.....	۱۱-پیش بینی منابع بودجه و اعتبارات
۸۹.....	۱۲-جمع بندی
۹۱.....	منطقه ویژه علم و فناوری: استان خراسان رضوی
۹۳.....	۱-مقدمه
۹۴.....	۲-منطقه ویژه علم و فناوری
۹۶.....	۳-مناطق ویژه علم و فناوری در ایران و خراسان رضوی
۹۸.....	۴-برنامه تأسیس مناطق ویژه خراسان رضوی
۹۸.....	۴-۱-مطالعه و برنامه ریزی های اولیه
۹۸.....	۴-۲-مشخصه های مناطق ویژه (کریدور) در طراحی ساختار اجرایی باید لحاظ شود
۱۰۰.....	۴-۳-اقدامات اجرایی، کالبدی و عمرانی

۴-۴- اقدامات نرم افزاری	۱۰۰
۵- معرفی منطقه ویژه علم و فناوری خراسان رضوی	۱۰۰
۵-۱- محدوده جغرافیایی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری رضوی	۱۰۰
۵-۲- شهرک نوآوری و فناوری رضوی	۱۰۲
۶- نقش آفرینان اصلی در منطقه ویژه علم و فناوری خراسان رضوی	۱۰۳
۷- ساختار سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری رضوی	۱۰۳
۸- اقدامات انجام شده در تأسیس منطقه ویژه خراسان رضوی	۱۰۴
۹- جمع‌بندی	۱۰۴
منطقه ویژه علم و فناوری: استان یزد.....	۱۰۷
۱- مقدمه	۱۰۹
۲- اهداف ایجاد منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۰۹
۳- سیر مصوبه‌های قانونی و حقوقی در خصوص منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۰۹
۴- سوابق مطالعات انجام شده در استان یزد	۱۱۱
۵- برنامه راهبردی منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۱۱
۶- ویژگی‌های خاص منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۱۳
۷- محدوده فیزیکی منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۱۴
شکل ۳: وضعیت زیرساخت‌های منطقه ویژه علم و فناوری استان یزد	۱۱۵
۸- محورهای فعالیت منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۱۶
۹- عناصر و بازیگران منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۱۷
۱۰- تفاهم‌نامه‌های امضاء شده بین عناصر اصلی و منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۱۸
۱۱- برنامه سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۱۹
۱۲- برنامه مالی منطقه ویژه علم و فناوری یزد	۱۲۰

پیشگفتار

جایگاه علم و فناوری به عنوان پیشران اصلی توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در مقایسه با دیگر دستاوردهای بشری، امروزه بیش از پیش برجسته و متمایز شده است. رقابت‌پذیری در حوزه‌های اصلی علمی و بلوغ نظام ملی نوآوری دو عامل تعیین‌کننده و قابلیت‌ساز برای تثبیت قدرت نرم و اقتدار ملی به شمار می‌روند. ایجاد چشم اندازی انگیزه بخش و روشن و اتخاذ جهت‌گیری مبنایی نسبت به این دو عامل نیازمند فرایندی یکپارچه و منضبط برای سیاستگذاری علم و فناوری است. اثربخشی و کارایی این فرایند در گرو تکمیل دو حلقه تجزیه و تحلیل سیاست در مرحله تدوین و نیز ارزیابی سیاست در مرحله اجرا است.

مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور به عنوان کانون پژوهش، تفکر و مشاوره به منظور پشتیبانی از نهادهای حکمرانی و سیاست‌گذار به‌ویژه شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری (عتف) به‌منظور ارتقای فرایندهای تدوین، اجرا و ارزیابی سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه علم و فناوری و توانمندسازی و شکل‌دهی به شبکه‌های سیاستی در همه سطوح نظام نوآوری کشور فعالیت می‌کند. در راستای وظایف محوله از سوی شورای عالی عطف، این مرکز اقدام به سازماندهی و اجرای انواع پژوهش‌های لازم و نیز نظارت و پایش عملکرد نهادها و سازمان‌های مشارکت‌کننده در نظام علم، فناوری و نوآوری می‌نماید. به منظور اشاعه یافته‌های پژوهشی و نیز ارتقای دسترس‌پذیری داده‌ها و اطلاعات گزارش‌های دبیرخانه شورای عالی عطف، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، چاپ و انتشار گزارش‌های مرتبط را در قالب کتاب برای بهره‌برداری سازمان‌ها، مدیران و دست‌اندرکاران نظام ملی علم، فناوری و نوآوری و نیز پژوهشگران و دانشجویان حوزه‌های مربوط در دستور کار خود قرار داده است.

از این دست گزارش‌ها می‌توان به گزارش حاضر اشاره کرد که به منظور ارائه خلاصه‌ای از اقدامات و فعالیت‌های استان‌های دارای مجوز تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری (آذربایجان شرقی، اصفهان، بوشهر، خراسان رضوی و یزد) و برنامه‌های آینده آنها تدوین شده است. مناطق ویژه علم و فناوری بر اساس آئین‌نامه اجرایی مصوب، با مجوز هیئت محترم دولت و نظارت و راهبری شورای عالی عطف در استان‌ها تأسیس می‌شوند، منظومه‌ای از امکانات علمی، صنعتی، تولیدی، آزمایشگاهی، تحقیقاتی، زیرساخت‌ها و محیط‌های ارتباطی، نهادها و مؤسسات، افراد و اطلاعات هستند که با تکیه بر خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها در یک گستره جغرافیایی و بر اساس یک نظام مدون و هم‌پیوند با اهداف و راهکارهای معین هماهنگ شده و با جذب فرصت‌ها و سرمایه‌های علمی، اقتصادی، انسانی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و اشتراک منافع همه

طرف‌های ذی‌نفع و هم‌افزایی بین سازمان‌ها، مراکز و مؤسسات حاضر در منطقه، سبب ارتقای فناوری و در نتیجه توسعه تولید، ثروت، رفاه ملی و ایجاد جامعه دانایی محور می‌شوند.

این گزارش ماحصل همکاری و تعامل نزدیک مسئولان و کارشناسان استان‌های دارای مجوز تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری و مدیران و کارشناسان دبیرخانه شورای عالی عتف طی یک سال گذشته است. در این گزارش سعی شده است مهمترین اقدامات انجام شده در استان‌های دارای مجوز و برنامه‌های آینده آنها به صورت اجمالی ارائه شود.

در پایان لازم می‌دانم مراتب سپاس و قدردانی خود را از مسئولان و کارشناسان استان‌های دارای مجوز، مدیران و کارشناسان دبیرخانه که در مراحل تهیه گزارش حاضر همکاری داشته‌اند، ابراز نمایم.

محمد ابوبی اردکان

رئیس مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

و قائم مقام دبیرکل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری

مقدمه

مناطق ویژه علم و فناوری کشور دارای تاریخچه‌ای ۱۰ ساله است. ضرورت توسعه مناطقی که بتوانند زمینه‌ساز توسعه علم و فناوری باشند. اقتصاد دانایی محور به عنوان یکی از اهداف اصلی برنامه‌های توسعه کشور بر پایه ابزارها و سیاست‌های متفاوتی تحقق می‌یابد؛ که توسعه مناطق ویژه علم و فناوری می‌تواند یکی از این ابزارها باشد. زمینه‌سازی برای تجمع و هم‌افزایی عناصر مؤثر در ایجاد یک جامعه دانایی محور؛ و هم پیوندی آن عناصر با یکدیگر و جامعه بین‌المللی در این مناطق، می‌تواند موتور پیش‌ران توسعه باشد. بر همین اساس در سال ۱۳۸۴ آیین‌نامه‌ای در خصوص ایجاد کردیدورهای علم و فناوری تدوین و به تصویب هیات دولت رسید. در سال ۱۳۸۹ این آیین‌نامه مورد بازبینی قرار گرفته و نام آن به *آیین‌نامه نحوه تأسیس و توسعه مناطق ویژه علم و فناوری کشور* تغییر یافت. آنگونه که در آیین‌نامه مذکور بیان شده است، ایجاد شرایط هم‌افزایی و رقابتی، جذب و حفظ سرمایه‌های انسانی خلاق و شایسته و ایجاد اشتغال ارزش افزایش و ایجاد تسهیلات حقوقی، اجرایی، ارتباطی و سرمایه‌گذاری و خدماتی برای شکل‌گیری خوشه‌های صنعتی خدماتی با فناوری برتر، مناطق ویژه علم و فناوری در استان‌های حائز شرایط و مستعد کشور دلایل شکل‌گیری و توسعه مناطق بوده است. شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری، راهبری و مدیریت تأسیس و توسعه مناطق ویژه علم و فناوری را بر عهده دارد. بر همین اساس دبیرخانه شورا در سال ۱۳۹۳ زمینه‌سازی جهت استقرار و توسعه را در دستور کار خود قرار داد. در ادامه در خصوص تعریف این مناطق و رویکرد دبیرخانه در خصوص توسعه این مناطق مطالبی آمده است؛ و در گزارش شرح از وضعیت این مناطق مطالبی بیان شده است.

تعریف مناطق ویژه علم و فناوری

تعریف مناطق ویژه علم و فناوری بر دو موضوع اصلی استوار است:

- توسعه شرکت‌ها و موسسات داخل مناطق بر اساس ارائه مشوق‌های توسعه علم و فناوری، که به صورت مستقیم رشد علم و فناوری در این مناطق را هدف قرار داده است.
- توسعه زیرساخت‌های توسعه علم و فناوری در این مناطق، که به صورت غیرمستقیم، رشد شرکت‌ها و موسسات مستقر را در برخواهد داشت.

بر همین اساس نیز این مناطق دربردارنده ویژگی‌هایی هستند، که در تعریف بر آن تاکید شده است:

منظومه‌ای از امکانات علمی، صنعتی، تولیدی، آزمایشگاهی، تحقیقاتی، زیرساخت‌ها و محیط‌های ارتباطی، نهادها و مؤسسات، افراد و اطلاعات هستند که با تکیه بر خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها در یک گستره جغرافیایی و بر اساس یک نظام مدون و هم پیوند با اهداف

راهکارهای معین هماهنگ شده و با جذب فرصت‌ها و سرمایه‌های علمی، اقتصادی، انسانی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و اشتراک منافع همه طرف‌های ذی‌نفع و هم‌افزایی بین سازمان‌ها، مراکز و مؤسسات حاضر در منطقه، سبب ارتقای فناوری و در نتیجه توسعه تولید، ثروت، رفاه ملی و ایجاد جامعه دانایی محور می‌شوند.

رویکرد دبیرخانه به مناطق ویژه علم و فناوری

قوانین و مقررات اغلب کلیات و جهت‌گیری‌های کلان در خصوص موضوعات مختلف را نشان می‌دهند، اما این جهت‌گیری‌های کلان می‌تواند برپایه رویکردهای مختلفی پیاده‌سازی و اجرایی شوند. رویکردهای دبیرخانه برپایه همین جهت‌گیری‌های کلان طراحی شده است. این رویکرد را می‌توان در قالب چند گزاره اصلی بیان کرد، که هر یک به صورت اجمالی توصیف شده است.

سطح‌بندی مناطق ویژه علم و فناوری

برخلاف رفتار متداول که مناطق ویژه، اغلب با تخصیص و تملک زمین همراه است، ساختار مناطق ویژه علم و فناوری، در سه سطح سلسله مراتبی تعریف می‌شود. ساختار مناطق ویژه در سطوح زیر قابل تعریف است:

- **منطقه ویژه علم و فناوری:** این منطقه دربرگیرنده یک شهر بزرگ و مناطق اطراف آن است. مانند تبریز و مناطق اطراف آن. این منطقه به عنوان پشتیبان و زیرساخت توسعه علم و فناوری شناخته می‌شود. به این ترتیب این مناطق باید دارای حداقل‌هایی از نیازمندا و شرایط باشند.
- **کانون‌های اصلی علم و فناوری:** هر منطقه ویژه شامل چندین کانون اصلی است. کانون‌های اصلی یک منطقه ویژه بخش‌هایی از آن منطقه است که پذیرای فیزیکی بازیگران علم و فناوری؛ مانند شرکت‌ها، مؤسسات و دانشگاه‌ها؛ در آن منطقه می‌باشد. در کانون‌های اصلی از طریق نزدیکی جغرافیایی هم‌افزایی میان این بازیگران، از یک سو و اعطای مشوق‌های دولتی (عمدتاً غیرنقدی) از سوی دیگر، امکان توسعه علم و فناوری در مناطق را فراهم می‌آورد. این کانون‌های اصلی از جنس شهرک‌های فناوری، مناطق ویژه اقتصادی، شهرک‌های صنعتی و ... هستند.
- **پهنه‌های علم و فناوری:** هر کانون اصلی شامل یک یا چند پهنه علم و فناوری است. پهنه‌ها، بخش‌های منتخب از یک کانون اصلی است که به صورت جغرافیایی تعیین می‌کند که مشوق‌ها برای شرکت‌ها و نهادهای مستقر در این پهنه‌ها قابل اعمال است.

بر این اساس مناطق ویژه اراضی مخصوص خود را ندارد، بلکه از ظرفیت‌های زیرساختی ایجاد شده در کانون‌های اصلی بهره می‌برد. این امر توسعه مناطق را با هزینه پایین، در مدت کوتاه‌تر و با ریسک کمتری را امکان‌پذیر می‌کند.

استفاده از ظرفیت‌های بالقوه کشور در قالب کانون‌های اصلی علم و فناوری

بر اساس رویکرد دبیرخانه، مناطق ویژه علم و فناوری، برپایه هم‌افزایی و هماهنگی میان نهادهای مختلف توسعه‌ای شکل می‌گیرد. کانون‌های اصلی علم و فناوری، پذیرا و محل استقرار نهادهای مختلف توسعه هستند. اصلی‌ترین کانون‌هایی که از یک سو برخوردار از ظرفیت‌های زیرساختی هستند، و از سوی دیگر، به صورت بالقوه می‌توانند پذیرنده این نهادها، از جمله شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان، مراکز آموزش تخصصی، آزمایشگاه‌های تخصصی و ... باشند، عبارتند از:

- **شهرک‌های صنعتی:** شهرک‌های صنعتی مبتنی بر دیدگاه نزدیکی جغرافیایی و بهره‌مندی از زیرساخت مشترک بنا نهاده شده است. این شهرک‌ها زیر نظر یک شرکت مادر تخصصی مدیریت می‌شوند؛ و به واسطه تعدد و ظرفیت‌های خالی موجود در شهرک‌های صنعتی تخصصی، می‌توانند کانون‌های اصلی مناطق ویژه علم و فناوری و مکان استقرار نهادهای خلق و توسعه علم و فناوری باشند.
- **مناطق آزاد تجاری و مناطق ویژه اقتصادی:** هر دو منطقه بر اساس ایجاد محیط‌های مستقل از کشور برای قرار از قوانین بوروکراتیک مانع رشد و در عین حال تسهیل قوانینی به منظور توسعه سرمایه‌گذاری، خصوصاً سرمایه‌گذاری خارجی، شکل گرفته‌اند. مناطق ویژه علم و فناوری نیز در نهایت بر پایه این دیدگاه نیز استوار است که بخش‌های جغرافیایی معینی از کشور از قوانین متداول خارج شده تا محیط مساعدتری را برای نیل به اهداف کلان توسعه ایجاد نماید.
- **شهرک‌های فناوری:** شهرک‌های فناوری مفهومی نزدیک به مناطق ویژه علم و فناوری است. این مناطق بر پایه یک حوزه فناوری مشخص به صورت تخصصی شکل گرفته‌است و بر خلاف شهرک‌های صنعتی که پذیرای بنگاه‌های تولیدی است، عمدتاً دربرگیرنده شرکت‌های کوچک (اغلب حتی زیر ۱۰ نفر کارکن یا بین ۱۰ تا ۵۰ نفر کارکن) و البته دانشی‌تر هستند.
- **شهرک‌های تخصصی:** در بخش‌های مختلف مجوزهایی در خصوص شهرک‌های تخصصی صادر شده است یا در حال صدور است، مانند شهرک دانش سلامت در وزارت بهداشت یا شهرک

کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی یا شهرک پتروشیمی یا گاز در وزارت نفت. به این ترتیب این شهرک‌ها می‌توانند کانونی اصلی برای توسعه علم و فناوری در یک بخش خاص باشند.

- **پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد:** پارک‌های علم و فناوری نیز در سال‌های گذشته دارای رشد بی‌رویه و غیرهدفمند بوده است، که البته می‌تواند در مناطق ویژه به عنوان یک پتانسیل مورد توجه قرار گیرد.

- **پهنه‌های شهری:** تعیین کاربری‌های پهنه‌های شهری و بر اساس آن پهنه‌بندی شهری یکی از مهم‌ترین ابزارهای مدیریت توسعه شهری است. به صورت تاریخی تعیین پهنه‌های شهری با کاربری صنعتی، بازرگانی، اداری، مسکونی، آموزشی و ... امری شناخته شده است. امروزه در برخی از شهرهای جهان در برنامه‌های شهری، پهنه‌های فناوری و انواع آن مانند پهنه‌های فناوری پیشرفته یا پهنه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات نیز مشاهده می‌شود که این امر می‌تواند منجر به جذب و توسعه این فناوری‌ها در سطح شهرها شد. در این بخش لازم است تا پهنه‌هایی با هدف توسعه مفهوم شهر خلاق (پهنه‌هایی با هدف جذب صنایع خلاق و ایجاد زمینه‌های مساعد برای سکونت طبقه خلاق) نیز مورد توجه قرار گیرد.

استفاده از ظرفیت‌های بالقوه در قالب برنامه‌های ملی و منطقه‌ای

به مانند ایده کانون‌های اصلی در مناطق ویژه علم و فناوری، که استفاده از ظرفیت‌های بالقوه سایر نهادها، مانند شهرک‌های صنعتی و ...، بود؛ می‌توان از ظرفیت‌های برخی برنامه‌های متداول و دارای سابقه در کشور نیز به عنوان برنامه‌های پیش‌آهنگ در توسعه مناطق ویژه بهره برد، که عبارتند از:

- **خوشه‌ها:** هم‌اکنون استان‌ها دارای برنامه‌هایی برای شناسایی و توسعه خوشه‌های صنعتی هستند. ارتقاء وضعیت فناوری در خوشه‌های صنعتی و تبدیل آن‌ها به خوشه‌های فناوری به صورت بالقوه می‌تواند یکی از برنامه‌های پیش‌آهنگ در مناطق ویژه علم و فناوری باشد.
- **جذب سرمایه‌گذاری خارجی و همکاری فناوری:** رشد و توسعه فناوری‌های پیشرفته بی‌شک بدون توجه به همکاری فناوری با شرکت‌های پیشرو امکان‌پذیر نیست. نه به لحاظ نظری و نه به لحاظ تجربی نمی‌توان نمونه‌ای از توسعه فناوری‌های تجاری پیشرفته را بدون همکاری با شرکت‌های بین‌المللی بزرگ یافت. برنامه جذب بخش‌های تحقیق و توسعه و طراحی مهندسی شرکت‌های بزرگ و پیشروی خارجی یکی از برنامه‌های بالقوه در این خصوص خواهد بود.

استفاده از قانون جذب سرمایه‌گذاری خارجی و تطبیق آن با شرایط این مناطق، ظرفیت‌هایی در خصوص توسعه این همکاری‌ها در اختیار مناطق ویژه علم و فناوری قرار خواهد داد.

- **برنامه‌های آمایش سرزمین:** برنامه‌های آمایش سرزمین در کشور به صورت استانی جزو وظایف معاونت برنامه‌ریزی استان است. یکی از بخش‌های اصلی این برنامه، بخش علم و فناوری است و از این رو استان‌ها بر پایه سازمان فضایی مربوط به آموزش و صنعت کاربری‌ها مناسب اراضی را تعیین کرده یا خواهند کرد. تطابق میان مناطق ویژه با سازمان فضایی فعلی و مطلوب هر استانی باید به عنوان یکی از برنامه‌های مناطق ویژه باشد.

- **رابطه میان صنعت دانشگاه و صنعت:** در این خصوص اگرچه حرف زیاد زده شده است، اما به صورت نظری و بر پایه نظریه‌هایی مانند مارپیچ سه‌گانه یا حکمرانی خوب در دانشگاه یا نسل سوم از دانشگاه‌های کارآفرینی، می‌توان مناطق ویژه علم و فناوری را به عنوان ابزارهای تحقق آن دانست.

در ادامه در این گزارش شرحی از فعالیت‌های مربوط به مناطق ویژه علم و فناوری کشور ارائه شده است. امید است که این مناطق بتوانند نمونه‌ای موفق از استفاده از ظرفیت‌های بالقوه کشور باشند. نمونه‌ای از پیاده‌سازی یک ایده بزرگ با همکاری سایر نهادها و ظرفیت‌های کشور.

وحید احمدی

دبیرکل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری

منطقه ویژه علم و فناوری
استان آذربایجان شرقی (ربع رشیدی)

۱- مقدمه

۱-۱- معرفی شهرک علمی آموزشی ربع رشیدی

شهرک علمی آموزشی ربع رشیدی قدیمی‌ترین شهرک دانشگاهی ایران و قطب علوم و فنون اسلامی و انسانی در قرون وسطی (دوره ایلخانیان قرن هشتم هجری قمری) است. این شهرک دارای مساحت بالغ بر ۱۳ هکتار بوده و به استناد وقفنامه شامل ۲۴ کاروانسرا، ۱۵۰۰ دکان، حمام‌ها، انبارها، آسیاب‌ها، کارگاه‌های صباغی، ضرابخانه‌ها و ۳۰۰۰ خانه، مدارس، خانقاه، دارالشفا و دارالحجاج بوده است. این شهرک دانشگاهی در عصر خویش بزرگترین مجموعه علمی، آموزشی و فرهنگی بوده است که به همت بانی آن در شرق تبریز پا به عرصه وجود نهاد و با جذب دانشمندان، علما، اطباء ممتاز، هنرمندان ماهر، عارفان و اربابان حرف از اقصای نقاط کشور پهناور ایران و جهان، به یک شهر دانشگاهی عظیم و بی نظیر در نوع خود مبدل گشت و فرهنگ و تمدن بشری در قرن چهاردهم میلادی بدون شک مرهون و مدیون این مرکز دانشگاهی بوده است. مجموعه ربع رشیدی، الگویی بی نظیر از نظام مدیریتی در همه ابعاد علوم اسلامی و انسانی، به استناد آثار مورخان و وقفنامه‌ای که از بانی دانشمند آن، خواجه رشیدالدین فضل‌اله همدانی به یادگار مانده، می‌باشد.

۲- معرفی و توانمندی‌های استان

- موقعیت ملی و منطقه‌ای و خطوط مواصلاتی

- توانمندی‌های عمومی

- توانمندی‌های علمی و فناوری

- توانمندی‌های صنعتی، معدن و کشاورزی

۲-۱- موقعیت ملی و منطقه‌ای

وسعت استان: ۸۹/۴۵۴۹۰ کیلومتر مربع

سهم از وسعت کشور: ۲/۸ درصد (رتبه ۱۱)

جمعیت استان: ۳۷۲۴۶۲۰ نفر

سهم جمعیت از کشور ۴/۹۶ درصد (رتبه ۵)

- وجود شبکه بزرگراه‌های بین استانی با کلیه استان‌های همجوار
- همجواری با کشورهای مختلف و ارتباط زمینی (بزرگراه‌ها و ریلی) با کشورهای همجوار و کشورهای اروپایی
- استقرار در مسیر بین‌المللی جاده ابریشم و کریدور شمال- جنوب
- فرودگاه بین‌المللی تبریز و فرودگاه مراغه
- امکان جذب و راه‌اندازی کریدورهای بین‌المللی به خاطر همجواری با کشورهای مختلف

- امکان جذب شرکت‌های دانش بنیان خارجی به لحاظ وجود منطقه آزاد ارس، منطقه ویژه اقتصادی سهلان و شهرک سرمایه‌گذاری خارجی تبریز
- امکان صادرات محصولات دانش‌بنیان

۲-۳- توانمندی‌های علمی و فناوری استان

- دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان
- پارک علم و فناوری استان : ۱ پارک
- مراکز رشد واحدهای فناوری فعال : ۱۰ مرکز
- شرکت‌های دانش محور استان : ۲۵۸ شرکت
- طرح‌های فناورانه شرکت‌کننده در نمایشگاه فناوری‌های پیشرفته تبریز (خرداد۹۳): ۵۹۰ طرح
- کل دانشجویان استان در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰: ۲۰۷۹۱۷ نفر
- مقطع کاردانی : ۳۶۵۹۴ نفر / ۱۷/۶٪
- مقطع دکترای حرفه ای : ۴۱۵۹ نفر - ۲٪
- مقطع کارشناسی : ۱۴۴۲۹۵ نفر - ۶۹/۴٪
- مقطع کارشناسی ارشد : ۲۰۳۷۷ نفر - ۹/۸٪

۲-۴- توانمندی‌های صنعتی، معدنی، کشاورزی و بازرگانی استان

- وجود بیش از ۱۰۰۰۰ واحد صنعتی در استان
- وجود ۱۲۸۴۶۵ واحد صنفی در استان
- وجود ۳۳ خوشه صنعتی شناسایی شده (وجود ۶ خوشه صنعتی فعال)
- وجود صنایع بزرگ متعدد در استان : کارخانه‌های ماشین‌سازی، تراکتورسازی، چرم‌سازی، صنایع غذایی، ایدم، موتوژن، بنیان موتور، دارو سازی و...
- وجود صنایع بزرگ و پیشرو داروسازی (۶ مورد)
- وجود ۳۷ شهرک صنعتی در سطح استان (۱۵ شهرک صنعتی در حال اجرا)
- استقرار ۱۰ شهرک صنعتی در حومه تبریز
- شهرک فناوری قطعات خودرو
- شهرک سرمایه‌گذاری خارجی

۲-۵- پيشتازی استان در زمینه توليدات کشاورزی، باغی و دامی:

کل اراضی زراعی استان:	۱۱۰۱ هزار هکتار
اراضی زیر کشت زراعی:	۷۳۳ هزار هکتار
مساحت باغات استان:	۱۱۵/۱ هزار هکتار
اراضی آیش	۳۶۸ هزار هکتار
جایگاه استان در زمینه توليدات کشاورزی در سطح ملی (جدول ۱)	حائز رتبه ۳ کشور

جدول ۱: جایگاه استان آذربایجان شرقی در زمینه توليدات کشاورزی در سطح ملی

رتبه کشوری	محصول	رتبه کشوری	محصول
رتبه سوم	گوشت قرمز	رتبه اول	زردآلو
رتبه دوم	عسل	رتبه دوم	سیب و بادام
رتبه چهارم	شیر	رتبه چهارم	انگور
رتبه دوم	تخم مرغ	رتبه پنجم	گردو
رتبه چهارم	سیب زمینی	رتبه اول	پياز، عدس و يونجه

۳- مصوبه‌های قانونی و حقوقی مربوط به تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری

- مصوبه مورخه ۱۳۸۴/۰۴/۱۲ هیئت وزیران: تأسیس و توسعه کريدورهای علم و فناوری
- مصوبه مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۰۹ هیئت وزیران: تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری استان در سفر دوم هیئت دولت به تبریز
- مجتمع ربع رشیدی مصوبه مورخه ۱۳۸۱/۰۵/۰۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی
- طرح آمایش سرزمین: ایجاد منطقه ویژه علم و فناوری در استان در سال ۱۳۸۵ با عنوان «کريدور علم و فناوری».
- مصوبه مورخه ۱۳۸۴/۰۴/۰۸ شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان: ایجاد شهرک فناوری‌های پیشرفته (تبریز ۴)
- مصوبه مورخه سال ۱۳۸۷ هیئت وزیران: تأسیس شهرک سرمایه‌گذاری خارجی
- مصوبه مورخه ۱۳۷۸ هیئت وزیران: شهرک فناوری قطعات خودرو تبریز
- مصوبه مورخه ۱۳۸۱ مجلس شورای اسلامی: منطقه آزاد تجاری و صنعتی ارس

- مصوبه مورخه سال ۱۳۸۷ هیئت وزیران: منطقه ویژه اقتصادی سهلان (در تبریز)
- مصوبه مورخه ۱۳۸۱/۰۶/۰۵ شورای گسترش آموزش عالی: پارک علم و فناوری استان
- مصوبه مورخه سال ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی: منطقه ویژه اقتصادی مراغه
- مصوبه مورخه سال ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی: منطقه ویژه اقتصادی سراب
- مصوبه مورخه سال ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی: منطقه ویژه اقتصادی بستان آباد
- موافقت‌نامه شماره ۲۷۹۱-۱۱ مورخ ۱۳۹۳/۲/۱۱ شرکت شهرک‌های صنعتی استان: اختصاص ۷۰ هکتار از زمین‌های مربوطه به شهرک صنعتی تبریز ۴ به عنوان «منطقه ویژه علم و فناوری استان»
- موافقت‌نامه شماره ۱۳۵۸۷ مورخ ۱۳۹۳/۶/۶ شرکت شهرک‌های صنعتی استان: اختصاص ۴۰۰ هکتار از زمین‌های مربوطه به شهرک صنعتی تبریز ۴ به عنوان «منطقه ویژه علم و فناوری استان»
- موافقت‌نامه شماره ۱۱۳۴۳ مورخ ۱۳۸۷/۰۲/۲۴ سازمان مسکن و شهرسازی استان: اختصاص ۲۰ هکتار زمین جهت توسعه مرکز رشد واحدهای فناوری فرآورده‌های دارویی
- موافقت‌نامه شماره ۵۹۲۷ مورخ ۱۳۹۳/۳/۶ دانشگاه تبریز: اختصاص ۵۰ هکتار زمین جهت توسعه مرکز رشد واحدهای فناوری دانشگاه تبریز در حوزه زیست فناوری در منطقه خلعت‌پوشان در پردیس کشاورزی و دامپزشکی (پردیس پارک تبریز)
- موافقت‌نامه شماره ۹۴۲۰ مورخ ۱۳۹۳/۷/۱ دانشگاه صنعتی سهند: اختصاص ۵۰ هکتار زمین دانشگاه صنعتی سهند در حوزه فناوری‌های پیشرفته در شهر جدید سهند (پردیس پارک تبریز)
- موافقت‌نامه دانشگاه هنر اسلامی تبریز: ایجاد مرکز تحقیق و تولید هنرهای دیجیتال
- موافقت‌نامه شماره ۴۰۹۲ مورخ ۱۳۹۳/۷/۲ دانشگاه شهید مدنی آذربایجان: ایجاد مرکز فناوری اطلاعات (پردیس پارک تبریز)

۴- معرفی منطقه ویژه

۴-۱- آمارهای کلان منطقه ویژه

- جمعیت: ۱,۷۵۰,۰۰۰ نفر
- نرخ باسوادی: ۸۷٪
- دانشگاه‌ها: ۴۹
- دانشجویان: ۹۶۰۴۱ نفر

- کاردانی ۱۶۹۰۰، کارشناسی ۵۸۲۰۰، کارشناسی ارشد ۹۹۷۰، دکتری حرفه‌ای ۳۶۲۴، دکتری تخصصی ۱۴۷۲

- هیئت علمی: ۱۷۶۳ نفر

- مربی ۴۴۶، استادیار ۸۳۶، دانشیار ۳۳۰، استاد ۱۵۱ نفر

- شهرک‌های صنعتی ۱۰

- واحدهای صنعتی ۵۸۷۲

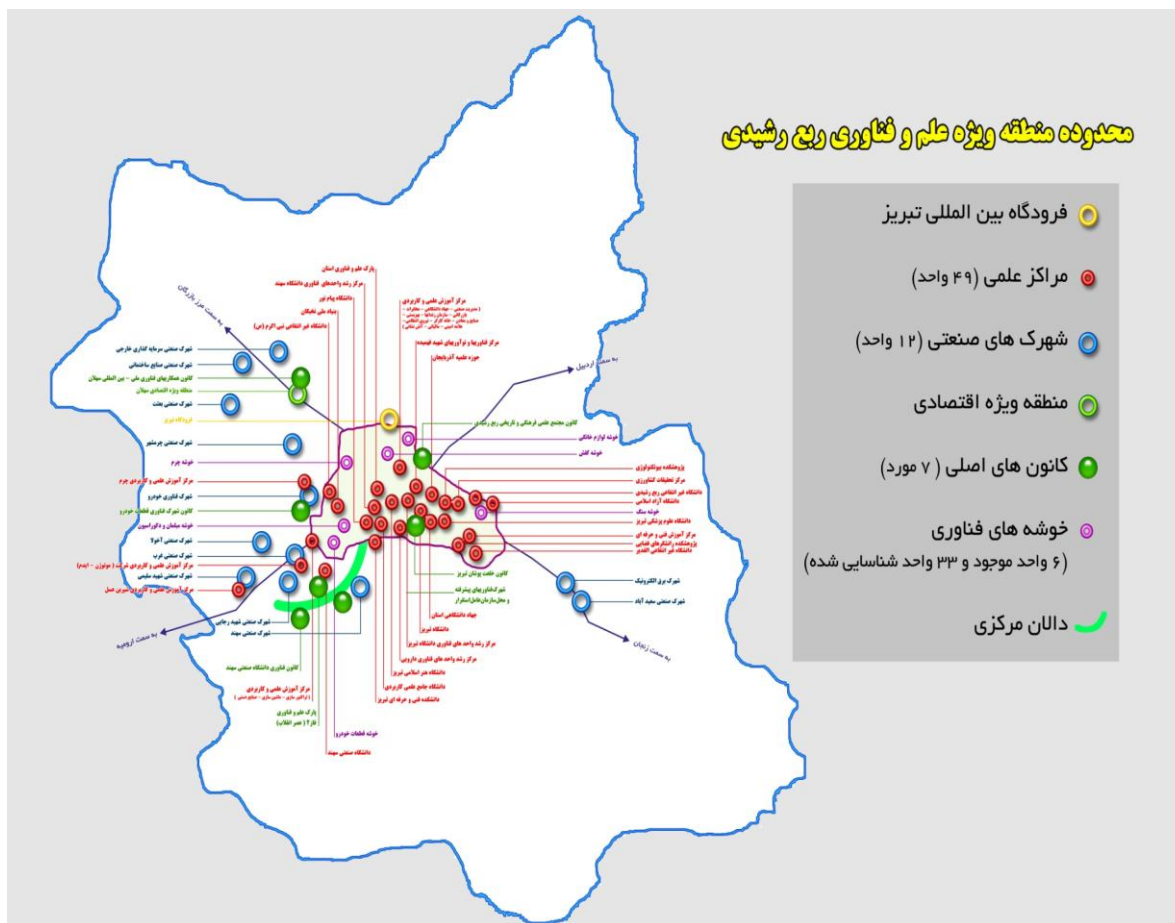
- خوشه‌های صنعتی ۶

- معادن فعال ۳۳

- شاغلین صنعتی ۸۲۸۰۷

۴-۲- محدوده جغرافیایی منطقه

منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی در محدوده شهر تبریز واقع است که از طرف شمال به مرز شمالی شهر (کوه عون بن علی) از سمت جنوب غربی به حد شمالی شهر آذرشهر و از غرب به شهرک سرمایه‌گذاری خارجی و از شرق به شهرک صنعتی عالی نسب (سعیدآباد) ختم می‌شود (شکل ۱)

شکل ۱: محدوده منطقه ویژه علم و فناوری ریح رشیدی

۳-۴- محورهای اولویت‌دار منطقه

مطابق مطالعات صورت گرفته درخصوص فعالیت مناطق ویژه در دنیا و قوانین و اسناد توسعه‌ای کشور و توانمندی‌های استان، محورهای زیر در مرحله اول توسعه منطقه در اولویت خواهند بود:

- صنایع غذایی و دارویی
- صنایع ماشین‌سازی، قطعه‌سازی و خودرویی
- صنایع چرم و نساجی
- فناوری‌های نوین (نانتکنولوژی، لیزر، فتونیک، مواد پیشرفته، بیوتکنولوژی، فناوری اطلاعات، مکترونیک و محیط زیست و صنایع هوا فضا)
- صنایع معدنی فلزی (نقلین سینیت، مس و طلا) و غیر فلزی (پوکه صنعتی، پرلیت، کائولن)
- صنایع لوازم خانگی و الکترونیک

۵- کانون‌های اصلی منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی

کانون‌های اصلی منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی عبارتند از (شکل ۲):

- کانون مرکزی: شهرک فناوری‌های پیشرفته
- خلعت‌پوشان دانشگاه تبریز
- کانون فناوری دانشگاه صنعتی سهند
- شهرک فناوری قطعات خودرو
- پارک علم و فناوری استان آذربایجان شرقی
- همکاری‌های فناوری ملی - بین‌المللی سهلان
- مجتمع علمی - تاریخی و فرهنگی ربع رشیدی

شکل ۲: کانون‌های اصلی منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی

۵-۱- کانون مرکزی: شهرک فناوری‌های پیشرفته (تبریز ۴)

اختصاص ۴۰۰ هکتار از زمین‌های شهرک (در فاز اول ۷۰ هکتار)

دلایل انتخاب:

نزدیکی به صنایع بزرگ و واقع شدن در مجاورت مراکز مهم علمی و صنعتی و دسترسی به جاده‌های اصلی و زیرساخت‌های لازم - قرار گرفتن در جوار شهر تبریز و منطقه خوش آب و هوا

محور اصلی فعالیت کانون:

فناوری‌های پیشرفته (نیمه هادی - میکاترونیک - الکترونیک - هوا فضا)

سایر فعالیت‌ها:

- مدیریت مرکزی منطقه، محل احداث ساختمان سازمان عامل و ادارات مرکزی

- صنایع لوازم خانگی

اقدامات (پروژه‌ها):

۱. آماده سازی زیرساخت‌ها
۲. احداث و تجهیز ساختمان سازمان عامل استقرار
۳. احداث آزمایشگاه‌های تحقیقاتی، دفاتر مرکزی شرکت‌های بزرگ صنعتی و دفاتر مشاوره‌ای
۴. احداث مراکز نمایشگاهی و آزمایشگاهی، محل استقرار شرکت‌های فناوری‌های پیشرفته
۵. جذب نیروی انسانی

۵-۲- کانون خلعت پوشان دانشگاه تبریز

اختصاص ۵۰ هکتار زمین جهت ایجاد پردیس پارک و توسعه مرکز رشد واحدهای فناوری دانشگاه تبریز در

حوزه زیست فناوری و صنایع غذایی و دارویی در منطقه خلعت پوشان

دلایل انتخاب کانون:

نزدیکی به صنایع بزرگ داروسازی قاضی و زهراوی - توانمندی‌های علمی و فناوری دانشکده کشاورزی دانشگاه تبریز - نزدیکی به شهرک صنعتی سعید آباد - وجود زمین‌های مناسب برای استقرار و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان - قرار گرفتن در جوار شهر تبریز و منطقه خوش آب و هوا

محور اصلی فعالیت کانون:

صنایع غذایی

سایر فعالیت‌ها:

- فناوری‌های پیشرفته دارویی و مهندسی پزشکی

- بیو تکنولوژی

اقدامات (پروژه‌ها):

۱- آماده سازی زیرساخت‌ها

۲- احداث آزمایشگاه مرجع و تایید استاندارد

۳- احداث ساختمان مراکز رشد (دفاتر و کارگاه‌ها)

۴- احداث و تجهیز ساختمان اداری کانون

۵-۳- کانون فناوری دانشگاه صنعتی سهند (واقع در دالان مرکزی)

اختصاص ۵۰ هکتار زمین دانشگاه صنعتی سهند در جوار دانشگاه

دلایل انتخاب کانون:

نزدیکی به دانشگاه صنعتی سهند - نزدیکی به شهرک‌های صنعتی (منطقه صنعتی غرب تبریز شهید سلیمی -

بعثت - شهید رجایی) و صنایع بزرگ پالایشگاهی و مجتمع پتروشیمی تبریز

محور اصلی فعالیت کانون:

ماشین‌سازی، متالورژی و مواد پیشرفته (نانومواد و مواد پلیمری)

سایر فعالیت‌ها:

- صنایع معدنی، استخراجی و روش‌های فراوری‌های مدرن

- ادوات و قطعات الکترونیکی و مخابراتی

- سازه‌های فضا کار و مقاوم سازی در برابر زلزله، مصالح ساختمانی مدرن

- صنایع نفت و گاز (ازدیاد برداشت، پالایش و صنایع پایین دستی)

- فناوری‌های زیست محیطی

اقدامات (پروژه‌ها):

۱- آماده‌سازی زیرساخت‌ها

۲- احداث آزمایشگاه‌های تحقیقاتی

۳- احداث و تجهیز ساختمان اداری کانون

۴- احداث ساختمان مراکز رشد (دفاتر و کارگاه‌ها)

۵-۴- کانون شهرک فناوری قطعات خودرو

در قسمت غرب تبریز در مرکز صنایع بزرگ واقع شده است این شهرک یکی از دو شهرک فناوری در سطح کشور می‌باشد که در حال حاضر فعال می‌باشد.

دلایل انتخاب کانون:

وجود کارخانه‌های متعدد قطعه‌سازی و خودرویی
لزوم ارتقاء سطح فناوری و توسعه دفاتر تحقیق و توسعه متمرکز
نزدیکی به مراکز بزرگ صنعتی و شهرک‌های صنعتی و واحدهای بزرگ صنعتی مثل ماشین‌سازی، تراکتورسازی، ایدم، بلبرینگ‌سازی، موتوژن، پمپ‌سازی و ...

محور اصلی فعالیت کانون:

فناوری‌های پیشرفته قطعه‌سازی و خودرویی

سایر فعالیت‌ها:

- فناوری‌های مدرن ماشین‌کاری
- راه‌اندازی و توسعه خطوط تولید انبوه قطعات خودروی
- فناوری‌های مدرن تولید قطعات مورد نیاز صنایع هوا و فضا

اقدامات (پروژه‌ها):

۱. احداث آزمایشگاه مرجع و تأیید استاندارد
۲. تأسیس و تجهیز کارگاه نمونه‌سازی سریع
۳. احداث آزمایشگاه تحقیقاتی

۵-۵- کانون پارک علم و فناوری استان - مجموعه عصر انقلاب (واقع در دالان مرکزی)

مجموعه عصر انقلاب که فاز اول آن احداث و شروع بکار نموده است و فاز دوم آن نیز در دست احداث می‌باشد.

دلایل انتخاب کانون:

نزدیکی به شهرک‌های صنعتی (مجمع صنعتی غرب - شهرک صنعتی شهید رجائی - شهرک صنعتی آخولا) -
در کنار اتوبان تبریز و شهر جدید سهند - نزدیکی به زیرساخت‌های ارتباطی - نزدیکی به پارک علم و فناوری
و مرکز رشد پارک - وجود خدمات زیربنایی

محور اصلی فعالیت کانون:

- صنایع شیمیایی پلیمری، کامپوزیت

سایر فعالیت‌ها:

- صنایع هوا و فضا
- تجهیزات مهندسی پزشکی

اقدامات (پروژه‌ها):

۱. تکمیل زیرساخت‌ها
۲. احداث آزمایشگاه مرجع و تأیید استاندارد
۳. احداث ساختمان مراکز رشد (دفاتر و کارگاه‌ها)
۴. احداث آزمایشگاه تحقیقاتی صنایع شیمیایی

۵-۶- کانون همکاری‌های فناوری ملی - بین‌المللی سهلان

اختصاص ۴۰۰ هکتار از زمین‌های مربوط به منطقه ویژه اقتصادی سهلان به عنوان منطقه ویژه علم و فناوری استان

دلایل انتخاب کانون:

نزدیک به شهرک صنعتی سرمایه‌گذاری خارجی - نزدیک به گمرک تبریز - نزدیکی به فرودگاه - در جوار جاده تبریز بازرگان

محور اصلی فعالیت کانون:

فناوری‌های نوین (اطلاعات و ارتباطات)

سایر فعالیت‌ها:

- استقرار واحدهای (داخلی و خارجی) ارائه‌دهنده خدمات فنی مهندسی و اقتصادی
- صنایع چرم و کفش - مبلمان و دکوراسیون

اقدامات (پروژه‌ها):

۱. تکمیل زیرساخت‌ها
۲. احداث و تجهیز ساختمان اداری کانون
۳. احداث آزمایشگاه مرجع و تأیید استاندارد
۴. احداث ساختمان مراکز رشد (دفاتر و کارگاه‌ها)

۵. ایجاد مرکز تحقیقات و طراحی مبل و دکوراسیون

۶. ایجاد مراکز تحقیقات کفش، چرم

۵-۷- قانون مجتمع علمی، تاریخی و فرهنگی ربع رشیدی

اختصاص ۱۲۵ هکتار در مرحله اول و امکان افزایش تا ۲۵۰ هکتار در شمال تبریز

دلایل انتخاب قانون:

مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی - سابقه فرهنگی و تاریخی ربع رشیدی - دارای طرح مدون و مصوب
هیئت امنای مجتمع علمی، فرهنگی و تاریخی ربع رشیدی - قرار گرفتن در داخل شهر

محور اصلی فعالیت قانون:

- صنایع دارویی و پزشکی

سایر فعالیت‌ها:

فناوری‌های مدرن پزشکی و بهداشتی

فناوری هنرهای دیجیتال

فناوری‌های نانو، مکاترونیک و بیو

اقدامات (پروژه‌ها):

۱. آماده سازی زیرساخت‌ها

۲. احداث و تجهیز ساختمان اداری قانون

۳. احداث آزمایشگاه مرجع و تأیید استاندارد

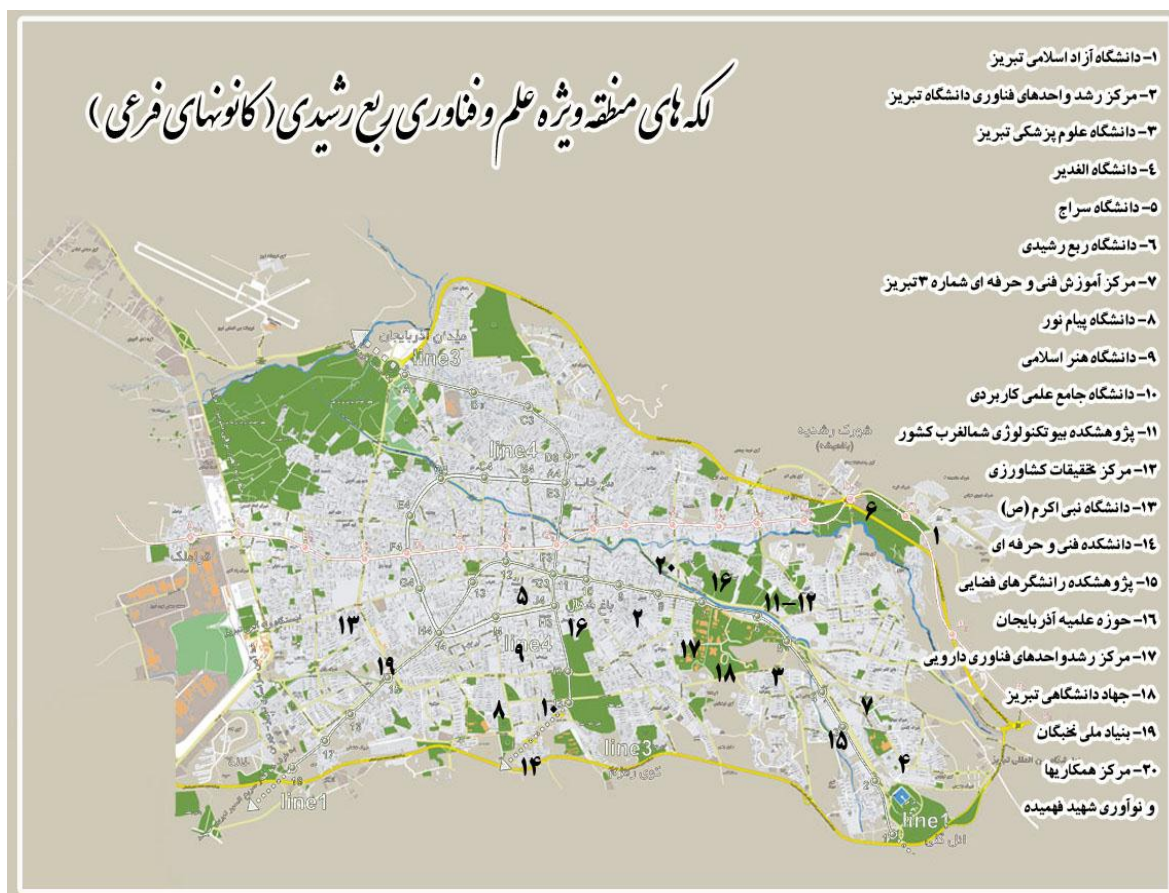
۴. احداث آزمایشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی

۵. احداث ساختمان (دفاتر و کارگاه‌ها) مرکز رشد

۶. احداث مراکز مسکونی

۶- پهنه‌های منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی

منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی دارای ۲۰ پهنه (لکه) می‌باشد که در شکل ۳ نشان داده شده است.

شکل ۳: پهنه‌های منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی (کانونهای فرعی)

۷- برنامه جامع منطقه ویژه

برنامه جامع منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی در قالب عناوین زیر تدوین شده است:

- چشم‌انداز منطقه
- اهداف کلی
- راهبردها
- اهداف کمی
- سیاست‌های اجرایی

۷-۱- چشم‌انداز منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی

پیشتاز علم و فناوری در کشور و موتور رشد اقتصاد دانش‌بنیان منطقه

۲-۷- اهداف کلی

- بسترسازی برای فعالیتهای اقتصادی دانش بنیان
- همهانگ و هم‌افزا نمودن فعالیتهای مراکز علمی، آموزشی و پژوهشی
- ایجاد ارتباط نظام‌مند و مستمر بین مراکز علمی آموزشی و پژوهشی با بخش‌های مختلف اقتصادی استان
- احیاء میراث تاریخی علمی و فرهنگی استان
- استفاده از مزایا و حمایت‌های قانونی مناطق ویژه علم و فناوری

۳-۷- راهبردها

- تشویق و حمایت از نخبگان و متخصصین اعضاء و هیئت علمی دانشجویان برای فعالیت در جهت انجام پژوهش‌های کاربردی تقاضا محور
- تلاش در جهت تکمیل چرخه علم تا ثروت و رسوخ فناوری در کسب و کار
- تشویق بنگاه‌های بزرگ استان به توسعه فناوری در زنجیره تامین
- توسعه کارآفرینی در دانشگاه‌ها
- تسهیل فضای کسب و کار استان و حمایت از فعالیتهای اقتصادی دانش بنیان
- توسعه بسترها و زیرساخت‌های لازم برای شکل‌گیری فعالیتهای اقتصادی دانش بنیان (از جمله مراکز رشد، خوشه‌های فناوری و شهرک‌های تخصصی)
- بسترسازی برای استفاده از تسهیلات سازمان‌های حمایتی ملی در جهت توسعه فعالیتهای اقتصادی دانش بنیان
- تشویق بخش خصوصی استان برای ورود به فعالیتهای اقتصادی دانش بنیان
- بسترسازی و حمایت از توسعه بازار داخلی و خارجی

۴-۷- اهداف کمی تا افق ۱۴۰۴

- افزایش صادرات فناوری و محصولات فناورانه و دانش بنیان
- افزایش سهم اشتغال فارغ‌التحصیلان تحصیلات تکمیلی
- اشتغال‌زایی برای ۱۵۰۰۰ دانش‌آموخته تا ۱۴۰۴
- افزایش سهم اقتصاد دانش بنیان و در کل تولید ناخالص داخلی استان
- استقرار ۵۰۰۰ شرکت دانش بنیان تا سال ۱۴۰۴

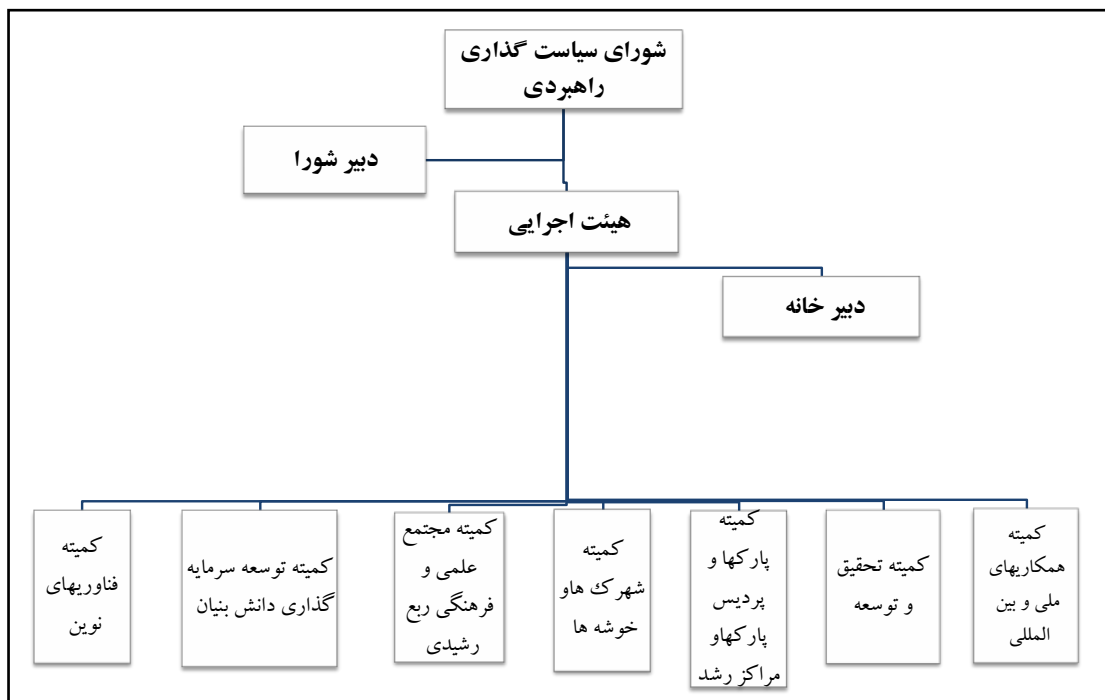
- شرکت نو پا ۳۰۰۰ واحد
- شرکت با سابقه ۱۵۰۰ واحد
- شرکت بزرگ و مادر ۵۰۰ واحد
- ایجاد ۶ پردیس تخصصی پارک علم و فناوری
- ایجاد ۲۰ مرکز رشد در تبریز و ۱۷ مرکز رشد در شهرستان
- توسعه ۱۰ مرکز رشد موجود
- ایجاد و توسعه ۱۰ مورد پهنه‌های (مراکز) فناوری در شهرک‌های صنعتی
- ایجاد ۱ مورد شهرک مسکونی علم و فناوری (دالان مرکزی منطقه و مجتمع ربع رشیدی)

۷-۵- سیاست‌های اجرایی و راهکارها

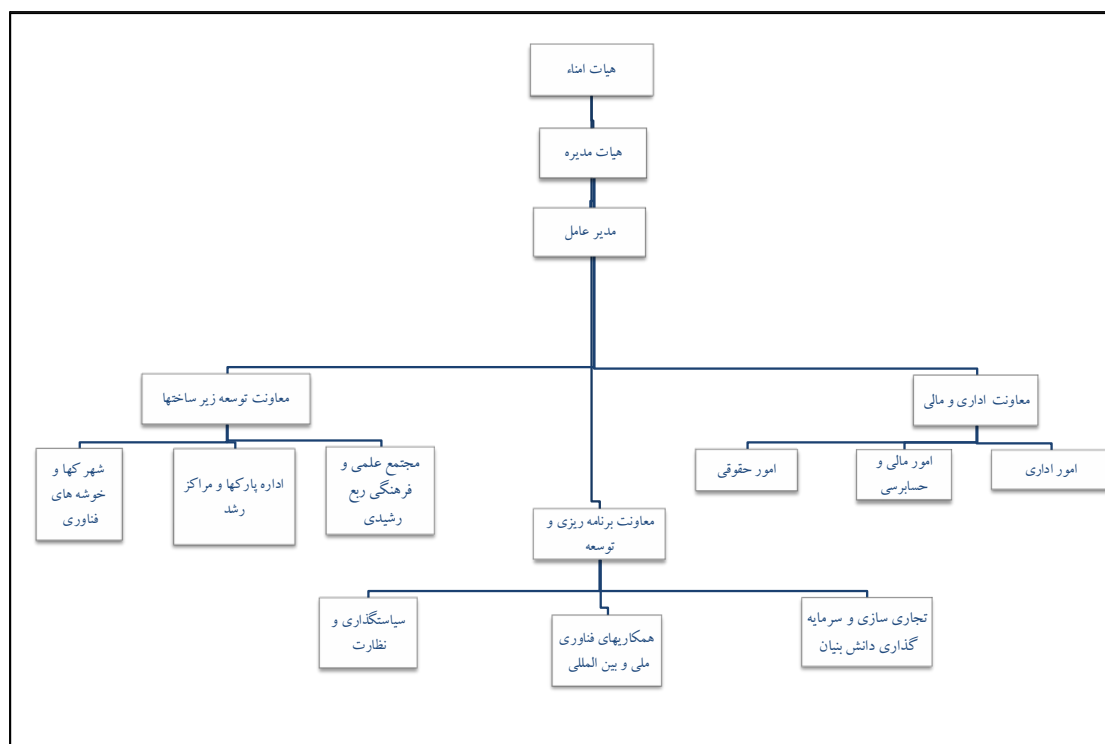
- ارتقاء خوشه‌های صنعتی موجود به خوشه‌های فناوری
- ایجاد و توسعه شهرک‌های تخصصی و فناوری
- توسعه پارک علم و فناوری تبریز و ایجاد پردیس‌های آن
- ایجاد پارک علم و فناوری یا مرکز رشد در جوار دانشگاه‌های بزرگ استان
- احیاء مجتمع علمی فرهنگی ربع رشیدی و تحقق مصوبات مربوطه به آن
- ایجاد پارک علم و فناوری مشترک با کشورهای همجوار (ترکیه، آذربایجان و ارمنستان)
- حمایت و بسترسازی ایجاد و استقرار شرکت‌های دانش بنیان
- ایجاد نمایشگاه دائمی فناوری یا فن‌بازار فیزیکی
- برگزاری سالانه جشنواره و نمایشگاه فناوری پیشرفته
- حمایت و تشویق دستگاه‌های اجرایی و مراکز آموزش عالی مرتبط با منطقه ویژه در جهت آماده‌سازی زیرساخت‌های مربوط به آن
- حمایت از توسعه فناوری‌های نوین
- ایجاد و توسعه صندوق‌های مالی حمایتی از فعالیت‌های اقتصادی دانش بنیان

۸- نمودار سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی

نمودار سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی در مرحله گذار در شکل ۴ و نمودار سازمانی سازمان عامل استقرار و توسعه منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی در شکل ۵ ارائه شده است.

شکل ۴: نمودار سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی

شکل ۵: نمودار سازمانی سازمان عامل استقرار و توسعه منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی

۹- برنامه‌های آینده استان در جهت توسعه منطقه ویژه علم و فناوری ربع رشیدی

عناوین برنامه‌های استان در راستای تأسیس و توسعه منطقه علم و فناوری در جداول ۲، ۳، ۴، ۵ و ۶ ارائه شده است:

جدول ۲: عناوین برنامه‌ها و زمان‌بندی مرتبط

ردیف	عنوان برنامه	زمان‌بندی
۱	سازمانی و مدیریتی	کوتاه مدت ۱۳۹۳-۱۳۹۴
		میان مدت ۱۳۹۴-۱۳۹۸
		بلند مدت ۱۳۹۸-۱۴۰۴
۲	توسعه زیرساخت‌ها و ظرفیت‌ها	کوتاه مدت ۱۳۹۳-۱۳۹۴
		میان مدت ۱۳۹۴-۱۳۹۸
		بلند مدت ۱۳۹۸-۱۴۰۴
۳	برنامه‌های ستادی	مستمر -

جدول ۳: برنامه‌های سازمانی و مدیریتی

ردیف	عنوان فعالیت	اقدامات اصلی	توضیحات
۱	سازمانی	- شکل‌دهی سازمان عامل منطقه ویژه و ساختاردهی اولیه - تهیه برنامه جامع و استراتژیک سازمان عامل منطقه ویژه علم و فناوری - تعریف روابط استراتژیک منطقه علم و فناوری با سایر ذی‌نفعان - شکل‌دهی ماتریس وظایف هریک از عناصر مرتبط با برنامه جامع منطقه - شکل‌دهی نمودار گانت هریک از فعالیت‌های قابل انجام - پی‌گیری منابع مالی مورد نیاز منطقه پیش‌بینی شده در قانون بودجه سالانه کشور - معرفی و به‌کارگیری قوانین زیرساختی و حمایتی در فعالیت‌های منطقه	کوتاه مدت - در حال انجام میان مدت - در حال انجام میان مدت - در حال انجام میان مدت - در حال انجام میان مدت - در حال انجام مستمر مستمر
۲	توسعه مفهومی و طراحی عملیاتی	- تهیه برنامه‌های تفصیلی منطقه ویژه علم و فناوری - تعریف و تدوین آئین‌نامه و دستورالعمل‌های سرمایه‌گذاری و تجاری‌سازی - سیاستگذاری‌های توسعه علم و فناوری و مکانیزم‌های تشویق و جذب سرمایه نیروی انسانی کارآمد	میان مدت کوتاه مدت کوتاه مدت
۳	نظارت و ارزیابی بر عملکرد و پایش دوره‌ای	- ارزیابی تأثیرات اقتصادی منطقه بر توسعه اقتصادی تبریز و کشور - نظام ارزیابی عملکرد و ارتقاء سازمانی (سازمان عامل) - ارزیابی تغییرات زیست‌محیطی و پایش قوانین و تأثیر بر عملکرد	مستمر مستمر مستمر

جدول ۴: برنامه توسعه زیرساخت‌ها و ظرفیت‌ها

عنوان طرح	عناوین پروژه‌ها	توضیحات
۱	ارتقای خوشه‌های صنعتی به خوشه فناوری	- خوشه فناوری کفش - خوشه فناوری چرم - خوشه فناوری لوازم خانگی - خوشه فناوری قطعات خودرو - خوشه فناوری سنگ - خوشه فناوری مبلمان و دکوراسیون
۲	ایجاد خوشه‌های فناوری	- خوشه فناوری صنایع غذایی (شیرینی، شکلات و تنقلات) - خوشه فناوری آجیل و خشکبار - خوشه فناوری فرش و تابلو فرش - خوشه فناوری لاستیک و پلاستیک
۳	ایجاد پردیس‌های تخصصی پارک علم و فناوری تبریز	- پردیس دانشگاه تبریز - پردیس دانشگاه صنعتی سهند - پردیس دانشگاه علوم پزشکی تبریز - پردیس دانشگاه شهید مدنی آذربایجان - پردیس دانشگاه آزاد اسلامی تبریز - پردیس دانشگاه جامع علمی و کاربردی
۴	ایجاد برج فناوری	- دانشگاه تبریز - دانشگاه آزاد اسلامی تبریز
۵	مراکز رشد تخصصی	- توسعه مرکز رشد دانشگاه تبریز - توسعه مرکز رشد دانشگاه صنعتی سهند - توسعه مرکز رشد دانشگاه آزاد اسلامی تبریز - توسعه مرکز رشد دانشگاه پارک علم و فناوری - توسعه مرکز رشد دانشگاه علوم پزشکی (فراورده‌های دارویی) - توسعه مرکز رشد دانشگاه بیوتکنولوژی کشاورزی - توسعه مرکز رشد دانشگاه بیوتکنولوژی دارویی
		- ایجاد توسعه مرکز رشد دانشگاه هنر- هنرهای دیجیتال - ایجاد توسعه مرکز رشد کشاورزی و منابع طبیعی - ایجاد توسعه مرکز رشد دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

ادامه جدول

عنوان طرح	عناوین پروژه ها	توضیحات
۶	مراکز رشد شهرستان ها	کوتاه مدت اجرا شده (فعال سازی)
		میان مدت
۷	ایجاد نمایشگاه دائمی (فن بازار)	کوتاه مدت مصوب و در حال مکان یابی
۸	ایجاد پهنه فناوری در شهرک های صنعتی	میان مدت
۹	ایجاد یا توسعه شهرک های فناوری تخصصی	کوتاه مدت اجرا شده (فعال سازی)
		میان مدت
۱۰	ایجاد مراکز نوآوری و کلینیک های کارآفرینی	میان مدت در حال پیگیری
۱۱	سازماندهی و تکمیل زیرساخت کانون های هفتگانه	کوتاه مدت بلند مدت
		میان مدت بلند مدت میان مدت کوتاه مدت کوتاه مدت

جدول ۵: برنامه‌های ستادی مستمر

ردیف	عناوین اصلی فعالیت	اقدامات اصلی
۱	ایجاد بانک جامع اطلاعات پژوهشی و فناوری	- تهیه نرم افزار - شناسایی و تهیه آمار و اطلاعات مربوطه
۲	توسعه کارآفرینی در دانشگاه‌های استان	- ایجاد پژوهشکده‌ها و پژوهشگاه‌های ملی و بین‌المللی - ایجاد پارک‌های وابسته - ایجاد مراکز نوآوری - ایجاد مراکز کارآفرینی
۳	توسعه همکاری‌های فناوری ملی و استانی	- هماهنگی و همکاری‌های مشترک بین دانشگاهی - هماهنگی و همکاری‌های مشترک بین دانشگاه‌ها و بنگاه‌های اقتصادی - هماهنگی‌های استانی - هماهنگی‌های ملی
۴	تشویق بخش خصوصی به گسترش فعالیت‌های فناورانه	- حمایت و بسترسازی برای ایجاد برج فناوری خصوصی - حمایت و بسترسازی برای ایجاد پارک علم و فناوری خصوصی - حمایت و بسترسازی برای ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان - حمایت و بسترسازی برای و تکمیل چرخه تولید با فناوری‌های نو - حمایت و بسترسازی برای ایجاد و تقویت R&D - رسوخ فناوری‌های نوین در صنایع
۵	ایجاد و توسعه شرکت‌های دانش بنیان	- مذاکره و تعریف مأموریت برای دانشگاه‌ها و مراکز متولی - تشویق و حمایت از نخبگان و فناوران برای تشکیل شرکت - جلب و جذب حمایت‌های قانونی برای شرکت‌های دانش بنیان ارائه خدمات مشاوره‌ای لازم
۶	ایجاد و توسعه شرکت‌های دانش بنیان	- مذاکره و تعریف مأموریت برای دانشگاه‌ها و مراکز متولی - تشویق و حمایت از نخبگان و فناوران برای تشکیل شرکت - جلب و جذب حمایت‌های قانونی برای شرکت‌های دانش بنیان - ارائه خدمات مشاوره‌ای لازم

ادامه جدول

ردیف	عناوین اصلی فعالیت	اقدامات اصلی
۷	توسعه همکاری‌های فناوری بین‌المللی	- تعیین اهداف و استراتژی‌های همکاری تعیین کشورهای هدف - ایجاد برندهای بین‌المللی - ایجاد کنسرسیوم‌های بین‌المللی و منطقه‌ای پژوهشی و تولیدی فناورانه - جذب و حمایت سرمایه‌گذاری‌های خارجی در تولید محصولات دانش‌بنیان - حمایت از صادرات محصولات دانش‌بنیان و شرکت‌های کارگزاری
۸	برگزاری جشنواره و نمایشگاه فناوری‌های نو و پیشرفته و کارگاه‌های تخصصی	- تشکیل ستاد جشنواره نمایشگاه ربع رشیدی سال ۹۴ - تعریف ساختار و ارکان دائمی جشنواره و نمایشگاه - برگزاری کارگاه‌های آموزش تخصصی
۹	تشکیل ستاد توسعه اقتصاد دانش بنیان	- تهیه و ابلاغ آئین نامه اجرایی - تشکیل جلسات ستاد - احصاء و بررسی مستمر موانع و مشکلات شرکت‌ها و تلاش برای رفع آن
۱۰	تشکیل ستادهای توسعه فناوری‌های نو در استان	- هماهنگی و همکاری با ستادهای راهبردی مستقر در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری - عقد تفاهم‌نامه‌های همکاری مشترک
۱۱	استفاده از امکانات مراکز ملی در حوزه پژوهش و فناوری	- برقراری ارتباط مستمر با مراکز ملی و پیگیری و اجراء برنامه‌های مشترک
۱۲	تجاری‌سازی فناوری	- ایجاد کردورهای تخصصی تجاری سازی - حمایت از تأسیس شرکت‌های کارگزاری بخش خصوصی برای تجاری سازی
۱۳	ایجاد و توسعه صندوق‌های مالی و حمایتی	- ایجاد صندوق پژوهش و فناوری استان - ایجاد شعبه صندوق پژوهش و فناوری پردیس - ایجاد شعبه صندوق نوآوری و شکوفایی
۱۴	احیاء مجتمع علمی، تاریخی و فرهنگی ربع رشیدی	- احیاء میراث علمی، تاریخی و فرهنگی ربع رشیدی - ایجاد و توسعه فعالیت‌های مدرن مطابق با نیازهای روز

جدول ۶: برنامه‌های مالی منطقه (برآوردهای مقدماتی)

ردیف	عنوان کانون	برآورد کل اعتبار میلیارد ریال	محل تامین اعتبار	ملاحظات
۱	دالان مرکزی	۷۹۰	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت - میان مدت - بلند مدت
۲	شهرک فناوری‌های پیشرفته (محل استقرار سازمان عامل)	۴۲۹	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت - میان مدت - بلند مدت
۳	خلعت پوشان دانشگاه تبریز	۳۳۲	بخش خصوصی استانی - ملی	کوتاه مدت - میان مدت - بلند مدت
۴	شهرک فناوری دانشگاه سهند	۳۳۲	بخش خصوصی استانی - ملی	کوتاه مدت - میان مدت - بلند مدت
۵	شهرک فناوری قطعات خودرو	۴۰	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت - میان مدت - بلند مدت
۶	پارک علم و فناوری استان عصر انقلاب	۴۰۰	بخش خصوصی استانی - ملی	کوتاه مدت - میان مدت - بلند مدت
۷	مجمع علمی، فرهنگی و تاریخی ربع رشیدی	۱۶۰	بخش خصوصی استانی - ملی	کوتاه مدت - میان مدت - بلند مدت
۸	همکاری‌های فناوری ملی - بین‌المللی سهلان	۲۰۲	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت - میان مدت - بلند مدت

۱۰- سازمان‌های همکار

- استانداری
- شهرداری تبریز
- سازمان صنعت، معدن و تجارت استان
- اداره کل راه و شهرسازی استان
- اداره کل محیط زیست

- شرکت آب منطقه‌ای
- شرکت برق منطقه‌ای
- شرکت شهرک‌های صنعتی
- پارک علم و فناوری
- منطقه ویژه اقتصادی سهلان
- دانشگاه‌های: تبریز - علوم پزشکی تبریز - صنعتی سهند - شهید مدنی و آزاد تبریز

۱۱- جمع‌بندی

- اراده جمعی و عزم جزم مدیران ارشد استان و انتخاب "ایجاد منطقه ویژه علم و فناوری" به عنوان یکی از هسته‌های کلیدی سند تدبیر توسعه استان مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه
- همکاری کلیه سازمان‌های مرتبط و مراکز دانشگاهی
- توانمندی‌های ممتاز علمی، صنعتی و خدماتی استان به ویژه شهرستان تبریز
- موقعیت راهبردی جغرافیایی، تاریخی استان
- وجود کلیه زیرساخت‌های ارتباطی و انرژی مورد نیاز در استان
- وجود مصوبه قانونی (شورای عالی انقلاب فرهنگی سال ۱۳۸۱) ایجاد مجتمع علمی فرهنگی ربع رشیدی

درخواست:

- صدور مجوز تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری در تبریز
- با صدور این مجوز:
- امکان تبدیل شهر تبریز به منطقه ویژه علم و فناوری فراهم می‌گردد.
- برنامه‌ها و فعالیت‌های استان در حوزه فناوری و تکمیل چرخه علم تا ثروت امکان تداوم پیدا می‌کند.
- و امکان استفاده از مزایای مرتبط بر آن، بستر لازم برای فعالیت شرکت‌ها و فناوران در حوزه اقتصاد دانش بنیان فراهم می‌گردد.

- تأمین بخشی از اعتبار مورد نیاز (۱۰۰ میلیارد ریال)

۱۲- ضمائم

- معرفی مجتمع ربع رشیدی
- مصوبه قانونی
- چشم‌انداز و اهداف مجتمع
- مأموریت ربع رشیدی
- برنامه‌های کلان
- کارکردهای شهر ربع رشیدی
- برنامه‌های ارتقاء خوشه‌های صنعتی
- فهرست مطالعات انجام یافته
- برنامه‌های مالی کانون‌ها
- مصوبات قانونی و حقوقی

۱۲-۱- معرفی ربع رشیدی

ربع رشیدی به عنوان قدیمی‌ترین شهرک دانشگاهی ایران و قطب علوم و فنون اسلامی و انسانی در قرون وسطی و به عنوان الگویی بی‌نظیر از نظام مدیریتی در همه ابعاد علوم اسلامی و انسانی، به استناد آثار مورخان و وقفنامه‌ای که ازبانی دانشمند آن، خواجه رشیدالدین فضل‌اله همدانی، به یادگار مانده، تاثیر به سزایی در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری داشته است.

این شهرک دانشگاهی در عصر خویش، یعنی در قرن هشتم هجری قمری، بزرگترین مجموعه علمی، آموزشی و فرهنگی آن زمان بوده و به همت بانی آن در شرق تبریز پا به عرصه وجود نهاد و با جذب دانشمندان، علما، اطباء ممتاز، هنرمندان ماهر، عارفان و اربابان حرف از اقصای نقاط کشور پهناور ایران و جهان، به یک شهر دانشگاهی عظیم و بی‌نظیر در نوع خود مبدل گشت. فرهنگ و تمدن بشری در قرن چهاردهم میلادی بدون شک مرهون و مدیون این مرکز دانشگاهی بوده است.

به منظور احیاء و حفظ میراث علمی و فرهنگی کشور و همچنین شناسایی و بهره‌گیری از الگوهای موفق مدیریت اسلامی و علمی در ادوار تاریخی و همچنین به منظور تداوم فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی آن مراکز بنابر نیازهای روز جامعه علمی کشور و پرورش استعدادها و تقویت روحیه تتبع، تحقیق و فرهنگ‌سازی و عمومیت بخشی به آن و کمک به کاربردی نمودن نتایج پژوهش‌ها به ویژه در عرصه فناوری‌های نوین، نام منطقه ویژه علم فناوری آذربایجان شرقی، ربع رشیدی پیشنهاد می‌شود.

۱۲-۲- مصوب قانونی مجتمع علمی، تاریخی و فرهنگی ربع رشیدی و ترکیب اعضای هیئت امناء

مصوب پانصد و یکمین جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی در هشتم مرداد ۱۳۸۱

ترکیب اعضای هیئت امناء:

۱. وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی
۲. وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
۳. وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۴. نماینده سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی سابق (معاونت نظارت راهبردی ریاست جمهوری)
۵. رئیس بنیاد ایران شناسی
۶. رئیس فرهنگستان علوم
۷. رئیس فرهنگستان هنر
۸. رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه
۹. رئیس سازمان میراث فرهنگی کشور
۱۰. استاندار آذربایجان شرقی
۱۱. رئیس مجتمع (دبیر هیئت امناء)
۱۲. یک نفر از نمایندگان استان آذربایجان شرقی در مجلس شورای اسلامی
۱۳. سه نفر از شخصیت‌های علمی و فرهنگی کشور به پیشنهاد استاندار و تأیید رئیس جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی

۱۲-۳- چشم‌انداز و اهداف طرح ربع رشیدی

چشم‌انداز:

شهر علمی - فرهنگی آینده، توانمند و پیشرفته با جایگاه اول علمی، پژوهشی و فناوری با هویت ایرانی اسلامی و با تعامل سازنده با جهان پیرامون و الگویی برای زندگی رو به کمال

اهداف:

- احیاء و حفظ هویت علمی، فرهنگی و تاریخی ربع رشیدی (گذشته)
- ایجاد یک شهر علمی، آموزشی، پژوهشی و تحقیقاتی در اراضی متعلق به مجتمع علمی، فرهنگی و تاریخی ربع رشیدی

- ایجاد یک شهر تخصصی آینده‌نگر

- ایجاد شهر پاسخگوی تقاضای علمی و فناوری فرا ملی

۱۲-۴- مأموریت‌های شهر ربع رشیدی

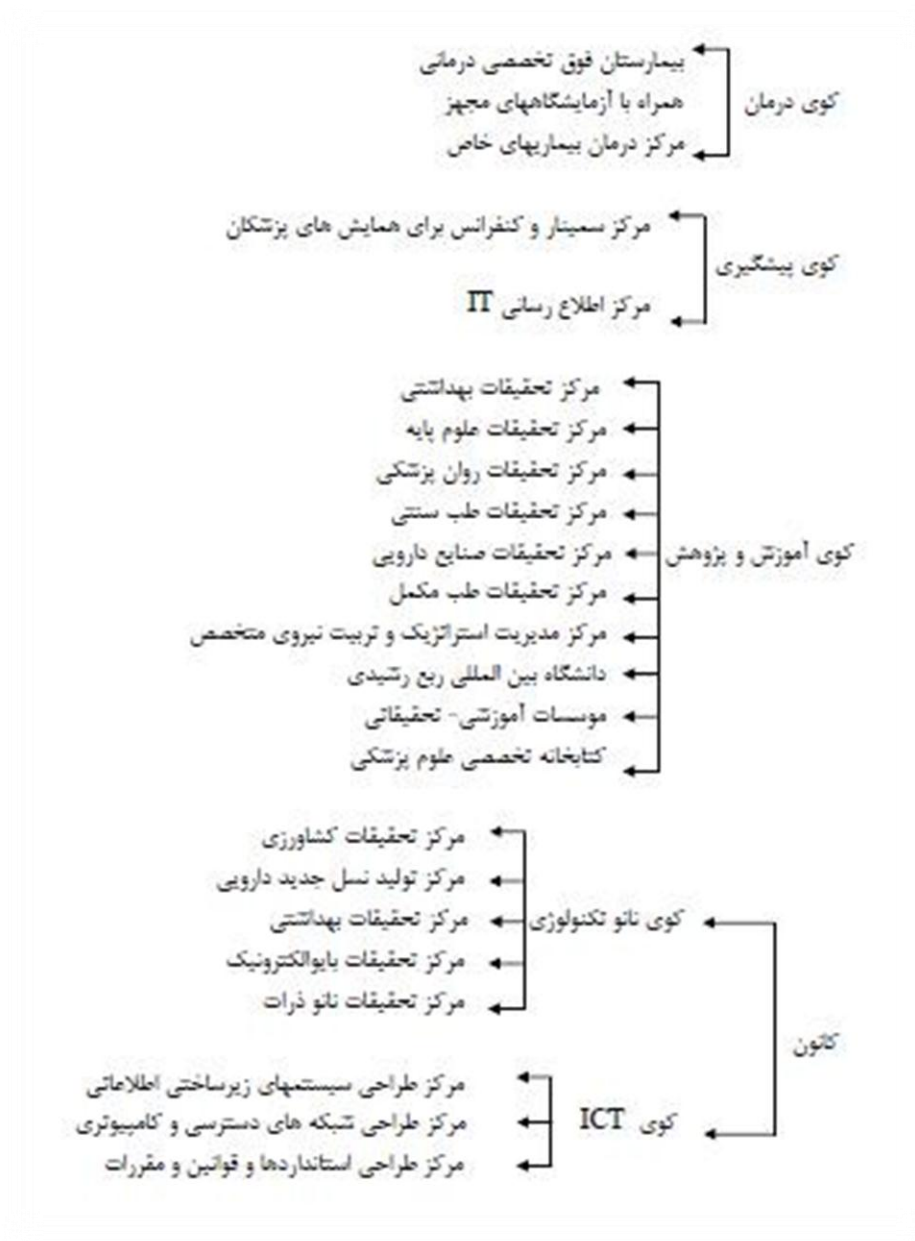
محور اصلی ایده‌ها و مأموریت اصلی این شهر، شهر دانش و فرهنگ می‌باشد.

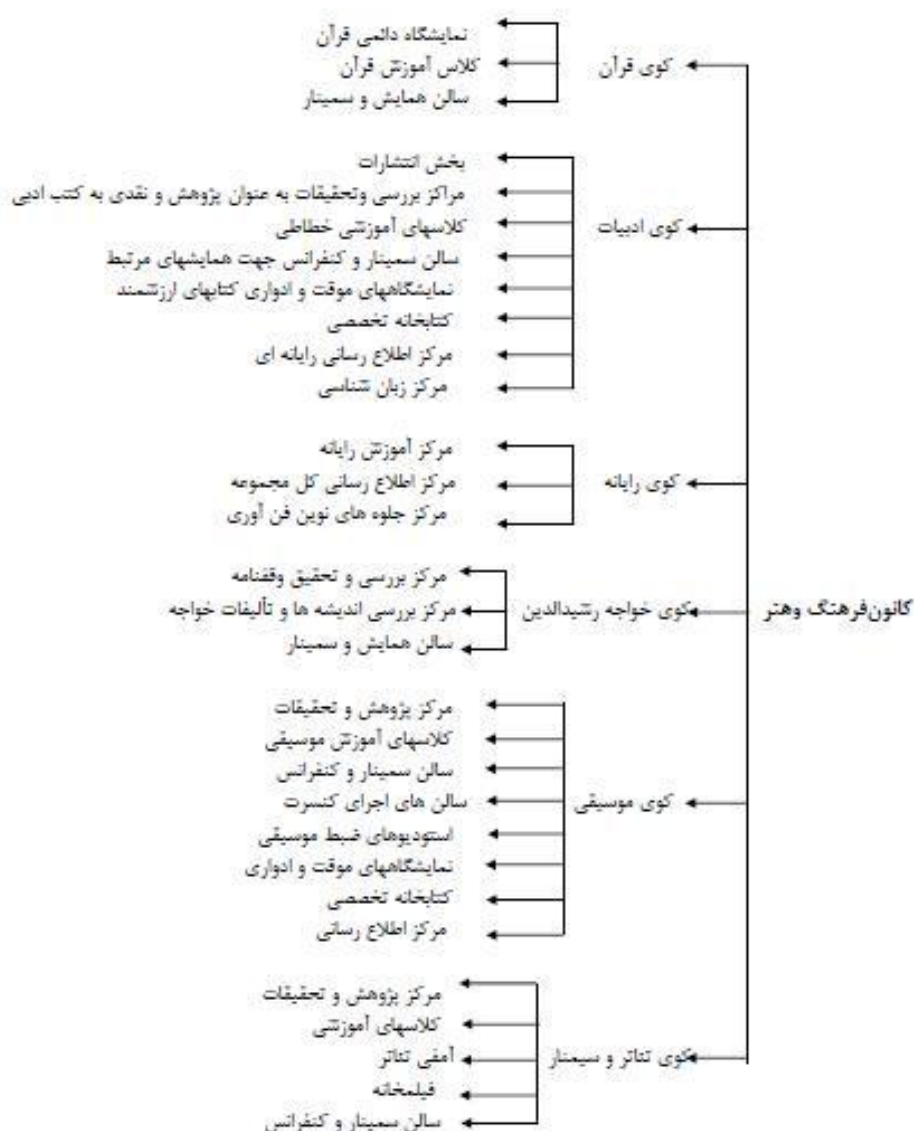
۱۲-۵- برنامه‌های کلان شهر ربع رشیدی

- ایجاد مراکز تولید علوم و فناوری برتر توانمند و پیشرفته در سطح منطقه آسیای جنوب غربی
- ایجاد مراکز تجاری‌سازی پژوهش‌ها و فناوری‌های نوین (توسعه اقتصاد دانش بنیان)
- ایجاد مراکزی که ارزش‌های اخلاقی اسلامی و ملی و توسعه مردم سالاری و عدالت اجتماعی را در متن خود داشته باشد (توسعه مردم‌سالاری و عدالت اجتماعی)
- احیای تمدن اسلامی و توانمندی‌های نهفته در فرهنگ ملی اسلامی (الگوی پیشرفت اسلامی - ایرانی)

۱۲-۶- کارکردهای شهر ربع رشیدی

شهر ربع رشیدی آنچنانکه در دوران خواجه رشیدالدین فضل‌اله همدانی (بنای دانشمند دوران ایلخانیان) یک شهر آینده بود امروز نیز به عنوان یک شهر تخصصی آینده نگر خواهد بود.

۷-۱۲- برنامه‌های ارتقاء خوشه‌های صنعتی

الف) برنامه‌های کلی

- تشکیل شبکه دانایی از مهندسان، تکنسین‌ها و استادکاران واحدهای صنعتی خوشه‌ها
- ایجاد ارتباط استراتژیک کارشناسان و مهندسان واحدهای مستقر در خوشه‌های صنعتی با بنیاد نخبگان استان، شرکت‌های خدمات مهندسی و شرکتهای دانش بنیان
- تأسیس دفتر TRIZ در شهرک فناوری خودرو و آموزش روش‌های ساخت یافته خلاقیت و نوآوری به استادکاران، تکنسین‌ها و کارکنان مرتبط

- تأسیس و تجهیز کتابخانه مرجع فناوری مهندسی صنعتی در شهرک فناوری خودرو، شامل کتاب‌های چاپی، کتاب‌های الکترونیکی و دسترسی به کتابخانه‌های مراکز علمی معتبر دنیا
- برقراری سیستم انترنی (کارورزی) صنعتی و کارورزی فارغ التحصیلان جوان براساس تجربه موفق سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و انجمن شرکت‌های خدمات مهندسی صنعتی استان

ب) برنامه‌های موردی

- تأسیس و تجهیز کارگاه نمونه‌سازی سریع در شهرک قطعات خودرو - خوشه قطعات خودرو
- ایجاد آزمایشگاه تحقیقات سنگ - خوشه سنگ
- ایجاد واحد تولید مرمر اگلومرایی - خوشه سنگ
- ایجاد واحد تولید اسلب‌های کوارتزی - خوشه سنگ
- ایجاد مرکز آموزش و آزمایشگاه و تحقیق توسعه مشترک خوشه لوازم خانگی تبریز - خوشه لوازم خانگی
- ایجاد آزمایشگاه کنترل کیفی چرم - خوشه چرم
- ایجاد مرکز خدمات چرم - خوشه چرم
- ایجاد آزمایشگاه کنترل کیفی کفش - خوشه کفش
- ایجاد واحد R&D کفش - خوشه کفش
- ایجاد واحد طراحی کفش - خوشه کفش

ج) وضعیت خوشه‌های صنعتی اجرا شده

وضعیت آماری خوشه‌های صنعتی استان

ردیف	شرح	تعداد	عناوین
۱	تعداد خوشه‌های شناسایی شده	۳۳	-
۲	تعداد خوشه‌های در حال اجرا	۲	چرم و میل
۳	تعداد خوشه‌های پایان یافته	۴	قطعات خودرو - کفش چرمی - سنگ - لوازم خانگی
۴	تعداد خوشه‌های پایان یافته امکان سنجی	۵	شیرینی - شکلات و تنقلات تبریز - فرش و تابلو فرش تبریز - لاستیک و پلاستیک - سبزه و کشمش بناب - مراغه ملکان - آجیل و خشکبار تبریز

نام خوشه	تعداد بنگاهها			تعداد شبکه ها			تعداد bds ها			تعداد اشتغال			میزان فروش (میلیارد ریال)		
	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل از	در	میزان	قبل از	در حال	میزان
	از	حال	رشد	از	حال	رشد	از	حال	رشد	ورود	حال	رشد	ورود	حاضر	رشد
	ورود	حاضر	%	ورود	حاضر	%	ورود	حاضر	%		حاضر	%			%
سنگ	۶۰	۹۰	۵۰	۲	۳	۵۰	۰	۱۰	۱۰۰	۱۲۰۰	۱۵۰۰	۲۵	۴۶۴	۹۰۰	۹۴

نام خوشه	تعداد بنگاهها			تعداد شبکه ها			تعداد bds ها			تعداد اشتغال			میزان فروش (میلیارد ریال)		
	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل از	در	میزان	قبل از	در حال	میزان
	از	حال	رشد	از	حال	رشد	از	حال	رشد	ورود	حال	رشد	ورود	حاضر	رشد
	ورود	حاضر	%	ورود	حاضر	%	ورود	حاضر	%		حاضر	%			%
لوازم خانگی	۹۵	۱۵۶	۷۵	۳	۴	۳۴	۸۳	۱۱۵	۳۸۵	۷۶۰۰	۸۳۵۰	۱۰	۲۸۲۴	۵۷۰۰	۱۰۲

نام خوشه	تعداد بنگاهها			تعداد شبکه ها			تعداد bds ها			تعداد اشتغال			میزان فروش (میلیارد ریال)		
	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل از	در	میزان	قبل از	در حال	میزان
	از	حال	رشد	از	حال	رشد	از	حال	رشد	ورود	حال	رشد	ورود	حاضر	رشد
	ورود	حاضر	%	ورود	حاضر	%	ورود	حاضر	%		حاضر	%			%
قطعات خودرو	۲۸۵	۴۲۲	۴۸	۲	۳	۵۰	۱۴	۳۱	۱۲۱	۳۴۹۰	۵۲۰۰	۴۹	۱۰۴۶۰	۲۲۱۵۹	۱۱۲

نام خوشه	تعداد بنگاهها			تعداد شبکه ها			تعداد bds ها			تعداد اشتغال			میزان فروش (میلیارد ریال)		
	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل از	در	میزان	قبل از	در حال	میزان
	از	حال	رشد	از	حال	رشد	از	حال	رشد	ورود	حال	رشد	ورود	حاضر	رشد
	ورود	حاضر	%	ورود	حاضر	%	ورود	حاضر	%		حاضر	%			%
مبللمان چوبی	۱۰۰	۱۱۰	۱۰	۱	۲	۱۰۰	۳	۱۰	۲۳۳	۸۶۵	۹۵۳	۱۱	۴۰۸	۱۰۲۰	۱۵۰

نام خوشه	تعداد بنگاهها			تعداد شبکه‌ها			تعداد bds ها			تعداد اشتغال			میزان فروش (میلیارد ریال)		
	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل از	در	میزان	قبل از	در حال	میزان
	از	حاضر	رشد	از	حاضر	رشد	از	حاضر	رشد	ورود	حاضر	رشد	ورود	حاضر	رشد
کفش	۲۱۰۰	۲۹۰۵	۱۰۰	۱	۸	۷۰۰	۵	۲۵	۴۰۰	۱۹۰۰۰	۳۸۰۰۰	۱۰۰	۳۶۶۵	۲۲۰۰۰	۵۰۰

نام خوشه	تعداد بنگاهها			تعداد شبکه‌ها			تعداد bds ها			تعداد اشتغال			میزان فروش (میلیارد ریال)		
	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل	در	میزان	قبل از	در	میزان	قبل از	در حال	میزان
	از	حاضر	رشد	از	حاضر	رشد	از	حاضر	رشد	ورود	حاضر	رشد	ورود	حاضر	رشد
چرم	۳۰۰	۳۰۰	۰	۰	۰	۰	۴۹	۵۰	۲	۳۵۰۰	۳۵۰۰	۰	-	۱۰۵۰۰	-

۱۲-۸- فهرست مطالعات انجام یافته

ردیف	عنوان مطالعه	سازمان مجری	سال مطالعه
۱	طرح بررسی ایجاد شهرک‌های فناوری قطعات خودرو	شهرک فناوری قطعات خودرو تبریز وابسته به شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی	۱۳۸۲
۲	فاز اول پروژه خوشه سنگ تبریز	سازمان صنایع کوچک و شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی	۱۳۸۸
۳	مطالعات شناختی خوشه صنعتی کفش تبریز	سازمان صنایع کوچک شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی	۱۳۸۶
۴	مطالعه اکتشافی ایجاد کریدور فناوری استان آذربایجان شرقی	پارک علم و فناوری استان	۱۳۸۷
۵	طراحی اولیه کریدور علم و فناوری آذربایجان شرقی	جهاددانشگاهی + دانشگاه سهند	۱۳۸۹
۶	برنامه کاری مرکز رشد فرآوردهای دارویی دانشگاه علوم پزشکی	دانشگاه علوم پزشکی	۱۳۹۰
۷	گزارش نهایی پروژه توسعه خوشه قطعات خودرو تبریز	سازمان صنایع کوچک، شرکت شهرک‌های صنعتی آذربایجان شرقی	۱۳۹۰

ردیف	عنوان مطالعه	سازمان مجری	سال مطالعه
۸	مطالعات مکانیابی، امکان‌پذیری و توجیه فنی - اقتصادی طرح ایجاد مناطق ویژه استقرار	سازمان صنعت، معدن و تجارت استان آذربایجان شرقی	۱۳۹۳
۹	مطالعه امکان‌سنجی خوشه شیرینی، شکلات و تنقلات تبریز	عباس آقازاده خیابانی	۱۳۹۲
۱۰	مطالعه امکان‌سنجی خوشه لاستیک و پلاستیک تبریز	ابوالفضل صالحی	۱۳۹۳
۱۱	مطالعه امکان‌سنجی خوشه سبزه و کشمش بناب، مراغه و ملکان	مسعود عبدلی فاضل	۱۳۹۳
۱۲	مطالعه امکان‌سنجی خوشه آجیل و خشکبار تبریز	اکبر قاسمی	۱۳۹۳
۱۳	مطالعه امکان‌سنجی خوشه فرش و تابل و فرش تبریز	جهانگیر سلیمی نمین	۱۳۹۳
۱۴	طرح ایجاد دهکده بیوتکنولوژی در تبریز	پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی غرب کشور	۱۳۹۳
۱۵	توانمندی‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی	دانشگاه آزاد اسلامی	۱۳۹۳
۱۶	گزارش طرح شهر ربع رشیدی	مجتمع علمی فرهنگی و تاریخی ربع رشیدی	

۹-۱۲- برنامه‌های مالی کانون‌ها:

دالان مرکزی - شهر خلاق

ردیف	پروژه	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	محل تأمین	ملاحظات
۱	آماده سازی زیرساخت‌ها	۶۰۰	بخش خصوصی	میان مدت بلند مدت
۲	استقرار مراکز علمی و فناوری	۱۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	بلند مدت
۳	استقرار واحدهای تفریحی فناورانه	۱۰	بخش خصوصی استانی	بلند مدت
۴	استقرار مراکز مسکونی و رفاهی	۸۰	بخش خصوصی استانی	بلند مدت

کانون مرکزی: شهرک فناوریهای پیشرفته

ردیف	پروژه	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	محل تأمین	ملاحظات
۱	آماده سازی زیرساخت‌ها	۳۰۰	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت میان مدت
۲	جذب نیروی انسانی	۲	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت میان مدت
۳	احداث و تجهیز ساختمان سازمان عامل استقرار	۱۲	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت
۴	احداث مراکز نمایشگاهی و آزمایشگاهی، محل استقرار شرکت‌های فناوری‌های پیشرفته	۱۵	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت میان مدت
۵	احداث آزمایشگاه‌های تحقیقاتی، دفاتر مرکزی شرکت‌های بزرگ صنعتی و دفاتر مشاوره‌ای	۱۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت

کانون خلعت پوشان دانشگاه تبریز

ردیف	پروژه	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	محل تأمین	ملاحظات
۱	آماده سازی زیرساخت‌ها	۲۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت
۲	احداث و تجهیز ساختمان اداری کانون	۱۲	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت
۳	احداث آزمایشگاه مرجع و تایید استاندارد	۲۰	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت
۴	احداث ساختمان مراکز رشد (دفاتر و کارگاه‌ها)	۱۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت

کانون فناوری دانشگاه صنعتی سهند

ردیف	پروژه	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	محل تأمین	ملاحظات
۱	آماده‌سازی زیرساخت‌ها	۲۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت
۲	احداث و تجهیز ساختمان اداری کانون	۱۲	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت
۳	احداث آزمایشگاه‌های تحقیقاتی	۲۰	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت
۴	احداث ساختمان مراکز رشد (دفاتر و کارگاه‌ها)	۱۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت

کانون شهرک فناوری قطعات خودرو

ردیف	پروژه	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	محل تأمین	ملاحظات
۱	احداث آزمایشگاه مرجع و تأیید استاندارد	۲۰	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت میان مدت
۲	تأسیس و تجهیز کارگاه نمونه‌سازی سریع	۱۰	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت میان مدت
۳	احداث آزمایشگاه تحقیقاتی	۱۰	بخش خصوصی استانی	کوتاه مدت میان مدت

کانون پارک علم و فناوری استان عصر انقلاب

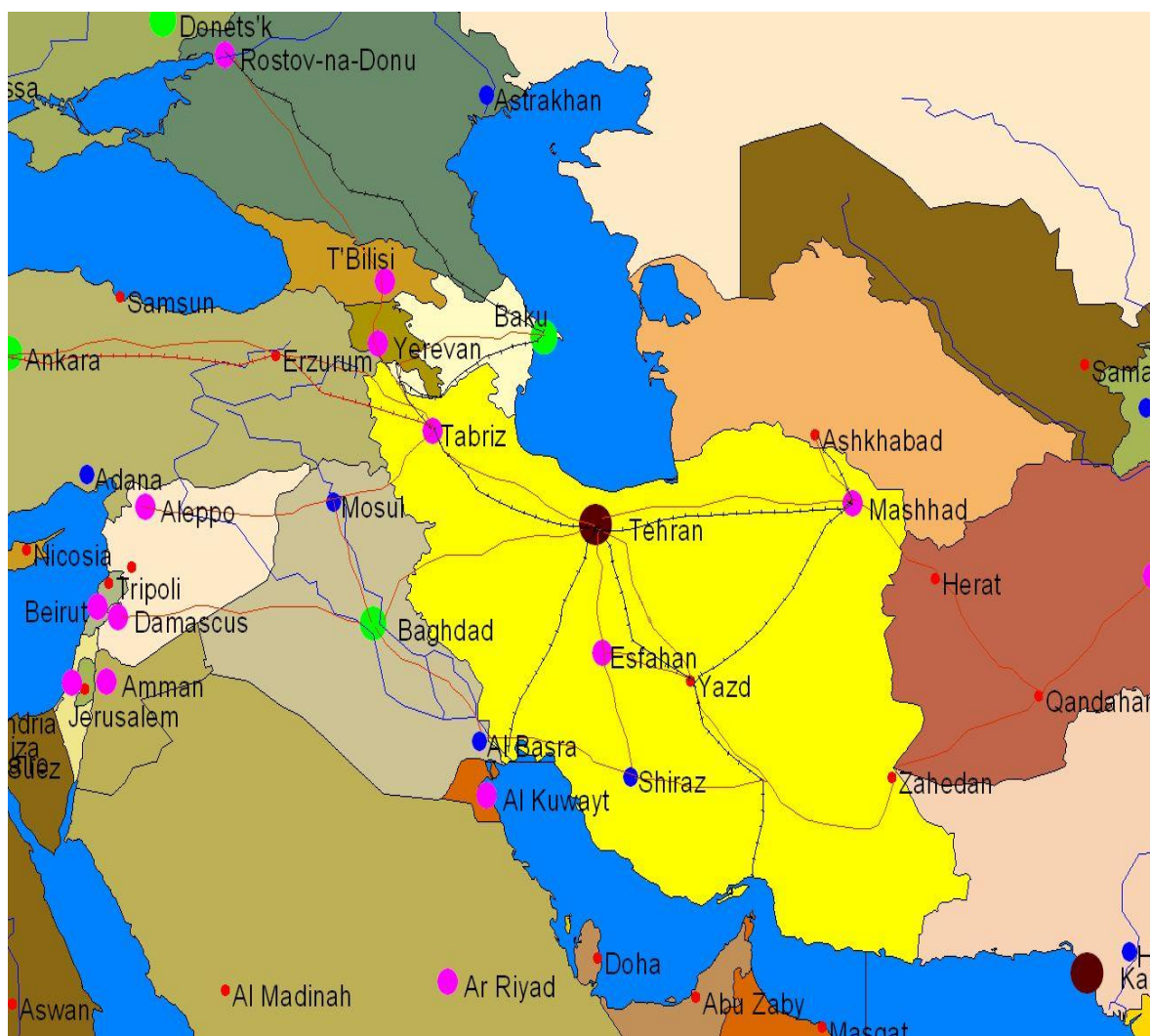
ردیف	پروژه	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	محل تأمین	ملاحظات
۱	تکمیل زیرساخت‌ها (پردیس پارک)	۲۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت
۲	احداث آزمایشگاه مرجع و تأیید استاندارد	۲۰	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت
۳	احداث آزمایشگاه تحقیقاتی صنایع شیمیایی	۱۰	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت
۴	احداث ساختمان مراکز رشد (دفاتر و کارگاه‌ها)	۱۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت

کانون همکاری‌های فناوری ملی - بین‌المللی سهلان

ردیف	پروژه	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	محل تأمین	ملاحظات
۱	تکمیل زیرساخت‌ها	۵۰	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت
۲	احداث ساختمان مراکز رشد (دفاتر و کارگاه‌ها)	۱۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت
۳	احداث آزمایشگاه مرجع و تأیید استاندارد	۲۰	بخش خصوصی مدت‌استانی ملی	میان مدت بلند مدت
۴	ایجاد مرکز تحقیقات و طراحی مبل و دکوراسیون	۱۰	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت
۵	ایجاد مراکز تحقیقات کفش، چرم	۱۰	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت
۶	احداث و تجهیز ساختمان اداری کانون	۱۲	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت

کانون مجتمع علمی، تاریخی و فرهنگی ربع رشیدی

ردیف	پروژه	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	محل تامین	ملاحظات
۱	آماده سازی زیر ساختها	۵۰۰	بخش خصوصی استانی ملی	کوتاه مدت میان مدت
۲	احداث آزمایشگاه مرجع و تایید استاندارد	۲۰	بخش خصوصی استانی ملی	میان مدت بلند مدت
۳	احداث آزمایشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی	۲۰	بخش خصوصی استانی	میان مدت بلند مدت
۴	احداث ساختمان مراکز رشد (دفاتر و کارگاه‌ها)	۱۰۰	بخش خصوصی استانی	میان مدت بلند مدت
۵	احداث مراکز رفاهی و تفریحی	۲۰	بخش خصوصی	میان مدت بلند مدت
۶	احداث مراکز مسکونی	۲۰۰	بخش خصوصی	میان مدت بلند مدت

**منطقه ویژه علم و فناوری
استان اصفهان**

۱- مقدمه

از نظر جغرافیایی کریدور علم و فناوری یک محدوده شهری توسعه یافته با ظرفیت‌های بالای اقتصادی، علمی و فناوری است. این ظرفیت‌ها که در یک بستر زمانی نسبتاً طولانی (چند دهه) شکل گرفته‌اند، می‌توانند برای شکل‌گیری فعالیت‌های دانش‌بنیان و حضور فعال طبقه خلاق در اقتصاد منطقه به کار گرفته شوند. کریدورهای علم و فناوری علاوه بر ایفای نقش منطقه‌ای بخشی از مأموریت‌های ملی توسعه را نیز بر عهده خواهند داشت.

محدوده شهر اصفهان و مجاور آن، منطقه‌ای است که برای توسعه کریدور علم و فناوری اصفهان در نظر گرفته شده است. مطالعه تعیین محدوده منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان در سال ۱۳۸۷ توسط شرکت نقش جهان پارس در چارچوب طرح مطالعات مجموعه شهری اصفهان انجام شده و به تصویب شورای برنامه ریزی و توسعه استان نیز رسیده است. این محدوده اکثریت قریب به اتفاق ظرفیت‌های شهری، علمی-فناوری، زیرساخت‌های ارتباطی و مواصلاتی مجموعه شهری اصفهان را دربر می‌گیرد.

علاوه بر جغرافیا و کالبد، منطقه ویژه علم و فناوری یک برنامه جامع توسعه منطقه‌ای برای تغییر ساختار اقتصادی و جمعیتی در منطقه مورد نظر است. برنامه‌ای که رفته‌رفته سهم اقتصاد دانش‌بنیان را نسبت به دیگر بخش‌های اقتصاد در منطقه افزایش می‌دهد و به همین ترتیب درصد جمعیت طبقه تحصیل کرده، خلاق و کارآمد نسبت به جمعیت ساکن در منطقه افزایش می‌یابد. توجه این برنامه به رشد و توسعه کسب و کارهای متکی بر دانش و فناوری، سازگار با ظرفیت‌های منطقه، پاسخگوی حل چالش‌های موجود در منطقه، ارتباطات بین‌المللی و ... است.

در محدوده منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان، صنایع را می‌توان به گروه‌های اصلی: الف) صنایع هدف، ب) صنایع متعارف و منطبق با استانداردهای کریدور و ج) صنایع متضاد با اهداف و استانداردهای منطقه ویژه نظیر صنایع آلاینده تقسیم‌بندی کرد. در طرح اصلی باید ضمن انجام برنامه‌ریزی‌های لازم برای افزایش تعداد و حضور بیشتر و تقویت صنایع هدف، حمایت‌های مالی و قانونی لازم از آنها به عمل آید. همچنین باید نسبت به ارتقا و یا خروج تدریجی صنایع متضاد از محدوده منطقه ویژه علم و فناوری اقدام کرد.

علاوه بر این، در طرح منطقه ویژه علم و فناوری باید نقاط قانونی برای تحقق اهداف منطقه ویژه، مانند استقرار کسب و کارهای دانش‌بنیان، تربیت نیروی انسانی مورد نیاز کریدور، سکونت طبقه خلاق، ارتباطات بین‌المللی و مانند آنها، شناسایی و مأموریت هر یک از آنها تدوین شود. به عنوان نمونه در منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان، محدوده دانشگاه صنعتی اصفهان و شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان می‌تواند به عنوان یک نقطه قانونی برای تمرکز استقرار کسب و کارهای دانش‌بنیان، استقرار بخشی از طبقه خلاق فعال در حوزه

اقتصاد دانش‌بنیان و به طور کلی تبدیل شدن به یک شهر دانشی و محدوده سالن همایش‌های بین‌المللی اصفهان به عنوان یک نقطه کانونی برای برگزاری رویدادهای بین‌المللی در نظر گرفته شوند. به صورت خلاصه، منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان تلاش خواهد کرد با استفاده از امکانات سخت افزاری و نرم افزاری موجود و تأسیس زیرساخت‌های لازم و با همکاری همه بازیگران اصلی نظیر استانداری، شهرداری، صنایع استان و مراکز علمی، پژوهشی و فناوری، اصفهان را به مرکز اصلی خلق نوآوری و بکارگیری فناوری‌های برتر در کشور تبدیل کند.

۲- مهم‌ترین اهداف منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان

اهداف راه‌اندازی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان عبارتند از:

- ✓ افزایش سهم کسب و کارهای دانش‌بنیان به بیش از ۵۰ درصد کسب و کارهای اصفهان و تغییر ترکیب جمعیتی در محدوده کلان‌شهر اصفهان
- ✓ ترغیب نیروی متخصص، ماهر و طبقه خلاق استان‌های همجوار و کشور به حضور و فعالیت در منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان
- ✓ تغییر یا جابجایی تدریجی صنایع آلاینده و ناسازگار با محیط زیست و استقرار کسب و کارها و صنایع سازگار با مسائل زیست‌محیطی منطقه
- ✓ تبدیل شهر اصفهان به الگویی جهت ارتباط با اقتصاد جهانی و مکانی برای استقرار شرکت‌های معتبر خارجی فعال در حوزه فناوری و یا نمایندگی آنها
- ✓ استفاده گسترده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در امور اجرایی شهر و تبدیل اصفهان به یک شهر الکترونیک
- ✓ حل مشکلات کمبود آب و زیست محیطی اصفهان از طریق به‌کارگیری فناوری‌های پیشرفته و اجرای پروژه‌های پیشران
- ✓ افزایش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در حوزه نرم‌افزار و سخت‌افزار در منطقه ویژه علم و فناوری
- ✓ شکل‌دهی خوشه‌های فناوری مختلف که ارتباط تنگاتنگ بین دولت، دانشگاه و صنعت را برقرار می‌کنند.

پروژه‌های پیشران^۱ در کریدور علم و فناوری اصفهان

یکی از راه‌های سرعت بخشی به ایجاد و توسعه مناطق ویژه علم و فناوری، تعریف هوشمندانه و مدیریت حرفه‌ای پروژه‌های پیشران در حوزه‌های برگزیده فناوری و هدف است. ایجاد پیوند حرفه‌ای بین شرکت‌های

^۱. Flagship Projects

دانش‌بنیان خصوصی و دولتی، مراکز پژوهشی و شرکت‌های فناور بین‌المللی از طریق ایجاد تقاضا برای طرح‌های فناوری چالش برانگیز و مفیدی که دولت تأمین و یا تمهید منابع مالی اجرای آنها را برعهده دارد، یکی از اهداف اصلی این پروژه‌ها خواهد بود. از سوی دیگر انجام این پروژه‌ها به شکل‌گیری خوشه‌های فناوری در حوزه‌های برگزیده و با هدف ورود به بازارهای جهانی فناوری و رهایی از وابستگی به درآمدهای نفتی و اقتصاد تک محصولی کمک شایانی خواهد کرد.

بر این اساس تعریف پروژه‌های پیشران در محدوده منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان باید به عنوان یکی از برنامه‌های اصلی دنبال شود. تعریف این پروژه‌ها نیاز به انجام مطالعات لازم و به‌کارگیری نظرات کارشناسان دارد، لذا پروژه‌هایی مانند آنچه در زیر آورده شده است می‌تواند به عنوان پروژه‌های پیشران بکار گرفته شوند:

الف: پروژه مقابله با خشکسالی شهر اصفهان و تبدیل شهر اصفهان به شهر کم مصرف آب از طریق استفاده بهینه از آب و روش‌های جدید توزیع، مصرف و بازیابی آب

ب: پروژه ارتقاء محیط‌زیست اصفهان از طریق کاهش آلاینده‌های هوا، آب، خاک و مواد غذایی

ج: پروژه کاهش رفت و آمدهای شهری از طریق توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و شکل‌دهی شهر الکترونیک

د: پروژه توسعه زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری فناوری اطلاعات در حوزه گردشگری و توسعه گردشگری الکترونیک

لازم به ذکر است در مورد پروژه‌های بند (الف) و (ب) مطالعات اولیه و فراهم نمودن شرایط و اقدامات اجرایی لازم، توسط کارشناسان و متخصصان مرتبط در حال انجام است

۳- ارکان سازمانی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان

برطبق اساسنامه پیشنهادی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان که به تصویب هیئت اجرایی منطقه ویژه و شورای برنامه‌ریزی استان رسیده است، ارکان سازمان عامل شامل هیئت امنا، هیئت عامل و رئیس سازمان عامل بوده که اعضای پیشنهادی به شرح زیر می‌باشند:

الف: هیئت امنا

هیئت امنای سازمان عامل متشکل از ۱۸ نفر با ترکیب زیر خواهد بود:

۱. یکی از معاونین رئیس جمهور به انتخاب رئیس جمهور

۲. وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

۳. وزیر صنایع و معادن

۴. وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات
 ۵. استاندار اصفهان
 ۶. یکی از معاونین استاندار با انتخاب استاندار
 ۷. شهردار اصفهان
 ۸. رئیس سازمان عامل
 ۹. رئیس شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان
 ۱۰. یک نفر از رؤسای دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و مراکز پژوهشی استان که عضو هیئت اجرایی کریدور است با پیشنهاد استاندار و تأیید رئیس هیئت امنا
 ۱۱. رئیس سازمان مسکن و شهرسازی استان اصفهان
 ۱۲. رئیس خانه صنعت و معدن استان اصفهان
 ۱۳. رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن استان اصفهان
 ۱۴. رئیس سازمان نظام صنفی رایانه استان اصفهان
 ۱۵. یک نفر از مدیران صنایع اعم از بخش خصوصی و دولتی استان که عضو هیئت اجرایی کریدور است با پیشنهاد استاندار و تأیید رئیس هیئت امنا
 ۱۶. یک نفر از نخبگان علمی ملی و بین‌المللی با پیشنهاد استاندار و تأیید رئیس هیئت امنا
 ۱۷. یک نفر از اندیشمندان فعال و صاحب‌نظر در امور اقتصاد و توسعه استان که عضو هیئت اجرایی کریدور است.
 ۱۸. رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان
- ب: هیئت عامل**
- اعضای هیئت عامل عبارتند از:
۱. معاون استاندار (عضو هیئت امنا)
 ۲. رئیس شهرک علمی تحقیقاتی اصفهان
 ۳. رئیس سازمان عامل
 ۴. دو نفر از اشخاص حقیقی یا حقوقی به پیشنهاد استاندار و تصویب هیئت امنا که به مدت ۲ سال انتخاب می‌گردد.

ج: رئیس سازمان عامل

رئیس سازمان عامل بالاترین مقام اجرایی سازمان است. رئیس سازمان عامل باید دارای مدرک تحصیلی حداقل کارشناسی ارشد و حداقل ۵ سال سابقه اجرایی برجسته و نیز دارای اشراف به تحولات کشور و آشنا با مسائل علم و فناوری و ویژگیهای استان باشد. رئیس سازمان عامل توسط هیئت امنا از میان صاحبان دانش و تجربه برای یک دوره چهار ساله پیشنهاد و با حکم ریاست هیئت امنا منصوب می‌شود و انتخاب مجدد وی بلامانع است.

هرچند اساسنامه سازمان عامل منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان به تصویب هیئت اجرایی رسیده است، معهذا به دلیل پاره‌ای محدودیت‌های قانونی، ثبت حقوقی اساسنامه منطقه ویژه و شکل‌گیری سازمان عامل میسر نشده که امید است در پیگیری‌های آتی این محدودیت‌ها مرتفع و تأسیس سازمان عامل عملیاتی شود. همچنین هیئت اجرایی استانی در دوران مسئولیت استانداران قبلی اصفهان (آقایان بختیاری و دکتر ذاکر اصفهانی) با احکام ایشان تشکیل و دو جلسه برگزار کرده است. با این وجود هیئت اجرایی منطقه ویژه، فعالیت قابل ملاحظه‌ای نداشته و در دو سال اخیر تشکیل جلسه نداده است.

۴- محدوده پیشنهادی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان

محدوده پیشنهادی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان شامل دانشگاه صنعتی اصفهان، دانشگاه آزاد خمینی شهر، دانشگاه آزاد نجف‌آباد، دانشگاه مخابرات و دانشگاه اصفهان می‌شود. مهم‌ترین ویژگی‌های این محدوده عبارتند از:

- ✓ وجود اراضی قابل برنامه‌ریزی هم به لحاظ وسعت هم به لحاظ توزیع فضایی
- ✓ توجه به سطح اشغال کریدورها در سایر کشورهای مشابه و در سطح جهان
- ✓ حداکثر انطباق با سازمان فضایی مجموعه شهری (وجود نقاط و محورهای توسعه)
- ✓ وجود صنایع محرک، پاک و پیشرفته مانند صنعت هوافضا
- ✓ وجود حداکثر تراکم مراکز تحقیقاتی، علمی، اقتصادی و صنایع پیشرفته
- ✓ حداکثر دسترسی و بهره‌مندی از شبکه‌های حمل و نقل شهری و بین شهری
- ✓ پوشش و همپوشانی مناسب از نقاط شهری توسعه یافته و با کیفیت بالای منابع انسانی
- ✓ حداکثر بهره‌برداری از شرایط طبیعی، اقلیمی و جاذبه‌های گردشگری

باید توجه داشت که در پهنه‌بندی ارائه شده برای منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان قوانین و مقررات مصوب منطقه ویژه با لحاظ کردن ملاحظات و مجموعه ضوابط و مقررات سازمان فضایی مجموعه شهری، توسط

سازمان عامل منطقه ویژه علم و فناوری به اجرا گذاشته خواهد شد. البته ذکر نکات زیر نیز در ارتباط با محدوده منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان ضروری است:

✓ پیشنهاد محدوده‌ای به عنوان محدوده منطقه ویژه علم و فناوری به این معنی نیست که در آن محدوده فقط فعالیت‌های دانش‌بنیان استقرار پیدا کنند؛ بلکه آن محدوده از ظرفیت بالاتری برای استقرار این نوع فعالیت‌ها برخوردار است.

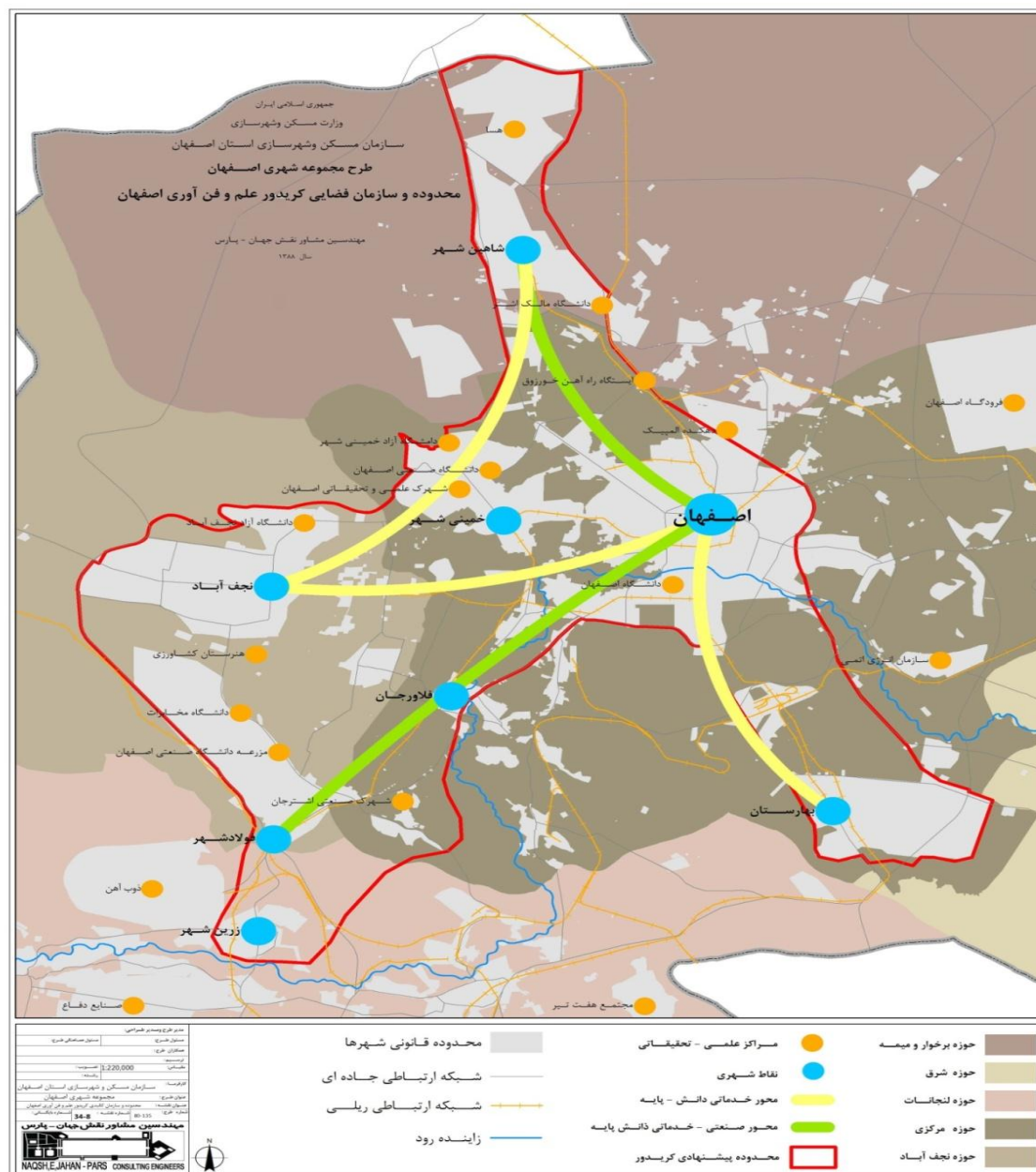
✓ توجه به منطقه‌بندی کاربری زمین و رعایت پهنه‌های پیشنهادی در محدوده پیشنهادی منطقه ویژه علم و فناوری الزامی است. ضرورت دارد این موضوع در چارچوب طرح مجموعه شهری اصفهان و طرح کریدور علم و فناوری اصفهان و زیر نظر مدیریت واحد انجام گیرد.

✓ رعایت ضوابط و مقررات بارگذاری فعالیت در محدوده پیشنهادی الزامی است. در این مورد، ضوابط و مقررات طرح مجموعه شهری اصفهان و مجموعه ضوابط منطقه ویژه علم و فناوری ملاک عمل می‌باشد.

محدوده پیشنهادی کریدور علم و فناوری اصفهان در شکل ۱ با خط قرمز مشخص شده است.

طرح مجموعه شهری اصفهان که به عنوان یکی از خروجی‌های طرح جامع ناحیه اصفهان تلقی می‌شود، توجه ویژه‌ای به بحث فعالیت‌های دانش‌بنیان دارد، چرا که یکی از مهمترین دغدغه‌های برنامه‌ریزان و طراحان طرح مجموعه شهری اصفهان پایداری توسعه و نیز عدالت فضایی در سطح مجموعه شهری است. به منظور استقرار منطقه ویژه علم و فناوری در طرح مجموعه شهری اصفهان پس از بررسی گزینه‌های مختلف، محدوده مشخصی برای منطقه ویژه تعیین شده است.

بر این اساس منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان محدوده‌ای است با مساحت حدود ۱۲۰۰ کیلومتر مربع که در سه جهت شمالی، جنوب شرقی و جنوبی گسترش می‌یابد. این محدوده از طرف شمال به مرز شمال صنایع هلی‌کوپترسازی ایران (هسا)، از سمت جنوب شرق به حد شرقی شهر جدید بهارستان و از جنوب غرب به زرین‌شهر ختم می‌شود.

شکل ۱: محدوده پیشنهادی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان

۵- انتخاب نقاط قانونی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان

اجرای منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان مستلزم صرف هزینه قابل توجهی در طی یک دوره زمانی میان مدت یا بلندمدت و اجرای مرحله‌بندی شده و بهره‌برداری تدریجی از آن است. انتخاب نقاط قانونی توسعه، به خصوص نقاطی که زیرساخت‌های فیزیکی لازم را از قبل دارا باشند، استراتژی مناسبی برای ایجاد منطقه ویژه است. بر این اساس محدوده‌های:

الف: شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان و دانشگاه صنعتی اصفهان با مأموریت شهر دانشی
ب: دانشگاه اصفهان و دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با مأموریت توسعه شرکت‌های زایشی دانشگاهی
ج: بافت قدیم اصفهان با مأموریت گردشگری و جاذبه‌های فرهنگی
د: مرکز همایش‌های بین‌المللی اصفهان با مأموریت ارتباطات بین‌المللی و برگزاری رخدادهای بین‌المللی
ه: اراضی مجتمع دانشگاهی مخابرات واقع در مجاورت فولادشهر با مأموریت توسعه حوزه‌های دانشی در آینده

با داشتن مناسب‌ترین شرایط، می‌توانند نقاط کانونی اجرا و بهره‌برداری از این منطقه ویژه باشند. البته تعیین سایر نقاط کانونی مستلزم انجام مطالعات لازم با همکاری شهرداری اصفهان و سازمان مسکن و شهرسازی اصفهان است.

الف: محدوده شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان و دانشگاه صنعتی اصفهان

شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان به عنوان یک زیرساخت توسعه منطقه ای در استان اصفهان شکل گرفته است و ضمن وابستگی به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از ظرفیت‌های قانونی خاصی برخوردار است که می‌تواند مورد بهره‌برداری سایر بخش‌های دولتی و بخش خصوصی قرار گیرد. شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان که در شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان مستقر می‌شوند، از نظر سازمانی، حقوقی و مالی مستقل هستند و شهرک صرفاً وظیفه تامین زیرساخت‌ها و برنامه‌ریزی برای ارائه خدمات موردنیاز این دسته از موسسات در حوزه توسعه فناوری را به عهده دارد و فعالیت موسسات در حوزه اقتصاد دانایی محور را از طریق ارزیابی‌های غیر مداخله جویانه تضمین می‌کند.

همچنین وجود دانشگاه صنعتی اصفهان از جمله نکات بسیار ارزشمند این ناحیه است که با داشتن زیرساخت‌های نیروی انسانی، فعالیت‌های پژوهشی و آزمایشگاه‌های تحقیقاتی در این ناحیه می‌تواند جایگاه مهمی در توسعه علمی منطقه داشته باشد.

ب: محدوده دانشگاه‌های اصفهان و علوم پزشکی اصفهان

دانشگاه اصفهان به عنوان یکی دیگر از نقاط کانونی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان از موقعیت مکانی بسیار ویژه‌ای برخوردار است، پردیس دانشگاه اصفهان دو مجموعه بزرگ دانشگاهی کشور را شامل دانشگاه اصفهان و دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در خود جای داده است؛ علاوه بر آن در مجموعه اراضی آن محدوده، مرکز آموزشی استعدادهای درخشان استان، همچنین بزرگترین مرکز فوق تخصصی پزشکی الزهرا و مرکز آموزشی فنی شهید مهاجر و سازمان فنی و حرفه‌ای قرار دارد که به این منطقه ویژگی خاصی بخشیده است. تمامی این عرصه‌های علمی، آموزشی و تحقیقاتی در قلمرو جغرافیایی میدان دروازه شیراز و دامنه کوه صفه قرار

گرفته که یک پیوند فضایی مناسبی را به وجود آورده است. لذا این منطقه چه به لحاظ پیوندهای شهری، چه به لحاظ روابط فضایی بین عرصه‌های مختلف، جایگاه تأثیرگذاری را فراهم ساخته است.

ج: محدوده آثار تاریخی اصفهان

اصفهان سرشار از آثار هنری و تاریخی است که میدان نقش جهان، مسجد امام، سی و سه پل، گذر چهارباغ عباسی، کاخ چهل ستون، کاخ عالی قاپو، کاخ هشت بهشت، مدرسه چهارباغ و هتل عباسی از بارزترین آنها هستند. همه این آثار تاریخی که در محدوده‌ای نزدیک هم واقع شده به عنوان یک نقطه کانونی می‌تواند ظرفیت بسیار خوبی برای توسعه صنعت گردشگری و کسب و کارهای دانش‌بنیان این حوزه فراهم آورد.

د: محدوده مرکز همایش‌های بین‌المللی اصفهان

مرکز همایش‌های بین‌المللی اصفهان با قابلیت میزبانی قریب به ۱۷۰ هیئت عالی مقام ۷ نفره (۱۱۹۰ نفر)، فرصتی بی‌نظیر جهت معرفی اصفهان به مردم کشورهای جهان و توسعه ارتباطات بین‌المللی می‌باشد. سالن اصلی، تالار چند منظوره، فضاهای خدماتی، اداری و رفاهی، هتل ۵ ستاره ۲۰۰ اتاقی در فضای ۲۰ هزار متر مربع، ویلاهای VIP در ۲۷۵۰۰ متر مربع، فضاهای اداری، رستوران و فضای سبز بخشی از این پروژه بزرگ است که با تکمیل آن می‌تواند زمینه‌ساز یکی از نقاط کانونی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان برای برگزاری رخدادهای بین‌المللی شود.

هـ: اراضی مجتمع دانشگاهی مخابرات و محدوده فولادشهر

تسریع در فرآیند ساختارسازی برای توسعه علم و فناوری در استان اصفهان و تنوع در توسعه فیزیکی زیرساخت‌های اساسی ایجاب می‌کند از زیرساخت‌های آماده و کم هزینه برای شکل‌گیری منطقه ویژه استفاده شود. تجربه شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان نشان می‌دهد چنانچه منطقه‌ای با زیرساخت آماده برای پوشش دادن شرکت‌ها و موسسات دانش محور وجود داشته باشد این شرکت‌ها به سرعت در صدد بهره‌برداری از آن برآمده و در آن مستقر شده و فعالیت‌های خود را گسترش می‌دهند.

«اراضی مجتمع دانشگاهی مخابرات» که در شمال غربی فولادشهر قرار گرفته و سال‌های متمادی بلااستفاده مانده است، به دلیل زیرساخت‌های آماده و قرار گرفتن آن در انتهای جنوبی منطقه ویژه علم و فناوری، گزینه مناسبی برای نقاط کانونی منطقه ویژه است. موقعیت جغرافیایی و محیط سرسبز و طبیعی اطراف آن باعث پیوند منطقه ویژه با طبیعت و چشم‌اندازهای طبیعی می‌شوند. این مجموعه از یک طرف دقیقاً در امتداد محوری که قطب‌های صنعتی شمال استان (از جمله پالایشگاه اصفهان و نیروگاه برق شهید منتظری) را به قطب‌های صنعتی جنوب استان (ذوب‌آهن، فولاد مبارکه، پلی‌اکریل، سیمان سپاهان و ...) پیوند می‌زند و از طرفی در محیط بلافصل قطب کشاورزی استان، یعنی شهرستان لنجان و در نزدیکی فلاورجان، به عنوان منطقه‌ای که بالاترین نسبت اراضی

کشاورزی را به خود اختصاص داده، قرار گرفته است. این مجموعه همچنین مابین یکی از شاهراه‌های اصلی کشور که تهران را به شیراز و جنوب کشور متصل می‌کند، قرار دارد.

۶- بازیگران اصلی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان

با توجه به وجود سه عنصر اصلی اقتصاد دانش‌بنیان، فضاها، کالبدی و سکونت شهری و زیرساخت‌های علمی و فناوری در منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری، مهمترین بازیگران که در هدایت و راهبری و اجرای برنامه‌های پیشران فعال هستند، عبارتند از:

- ✓ استانداری اصفهان و معاونت‌های مربوطه
- ✓ شهرداری اصفهان و معاونت‌ها و سازمان‌های زیرمجموعه
- ✓ شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان و شهرک فناوری اصفهان
- ✓ دانشگاه‌های بزرگ اصفهان مانند دانشگاه صنعتی اصفهان، دانشگاه اصفهان، علوم پزشکی اصفهان و دانشگاه آزاد اصفهان (خوراسگان)
- ✓ نهادهای اقتصادی و صنعتی استان مانند اتاق بازرگانی، صنعت، معدن و کشاورزی اصفهان، خانه صنعت و معدن و نظام صنفی رایانه
- ✓ شرکت‌ها، موسسات و صنایع دانش‌بنیان اصفهان

۷- اقدامات انجام شده در راستای تأسیس منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان

اغلب اقدامات انجام شده در راستای تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان از نوع مطالعاتی و فرهنگ‌سازی و تثبیت حقوقی آن بوده است، که به بخشی از آنها در زیر اشاره شده است:

- ✓ انجام مطالعات مقدماتی با همکاری بیش از ۴۰ نفر از نخبگان، صاحب نظران و کارشناسان در سطح ملی و استانی
- ✓ تهیه ۳۱ جلد گزارش علمی و اطلاعاتی پشتیبان
- ✓ تهیه شرح خدمات "طراحی تفصیلی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان"
- ✓ تهیه پیشنهادیه اقدامات اجرایی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان و ارسال برای شورای آمایش جهت تصویب
- ✓ تصویب منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان به عنوان یکی از برنامه‌های اصلی و محوری اصفهان در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان

- ✓ انتخاب منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان به عنوان یکی از دو طرح اولویت‌دار اصفهان و اعلام به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور
- ✓ تشکیل تیم کارشناسی و تدوین اساسنامه سازمان عامل منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان، تدوین نهایی و تصویب اساسنامه منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان در هیئت اجرایی منطقه ویژه و شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در جلسه مورخ ۸۷/۱۱/۲۶
- ✓ تهیه سند راهبردی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان در طرح مجموعه شهری اصفهان و پیگیری جهت هماهنگی نمودن طرح مجموعه شهری اصفهان با مقتضیات منطقه ویژه علم و فناوری و تصویب در نشست ۹۷ شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مورخ ۸۹/۴/۲۶
- علیرغم انجام بخشی از مطالعات راه‌اندازی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان در سال‌های گذشته، با توجه به گذشت زمان بازنگری بخشی از این مطالعات ضرورت دارد. علاوه بر این مطالعات تکمیلی برای تدوین جزئیات مربوط به اقدامات اجرایی الزامی است.

۸- تفاهم‌نامه‌های منعقد شده در راستای تأسیس و توسعه منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان

- شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان با آگاهی از اهمیت توسعه ارتباطات بین‌المللی تفاهم‌نامه‌ای با پارک علمی زانگوان‌سان چین منعقد نموده است. پارک علمی زانگوان‌سان که در شهر پکن واقع شده، در حقیقت یک منطقه فناوری بسیار گسترده و از موفق‌ترین مناطق ویژه علم و فناوری چین است. این منطقه ویژه علم و فناوری ابتدا با تشکیل چند شرکت در اطراف دو دانشگاه مهم پکن شکل گرفته و اکنون:
- ✓ نزدیک به ۵۰۰ کیلومتر مربع از پکن را اشغال کرده است.
 - ✓ دارای ۱۶ پارک فناوری تخصصی است.
 - ✓ بیش از ۲۰,۰۰۰ شرکت دانش‌بنیان در آن استقرار دارند.
 - ✓ دارای ۲۳۰۰ شرکت با گردش مالی بالای ۱۵ میلیون دلار و ۴۳۰ شرکت بالای ۱۵۰ میلیون دلار و ۵۶ شرکت بالای ۱/۵ میلیارد دلار است.
 - ✓ ۴۰ درصد صادرات پکن، بالغ بر ۳۰ میلیارد دلار را شامل می‌شود.
 - ✓ نزدیک به ۳۰۰ بخش مدیریتی یا تحقیق و توسعه شرکت‌های بزرگ بین‌المللی در این منطقه مستقر هستند.
 - ✓ یک سوم دانشگاهیان، ۴۰ دانشگاه برتر ملی و ۲۶۰ موسسه پژوهشی ملی در آن استقرار دارند.

همچنین راه‌اندازی مرکز منطقه‌ای توسعه مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری تحت نظر یونسکو در اصفهان که تفاهم‌نامه آن به امضای نماینده دولت جمهوری اسلامی ایران و نماینده سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) رسیده است در توسعه ارتباطات بین‌المللی که یکی از اولویت‌های برنامه‌ای منطقه ویژه علم و فناوری است بسیار تاثیرگذار خواهد بود. در همین راستا و به منظور پیشبرد اهداف این مرکز بین‌المللی، تفاهم‌نامه سه‌جانبه‌ای بین شهرداری اصفهان، شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان و مرکز منطقه‌ای توسعه مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری یونسکو منعقد شده است.

علاوه بر این در راستای استفاده از تجربیات مشترک استانی و تسریع در پیشبرد راه‌اندازی کریدورهای علم و فناوری اصفهان و خراسان رضوی، تفاهم‌نامه‌ای به امضای استانداران وقت اصفهان و خراسان رضوی رسیده است.

۹- پیشنهادات و اقدامات اجرایی لازم جهت تأسیس و توسعه منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان

ذکر این نکته در اینجا ضروری است که چون منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان یک محدوده جغرافیایی با اقتصادی متکی بر نوآوری و فناوری است، هر اقدامی در جهت تقویت زیرساخت‌های توسعه فناوری و استقرار کسب و کارهای دانش‌بنیان در این محدوده عملاً اقدامی در جهت توسعه منطقه ویژه محسوب می‌شود. به عنوان نمونه توسعه شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان و دانشگاه صنعتی اصفهان و نیز حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان موجود اقدامی در جهت توسعه کریدور علم و فناوری اصفهان خواهد بود.

آنچه که در این بخش از آن به عنوان اقدامات اجرایی نام برده می‌شود در حقیقت اقداماتی در جهت تسریع شکل‌گیری ارکان اجرایی کریدور علم و فناوری اصفهان، توسعه کریدور و فعال‌سازی پروژه‌های پیشران است. برخی از اقدامات لازم در این موقعیت زمانی عبارتند از:

۱- انتصاب اعضای هیئت اجرایی استانی منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان در دوره جدید: هیئت

اجرایی استانی در دوران مسئولیت استانداران سابق اصفهان (آقایان بختیاری و دکتر ذاکر اصفهانی) با احکام ایشان تشکیل شده است، با این وجود هیئت اجرایی کریدور، فعالیت قابل ملاحظه‌ای نداشته و در دو سال اخیر تشکیل جلسه نداده است. با توجه به تغییرات مدیریتی در سطح استان و اتخاذ رویکردهای مدیریتی جدید، لازم است اعضای این هیئت مجدداً تعیین و منصوب شوند و تأسیس سازمان عامل و شروع اقدامات اجرایی منطقه ویژه به‌طور جدی در دستور کار ایشان قرار گیرد.

۲- فراخوان بازیگران اصلی در منطقه ویژه توسط استانداری اصفهان و جلب مشارکت ایشان: تشریح موضوع منطقه ویژه و اهدافی که استان از تأسیس آن دنبال می‌کند و نیز نقشی که هر یک از این بازیگران در توسعه منطقه ویژه دارند برای شروع پرشتاب کار ضروری است.

۳- سپردن مسئولیت پیگیری تأسیس سازمان عامل به یکی از معاونین استانداری و یا مدیران برجسته اجرایی استان: گره‌گشایی از مسائل حقوقی و اجرایی تأسیس سازمان عامل نیازمند برخی هماهنگی‌های کلان مدیریتی در سطح استان و ملی است. برای این منظور مناسب است جناب آقای استاندار به عنوان رئیس هیئت اجرایی منطقه ویژه شخصاً این موضوع را پیگیری نمایند و یا فردی را به عنوان نماینده تام‌الاختیار (ترجیحاً از میان معاونین) با اختیارات لازم برای پیگیری این موضوع منصوب نمایند.

۴- تشکیل سازمان عامل منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان و اختصاص فضای فیزیکی لازم: تأسیس و شکل‌گیری قوی سازمان عامل منطقه ویژه به عنوان طرح‌ریز و هماهنگ‌کننده اقدامات اجرایی، یکی از اقدامات اساسی و ضروری در شکل‌گیری منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان است. انتصاب رئیس این سازمان و اختصاص فضایی ویژه به این سازمان از جمله اقداماتی است که تأسیس سازمان عامل را تسریع خواهد کرد.

۵- شناسایی دقیق نقاط کانونی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان و تعیین مأموریت‌های اصلی هر نقطه کانونی: تعیین نقاط کانونی یکی از موضوعات مهم در شکل‌گیری منطقه ویژه علم و فناوری است. شناسایی این نقاط هم از نظر واگذاری مأموریت‌های مورد نظر و هم از نظر حفظ این محدوده‌ها برای عملیات بعدی در توسعه منطقه ویژه ضروری است. اگرچه تا حدودی برخی نقاط کانونی منطقه ویژه شناسایی شده‌اند اما تعیین این نقاط باید با همکاری شهرداری اصفهان و سازمان مسکن و شهرسازی به صورت دقیق انجام شود.

۶- تعریف پروژه‌های پیشران و اختصاص منابع مالی مورد نیاز: همانطور که عنوان شد، پروژه‌های پیشران نقش مؤثری در جهت‌دهی به فعالیت‌های دانش‌بنیان و توسعه زیرساخت‌های فناوری خواهند داشت. شناسایی محورهای اصلی توسعه فناوری و کسب و کارهای دانش‌بنیان و تدوین جزییات این پروژه‌ها نیازمند یک کار مطالعاتی و نشست‌های خبرگی است که می‌تواند همزمان با پیگیری تأسیس سازمان عامل پیگیری شود. اختصاص منابع مالی مورد نیاز از منابع ملی و استانی در تسریع این اقدام موثر خواهد بود.

۷- توجیه مدیران دستگاه‌های اجرایی استان به هماهنگی با سیاست‌ها و برنامه‌های منطقه ویژه علم و فناوری: از ضرورت‌های شکل‌گیری و توسعه منطقه ویژه، همراهی سازمان‌های اجرایی استان به

- خصوص در محدوده جغرافیایی آن است. این هماهنگی از طرف مدیریت استان میسر بوده و در همین موقعیت زمانی قابل پیگیری است. با توجه به تغییر مدیران استانی، این موضوع می‌تواند در یکی از جلسات شورای اداری یا شورای برنامه‌ریزی استان مطرح شود.
- اقدامات فوق، مجموعه اقدامات عاجلی هستند که در این برهه زمانی باید انجام شود. علاوه بر این اقدامات، مجموعه‌ای از اقدامات که برخی از آنها در ذیل عنوان شده، باید پس از تأسیس سازمان عامل پیگیری شوند:
- ۱- تعیین تسهیلات و حمایت‌های مورد نیاز برای شکل‌گیری خوشه‌های فناوری و اقتصادی هدف
 - ۲- شناسایی زمینه‌های گسترش ارتباطات بین‌المللی در عرصه‌های علم و فناوری و تقویت خوشه‌های فناوری و اقتصادی
 - ۳- برنامه‌ریزی لازم جهت ارتقاء یا خروج تدریجی کسب و کارهای ناسازگار با چارچوب‌ها و استانداردهای منطقه ویژه علم و فناوری
 - ۴- تدوین شاخص‌های عملکردی منطقه ویژه و نظام ارزیابی عملکرد و نظارت بر توسعه آن
 - ۵- شناسایی پروژه‌های زیرساختی مورد نیاز برای توسعه و تکمیل زیرساخت‌های موجود در مناطق ویژه علم و فناوری اصفهان

۱- اعتبار اولیه مورد نیاز برای راه‌اندازی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری اصفهان

تعیین اعتبارات لازم و روش‌های تامین منابع مالی یکی از وظایف اصلی سازمان عامل منطقه ویژه علم و فناوری اصفهان است. معهدا جهت راه‌اندازی و پیگیری امور، در مرحله اول اعتباری معادل ۲۰۰ میلیارد ریال برای موارد زیر مورد نیاز است. این موضوع طی نامه‌ای به جناب آقای دکتر جهانگیری، معاون اول محترم رئیس جمهور اعلام شده است.

عنوان	اعتبار اولیه مورد نیاز (میلیون ریال)
راه‌اندازی سازمان عامل و هزینه‌های مربوطه	۱۰,۰۰۰
انجام مطالعات تکمیلی نظیر تعیین نقاط کانونی، تعریف پروژه‌های پیشران و ...	۲۰,۰۰۰
تقویت زیرساخت‌های علمی و فناوری موجود نظیر آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های تحقیقاتی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی و فناوری در راستای انجام پروژه‌های پیشران	۸۰,۰۰۰
حمایت از کسب و کارهای موجود در منطقه ویژه علم و فناوری جهت انجام پروژه‌های پیشران	۶۰,۰۰۰
راه‌اندازی مرکز توسعه کسب و کارهای بین‌المللی در شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان و اقدامات لازم برای بین‌المللی کردن شرکت‌های دانش‌بنیان منطقه ویژه علم و فناوری	۳۰,۰۰۰

منطقه ویژه علم و فناوری
استان بوشهر (خلیج فارس)

۱- مقدمه

مناطق ویژه علم و فناوری، دهکده‌های دانایی، و یا کریدورهای علم و فناوری امروزه در رأس برنامه‌های توسعه کشورهای مختلف قرار گرفته است. دهکده‌های دانایی را می‌توان ترکیبی منسجم و ساختارمند از دانشگاه‌ها، پارک‌های علم و فناوری، مراکز تحقیقاتی و پژوهشی، شرکت‌هایی با فناوری برتر، سرمایه‌های مخاطره‌پذیر، امکانات و زیرساخت‌های فیزیکی و نهادی و سرمایه انسانی دانست، که معمولاً در یک محدوده خاص جغرافیایی با یک مدیریت متمرکز و ساختار حقوقی خاص، با اتصال به یک بازار مصرف، محصولات و خدمات دانش محور را تولید می‌کنند. نمونه موفق این دهکده‌ها سیلیکون والی در کالیفرنیا، ابر کریدور چند رسانه‌ای مالزی، بنگلور در هند، کریدور فناوری برتر فلوریدا، کریدور علم و فناوری اهلیو، کریدور فناوری تلفورد و ام چهار در انگستان، نیوبرونسویک در ایرلند، هیسنچائو در تایوان، اینکھون در کره یا اس اس پی در سنگاپور را می‌توان نام برد.

کشورهای عربی به صورت برنامه‌ریزی شده و یا طبیعی بر اساس کارکردهایی، در حال گسترش استفاده و به کارگیری نام مجعول به جای نام واقعی خلیج فارس هستند. کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در سال ۱۹۷۹ بر روی ایجاد دانشگاه خلیج عربی با حمایت مجموعه کشورهای عضو توافق کردند و در این راستا پروژه‌های علمی، تحقیقاتی و فناوری را آغاز کرده اند که در این میان می‌توان به دانشگاه علم و فناوری خلیج (کویت) دانشگاه خلیج عربی بحرین و دهکده دانایی دبی اشاره کرد.

یکی از چالش‌های اساسی که طی سال‌های اخیر کشورمان با آن مواجه بوده، کاربرد بین‌المللی نام خلیج فارس است. بدون تردید یکی از بهترین و مؤثرترین روش‌ها و راهبردها برای پاسداشت این نام توسعه فعالیت‌های علمی و فناوری بین‌المللی تحت پوشش این نام می‌باشد.

بنابراین تلاش برای توسعه نام خلیج فارس به زبان فارسی، عربی و انگلیسی ضرورتی ملی است که آحاد ملت ایران در قبال آن مسئولیت داشته و مدیریت ارشد استان، سازمان‌ها و دانشگاه‌های استان بوشهر بر اساس رسالت تاریخی خود در دفاع و پاسداشت این نام پر آوازه، در کنار مرزبانی ۶۲۵ کیلومتر مرز آبی آن به دنبال برنامه‌ریزی اساسی برای دستیابی به این هدف ارزشمند و پرآوازه کردن نام خلیج فارس در عرصه بین‌المللی از طریق ایجاد و راه اندازی پارک علم و فناوری و دهکده دانایی خلیج فارس و انجام فعالیت علمی و فناورانه تحت پوشش این نام می‌باشند.

۲- معرفی استان بوشهر

استان بوشهر با بیش از ۲۳۱۶۷ کیلومترمربع مساحت و با جمعیتی بالغ بر یک میلیون و سی هزار نفر در جنوب غربی ایران قرار دارد. این استان ۵۲ درصد مرز شمالی خلیج فارس را به خود اختصاص داده و با ۵

کشور عربی حاشیه خلیج فارس همسایه است. این استان دارای ۱۰ شهرستان، ۲۴ بخش، ۳۶ شهر و ۴۶ دهستان بوده و از ۱۰ مرکز و نقطه استراتژیک کشور ۳ نقطه حیاتی آن شامل منطقه پارس جنوبی، نیروگاه هسته‌ای و تأسیسات نفتی خارگ را در خود جای داده است (شکل ۱).

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی استان بوشهر

استان بوشهر با ۷۰۷ کیلومتر مرز آبی با خلیج فارس و برخورداری از موهبت‌های خدادادی فراوان، محل بسیار مناسبی برای انجام سرمایه‌گذاری‌های کلان در سطح بین‌المللی و ملی می‌باشد. پایتخت انرژی ایران، قطب پتروشیمی کشور، محور توسعه شیلات ایران و کریدور تجاری آسیای میانه با حاشیه جنوبی خلیج فارس تنها بخشی از القاب و عناوینی است که به استان بوشهر اطلاق می‌شود و نشانگر ظرفیت‌های بسیار بالای این منطقه برای جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی است. به‌کارگیری سرمایه‌های مولد و سازنده در مناطق مستعد

می‌تواند علاوه بر تضمین بازگشت سرمایه، سودآوری مورد انتظار و در نتیجه رضایت سرمایه‌گذار، باعث ایجاد اشتغال پایدار، عمران و آبادانی منطقه میزبان و ارتقاء شاخص‌های توسعه یافتگی اجتماعی و اقتصادی استان گردد. بنابراین هدایت و انتقال سرمایه‌های شرکتهای سرمایه‌گذار بخش خصوصی داخلی و خارجی به سمت فرصت‌های بالقوه، مطمئن و بعضاً بکر استان بوشهر و یا گسترش سرمایه‌گذاری‌های پیشین، می‌تواند زمینه‌ساز یک همکاری و تعامل مفید و سازنده برای طرفین باشد. تنوع بسیار زیاد زمینه‌های سرمایه‌گذاری در این منطقه بگونه‌ای است که هرگونه تخصص و تمایل را پاسخگوست و برنامه‌ریزان و مدیران مجموعه‌های سرمایه‌گذاری می‌توانند با بررسی این فرصت‌ها، زمینه‌های مورد علاقه را انتخاب نمایند. در حال حاضر اراضی ملی قابل واگذاری استان در حدود ۳۲ هزار هکتار می‌باشد. که از این میزان ۱۲ هزار هکتار برای بخش کشاورزی و ۲۰ هزار هکتار برای بخش صنعت در نظر گرفته شده است.

۱-۲- زیرساخت‌های صنعتی استان بوشهر

در حال حاضر تعداد ۷۱۶ واحد صنعتی به بهره‌برداری رسیده در استان بوشهر مستقر می‌باشند که سرمایه‌گذاری صورت گرفته در این واحدها بالغ بر ۹۷ هزار میلیارد ریال و مجموع اشتغال آنها بیش از ۲۸ هزار نفر می‌باشد. تعداد ۱۳۱۰ فقره جواز تأسیس با سرمایه‌گذاری بیش از ۳۷۷ هزار میلیارد ریال و پیش‌بینی اشتغال بالغ بر ۴۰ هزار نفر جهت اجرای طرحهای صنعتی در زمینه‌های مختلف تولیدی در استان صادر گردیده که در مراحل مختلف اجرایی می‌باشند. در حال حاضر ۷ صنعت ملی شامل صنایع نفت و گاز، صنایع پتروشیمی، صنعت انرژی هسته‌ای، صنعت سیمان، صنعت شناورسازی، صنایع تجهیزات و تأسیسات دریایی و سکوهایی نفت و گاز و صنایع شیلاتی در استان بوشهر وجود دارد. در درون این صنایع ۴۶ کارخانه با بیش از ۱۰۰ کارگر فعال می‌باشند. صنایع شیلاتی (۱۴ واحد)، صنایع پتروشیمی (۱۱ واحد)، صنایع دریایی (۵ واحد)، صنایع شیمیایی (۳ واحد)، کشتی‌سازی (۳ واحد)، صنایع غذایی (۳ واحد)، صنایع نفت و گاز (۲ واحد)، کارخانجات سیمان (۲ واحد)، صنایع کشاورزی (۱ واحد)، صنایع نساجی (۱ واحد)، صنایع دباغی (۱ واحد) و صنایع کانی غیرفلزی (۱ واحد)

۲-۲- منطقه ویژه اقتصادی بوشهر

منطقه ویژه اقتصادی تجاری و صنعتی بوشهر به مساحت ۱۸۸۰ هکتار نیز در شهرستان بوشهر نیز از دیگر ظرفیت‌های موجود استان می‌باشد همچنین مطالعات ایجاد منطقه آزاد تجاری-صنعتی بوشهر نیز انجام شده و کار در مرحله اخذ مجوز می‌باشد. شرکت صنعتی دریایی ایران (صدرا) با دارا بودن سه یارد مجهز در زمینه

ساخت انواع شناورها و سازه‌های دریایی به ویژه در حوزه صنایع نفت و گاز، از مجموعه‌های توانمند و شناخته شده در منطقه محسوب می‌گردد.

۲-۳- شهرک‌های صنعتی

در حال حاضر تعداد ۱۳ شهرک صنعتی با مجموع مساحت حدود ۱۶۳۰ هکتار اراضی مصوب شامل ۷۰۰ هکتار اراضی صنعتی که تاکنون ۲۰۰ هکتار از این اراضی به متقاضیان سرمایه گذاری در شهرک‌های صنعتی واگذار گردیده است. از این تعداد ۶ شهرک به عنوان شهرک پتروشیمی مصوب گردیده است. ضمناً یک شهرک نیز به عنوان شهرک تخصصی صنایع دریایی تعیین شده است (جدول ۱).

جدول ۱: مشخصات کلی شهرک‌های صنعتی

ردیف	شهرستان	نام شهرک	مساحت (هکتار)	امکانات زیربنایی موجود					مجموع فنی و حرفه‌ای	
				آب	برق	گاز	تلفن	اینترنت		تجهیزات آتش‌نشانی
۱	بوشهر	بوشهر ۱	۵	✓	✓	✓	✓	✓	×	×
۲		بوشهر ۲	۴۰۱	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
۳		دریایی بوشهر	۳۰	✓	✓	×	✓	✓	×	×
۴	دشتستان	برازجان	۶۶/۵	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
۵	گناوه	بندرریگ	۷۸	✓	✓	✓	✓	✓	×	×
۶	کنگان	کنگان	۲۲۰	✓	✓	×	✓	✓	×	×
۷	دیلم	دیلم	۱۶۰	✓	✓	✓	✓	✓	×	×

همچنین تعداد ۷ ناحیه صنعتی با مساحت ۱۲۸ هکتار شامل ۱۰۰ هکتار اراضی صنعتی در نقاط مختلف استان احداث گردیده که تاکنون ۶۵ هکتار از این اراضی به متقاضیان سرمایه گذاری واگذار گردیده است.

جدول ۲: مشخصات کلی ناحیه‌های صنعتی

ردیف	شهرستان	نام ناحیه صنعتی	مساحت (هکتار)	امکانات زیربنایی موجود				
				آب	برق	گاز	تلفن	اینترنت
۱	دیر	لمبدان	۱۱	✓	✓	✓	✓	✓
۲	بوشهر	چغادک	۶	✓	✓	×	✓	✓
۳	دشتستان	گز بلند	۲۶	✓	✓	✓	✓	✓
۴	تنگستان	بنه گز	۳۱	✓	✓	✓	✓	✓
۵	دشتی	خورموج	۱۳	✓	✓	✓	×	×
۶	دیلم	بویرات	۲۱	✓	✓	×	×	×
۷	کنگان	بنک	۲۰	✓	✓	✓	✓	✓

۲-۴- زیرساخت‌های زیربنایی استان بوشهر

الف. منابع آب

با توجه به کاهش شدید منابع سطحی و زیرزمینی آب استان، پایدار نمودن منابع تأمین آب همواره مورد تأکید برنامه‌ریزان و مسئولان استان بوده است. لذا بر احداث و بهره‌برداری از سد رئیسعلی دلواری، برنامه‌ریزی برای احداث ۴ سد مخزنی (دالکی، دشت‌پلنگ، باغان و باهوش)، ۶ شبکه آبیاری و زهکشی (شبکه‌های پایاب سدهای رئیسعلی دلواری، چمشیر، دالکی، دشت‌پلنگ، باغان و باهوش) و ۵ طرح آبرسانی بزرگ (طرح‌های آبرسانی سد باغان، سد دشت‌پلنگ، سد باهوش، سد نرگسی و خط دوم کوثر) انجام شده است.

ب. برق

افتتاح و راه‌اندازی تنها نیروگاه هسته‌ای کشور با ظرفیت ۱۰۰۰ مگاوات و نیروگاه‌های گازی جدیدالتأسیس عسلویه و گناوه با مجموع ۱۵۰۰ مگاوات تولید، در سال‌های اخیر انجام شده است.

ج. فرودگاه

استان بوشهر از ۵ فرودگاه عملیاتی شامل فرودگاه‌های بوشهر، خلیج فارس در عسلویه، جم، خارگ و امام حسن برخوردار است. فرودگاه‌های بوشهر و خلیج فارس در عسلویه بین‌المللی و با شبکه پروازی متعدد داخلی و خارجی و با قابلیت پذیرش هواپیماهای پهن پیکر می‌باشند.

د. بندر

منطقه ویژه اقتصادی تجاری بندر بوشهر با مسئولیت سازمان بنادر و دریانوردی به مساحت ۱۳۳ هکتار (با احتساب محدوده مصوب اولیه و اراضی استحصالی و جزیره نگین) در مرکز استان قرار دارد. از طرفی استان بوشهر دارای ۱۱ بندر بزرگ و کوچک با حدود ۶ میلیون تن ظرفیت تخلیه و بارگیری سالانه است. مجتمع بندری پارس در منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس با ظرفیت اسمی ۴۰ میلیون تن و بندر بوشهر به عنوان بزرگترین بندر تجاری استان با ظرفیت اسمی ۵/۵ میلیون تن بنادر اصلی استان می‌باشند. بندر بوشهر دارای ۴۰ هزار متر مربع انبار سرپوشیده است و قابلیت پذیرش شناورهای تا ۳۰ هزار تن را دارد. این در حالی است که مجتمع بندری پارس قابلیت پذیرش کشتی با ظرفیت ۸۰ هزار تن را نیز دارد.

ه. راه

نقاط مختلف استان بوسیله ۴۱۸۷ کیلومتر شبکه حمل و نقل جاده ای به همدیگر و سایر استان‌های کشور متصل می‌شوند. از این مقدار ۱۰۶۲ کیلومتر بزرگراه و راه اصلی، ۴۵۸ کیلومتر بزرگراه، ۵۱۸ کیلومتر راه اصلی، ۹۱۶ کیلومتر راه فرعی، ۲۲۰۹ کیلومتر راه روستایی می‌باشد. همچنین خط راه آهن شیراز- عسلویه - بوشهر در حال اجرا می‌باشد.

و. مخابرات

کلیه نقاط استان مجهز به سیستم تلفن ثابت می‌باشند. تعداد سایت های تلفن همراه تا پایان سال ۹۰ برابر با ۴۲۹ سایت می باشد. ضریب نفوذ تلفن همراه با ۱۵/۳ درصد افزایش نسبت به سال ۸۹ از ۶۳ درصد به ۷۴/۳ درصد در سال ۹۰ رسیده است. همچنین تا پایان سال ۹۰ تمامی شهرهای استان مجهز به دیتا می‌باشند. تا پایان این سال مجموع سایت‌های دیتای استان به ۷۹ سایت می‌رسد.

ز. شبکه راه آهن

مطالعات اجرای پروژه راه‌آهن شیراز - بوشهر به پایان رسیده و براساس برنامه‌های ارائه شده، این استان از طریق محور فیروزآباد - بوشهر به شبکه راه‌آهن سراسری ملحق خواهد شد. طول این مسیر ۶۴۷ کیلومتر است که حدود ۳۰۰ کیلومتر از آن در حوزه استان بوشهر قرار داشته و در ۱۲ قطعه اجرا خواهد شد. هم اکنون دو قطعه از این قطعات و به طول ۱۰۰ کیلومتر در دست احداث است. دو قطعه دیگر از این خط آهن نیز به طول ۹۵ کیلومتر در استان فارس در دست احداث می‌باشد.

۳- ضرورت ایجاد مناطق ویژه (کریدور) علم و فناوری خلیج فارس

استان بوشهر با بیش از ۲۳۱۶۷ کیلومترمربع مساحت و با جمعیتی بالغ بر یک میلیون و سی هزار نفر در جنوب غربی ایران قرار دارد. وجود مرز با ۴ استان هرمزگان، فارس، کهگیلویه و بویراحمد و خوزستان از یک سو و دارا بودن ۵۲ درصد مرز شمالی خلیج فارس و همسایگی با ۵ کشور عربی حاشیه خلیج فارس از سوی دیگر موجب شده است تا این استان تاثیر قابل توجهی بر برنامه‌ریزی‌ها و تعاملات ملی و بین‌المللی برجای گذارد. جغرافیای استان بوشهر دارای پتانسیل‌های ذاتی متعددی است که هر یک به تنهایی می‌توانند فرصت‌های منحصر به فردی را برای توسعه فناوری در سطح ملی و منطقه‌ای ایجاد نمایند.

یکی از این پتانسیل‌ها، وجود ذخایر عظیم نفت و گاز در خشکی و دریا است. این ظرفیت موجب شده است تا دولت و به طور ویژه وزارت نفت اقدامات گسترده‌ای را جهت بهره‌برداری از این نعمت خدادادی با استفاده از راه اندازی تأسیسات عظیم نفتی، گازی و پتروشیمی در دو بخش ساحل و فراساحل از شمالی‌ترین نقطه استان تا جنوبی‌ترین آن به انجام رساند. مصادیق بازر آن را می‌توان در صادرات ۹۵ درصد از نفت خام کشور از جزیره خارک و مجتمع عظیم گاز پارس جنوبی با ۲۱ فاز پالایشگاهی در منطقه عسلویه دانست. این ظرفیت توانسته است بازار فوق‌العاده گسترده‌ای را در حوزه فناوری با حجم تقاضای بسیار بالا ایجاد نماید. به دلیل وجود این بازار گسترده در استان، اقدامات قابل توجهی جهت راه‌اندازی مراکز دانشگاهی به منظور تربیت نیروی متخصص صورت گرفته است. همچنین راه‌اندازی پارک علم و فناوری خلیج فارس و ۴ مرکز رشد وابسته در چهار شهرستان نشان از حرکت استان بوشهر جهت توسعه فناوری و تجاری‌سازی دستاوردهای شرکت‌های دانش بنیان استان در این بازار دارد. زیرساخت‌های ارتباطی، مخابراتی، مراکز آزمایشگاهی و کارگاهی متعدد در استان و همچنین کانون‌های اجتماعی در مجاورت با صنعت از عواملی هستند که می‌توانند توسعه فناوری را تقویت نمایند. از دیگر مزیت‌های منحصر به فرد استان بوشهر، همشینی با خلیج فارس به جهت وفور گونه‌های با ارزش آبزیان و گیاهان دریایی و امکان توسعه صنعت کشتیرانی و دریانوردی است. استان بوشهر با ۷۰۷ کیلومتر مرز آبی با خلیج فارس فرصت‌های بی‌بدیلی را جهت توسعه فناوری در دو بخش یاد شده دارا می‌باشد. وجود مزارع پرورش میگو و ماهی، بازار مستعدی را در زمینه آبزی پروری در استان فراهم نموده است. لازم به ذکر است که پتانسیل ایجاد بازار با ارزش افزوده بالاتر دیگری به نام بازار زیست فناوری نیز در استان مهیا است اما تاکنون با فعل نشده است اما ظرفیت ایجاد آن کاملاً مهیا است. وجود مبادی رسمی صادرات و واردات کالاهای غیر نفتی، زیرساخت‌های تخلیه و بارگیری، تأسیسات بندری، کارخانه کشتی‌سازی ایران صدرا، کارخانه سکوسازی شهید محلاتی و کانال‌های رسمی دریانوردی در خلیج فارس بازار فناوری منحصر به فرد دیگری را در استان فراهم نموده است. دامنه و حجم تقاضای فناوری در این حوزه از

بازار بسیار متنوع و گسترده است. در این راستا و به منظور پاسخگویی به تقاضای بازار، مراکز دانشگاهی مرتبط، پژوهشکده میگو، شعبه مرکز ملی اقیانوس‌شناسی، پژوهشکده سلامت، آزمایشگاه زیست فناوری پارک علم و فناوری و مرکز مطالعات زیست فناوری خلیج فارس در استان بوشهر راه اندازی شده است و هر یک به نوبه خود در مسیر دستیابی به فناوری‌های مرتبط در حال فعالیت هستند.

فناوری اطلاعات و ارتباط با توجه به ماهیتی که دارد، توانسته است ضمن رشد سریع، در همه ابعاد زندگی بشر با ضریب بالا نفوذ نماید. همانطور که در بالا اشاره رفت، دو بازار بالفعل در استان بوشهر نفت، گاز و پتروشیمی و علوم و فنون دریایی است. از این رو به دلیل کاربرد بسیار گسترده فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در این دو بازار از یک سو و کسرت نیروهای متخصص با مدارک تحصیلی دکتری و شرکت‌های دانش بنیان در این حوزه، می‌توان بازار دیگری را به نام بازار فناوری اطلاعات، ارتباطات و رسانه شناسایی نمود. وجود رشته‌های مرتبط با این حوزه از بازار در دانشگاه‌های سراسر استان، استقرار فیبر نوری در کل استان، آزمایشگاه پردازش سیگنال پارک علم و فناوری، وجود شرکت خصوصی فعال در این زمینه و راه‌اندازی دیتا سنتر استانداری بوشهر همگی نشان از فعال بودن این بازار در استان بوشهر دارد.

نکته حائز اهمیت در این است که اگرچه بازارهای متعدد و با تقاضای کششی بالا در استان بوشهر فعال است اما توسعه فناوری و دستیابی به اقتصاد دانش بنیان عملاً محقق نشده است. زیرا علاوه بر وجود بازار که البته یکی از مولفه‌های اصلی در رونق اقتصاد دانش بنیان است، حلقه‌های دیگری نیز باید ایجاد گردد. باید توجه داشت که این حلقه‌ها باید هدفمند و مدیریت شده شناسایی و عملیاتی شوند. از این رو وجود یک ساختار مدیریتی یکپارچه که بتواند حفره‌ها را شناسایی کرده و بین عناصر موجود از طریق شبکه سازی ارتباط برقرار نماید ضرورت پیدا می‌کند. به منظور تامین تقاضای فناورانه بازارهای استان، پیش‌نیازهایی باید فراهم گردد. تغییر رویکرد دانشگاه‌ها از آموزشی به سمت دانشگاه‌های کارآفرین و پژوهش محور، راه‌اندازی مراکز تحقیقاتی و رشته‌های دانشگاهی مرتبط با نیازهای فناورانه گسترده بازارهای استان و ایجاد رقابت بین بنگاه‌های با فناوری برتر به منظور ایجاد فناوری‌های جدید از جمله الزاماتی است که در یک اقتصاد دانش بنیان ضرورت دارد. در کنار الزامات یاد شده، فراهم ساختن محیط اجتماعی با کیفیت برای زندگی متخصصین و فعالان چرخه اقتصاد دانش بنیان در مجاورت بازارها از اهمیت بسزایی برخوردار است. با توجه به مطالعات صورت گرفته در این حوزه و مرور تجربه‌های جهانی به منظور شناسایی مدل فراگیری که بتواند کلیه عناصر اقتصاد دانش بنیان را با هم مرتبط نماید، اجرای کریدور فناوری پیشنهاد می‌شود. منطقه ویژه علم و فناوری با برقراری ارتباط بین عناصر موجود، ایجاد فضای رقابتی بین کسب و کارهای فناور و توسعه و تجاری‌سازی فناوری در مقیاس ملی و منطقه خلیج فارس، سطح زندگی متخصصین را ارتقاء داده و موجب محقق شدن اقتصاد دانش بنیان می‌شود.

۴- زمینه‌های فعالیت منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری خلیج فارس

با توجه به موارد فوق‌الذکر و ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل استان بوشهر، سه محور کلی در راستای توسعه فناوری در استان به شرح زیر دیده شده است.

❖ خوشه فناوری نفت، گاز و پتروشیمی

❖ خوشه فناوری دریایی و زیستی

❖ خوشه فناوری اطلاعات و ارتباطات و رسانه

۵- عناصر و بازیگران منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری خلیج فارس

عناصر و بازیگران منطقه ویژه علم و فناوری شامل دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی و پژوهشی، پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری، بنگاه‌ها با فناوری‌های برتر، امکانات و زیرساخت‌های فیزیکی و نهادی، بازار و نیروی انسانی می‌باشند. دستیابی به اقتصاد دانش بنیان در هر حوزه‌ای نیازمند وجود عناصر متعدد و برقراری ارتباط آنها با یکدیگر است. وجود عنصر بازار به عنوان یکی از مهم‌ترین نیروهای محرک در هر خوشه موجب می‌شود تا علم به فناوری تبدیل شود و با مصرف آن، توسعه و پیشرفت در ابعاد گوناگون تحقق یابد و ثروت ایجاد گردد. طبیعتاً وجود بازارهایی که نیاز اساسی به فناوری‌های برتر دارند، خود موجب تقاضای کششی شده و سایر عناصر خوشه را به حرکت وا می‌دارد. هر یک از عناصر یاد شده به منظور انجام وظایف خود شده نیازمند ارتباط با سایر عناصر خوشه می‌باشد. عنصر دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی و پژوهشی وظیفه تربیت نیروی انسانی متخصص با رویکرد حرکت به سمت توسعه پژوهش‌های کاربردی در زمینه‌های تعریف شده را برعهده دارد. این عنصر می‌تواند در حوزه پژوهش‌های کاربردی به صورت یک بازوی توانمند عمل نماید. نتایج پژوهش‌ها در قالب یک فرایند تعریف شده و با کمک نیروی انسانی متخصص به سمت تشکیل هسته‌های فناور و استارت‌آپ‌ها هدایت می‌شوند. این گام با نقش آفرینی عنصر پارک و مراکز رشد وابسته به انجام می‌رسد. فرایندهای موجود در ساختار این عنصر موجب می‌شود تا مسیر حرکت علم به سمت فناوری تسهیل گردد. پتانسیل ذاتی این عنصر موجب می‌شود تا علم به سمت فناوری از طریق افزایش تعداد واحدهای فناور، رهنمون شود. وظیفه تشکیل هسته‌های فناور جهت دستیابی به فناوری و در گام بعد تبدیل آن به دانش فنی قابل عرضه به شرکت‌های بزرگ جهت تجاری‌سازی و یا دستیابی به محصول فناورانه و عرضه آن در بازار، بردوش عنصر پارک و مراکز رشد قرار گرفته است. در واقع بنگاه‌های با فناوری برتر نقش بی‌بدیلی در دستیابی به فناوری‌های برتر در خوشه را دارند. همچنین این واحدها می‌تواند با تولید محصولات دانشی با ارزش افزوده بالا در یک فرایند مستمر و رو به رشد، مفهوم تبدیل علم به ثروت را عینیت بخشند. با توجه به زیرساخت‌های موجود در استان و نقاط تمرکز این

عناصر در کنار هم، نقاط کانونی برای کریدور مشخص شده است. نحوه ارتباط عناصر و کانون‌های زیر مجموعه هر خوشه فناوری در راستای دست‌یابی به اهداف منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس، در ادامه تشریح گردیده است.

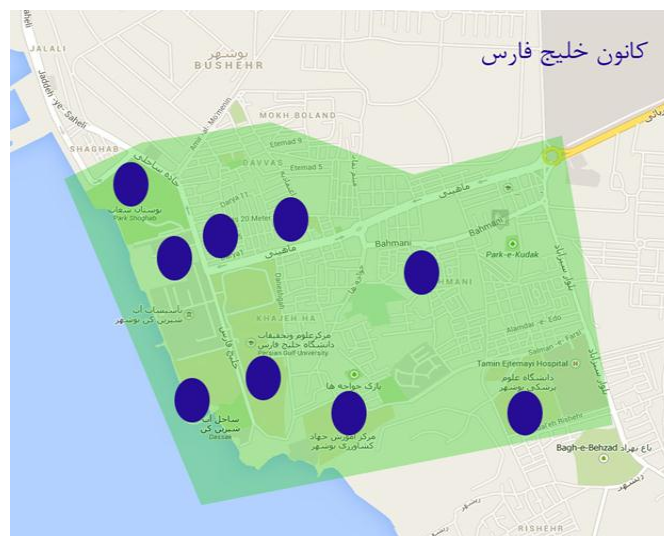
۶- نقاط کانونی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری خلیج فارس

اجرای پروژه منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس و شکل‌گیری محورهای توسعه ایده‌آل و هم‌راستاسازی جغرافیایی عناصر منطقه ویژه علم و فناوری، مستلزم هزینه قابل توجهی در طی یک دوره زمانی میان‌مدت یا درازمدت و اجرای مرحله‌بندی شده و بهره‌برداری تدریجی از آن می‌باشد. از طرفی انتخاب نقاط کانونی توسعه، به خصوص نقاطی که زیرساخت‌های فیزیکی لازم را از قبل دارا باشند استراتژی مناسبی برای ایجاد منطقه ویژه است. محدوده‌های تعریف کانون‌ها براساس موقعیت موارد زیر می‌باشد:

- ❖ مراکز آموزش عالی با محوریت دانشگاه خلیج فارس
- ❖ مراکز فناوری با محوریت پارک علم و فناوری خلیج فارس و مراکز رشد زیرمجموعه
- ❖ اراضی ۲۴ هکتاری پارک علم و فناوری خلیج فارس
- ❖ وجود مراکز صنعتی و بازارهای صنایع نفت، گاز و پتروشیمی و دریا

الف. کانون خلیج فارس

این کانون در محدوده شهرک بهمنی در جنوب شهر بوشهر قرار گرفته است. محور اساسی این کانون دانشگاه خلیج فارس با دانشکده‌های گاز و پتروشیمی، علوم پایه؛ ادبیات و علوم انسانی و علوم فنی مهندسی، پردیس پژوهش و فناوری دانشگاه خلیج فارس شامل پژوهشکده فناوری اطلاعات و ارتباطات، پژوهشکده خلیج فارس، پژوهشکده هسته‌ای، پژوهشکده مطالعات راهبردی و برنامه‌ریزی منطقه‌ای دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، مؤسسه غیرانتفاعی خرد، مرکز آموزش جهاد کشاورزی بوشهر، پژوهشکده میگوی کشور، مرکز رشد علم و فناوری مستقر در مجتمع پژوهش و فناوری گلشن دانش، امکانات رفاهی و تفریحی اعم از شهرک اساتید، ساحل پارک شغاب و پارک دانشجو و آب شیرین کن می‌باشد (شکل ۲).

شکل ۲: محدوده کانون خلیج فارس

ب. کانون لیان

با توجه به نقش پارک های فناوری در توسعه فناوری در منطقه، این کانون در محدوده پارک علم و فناوری خلیج فارس واقع در شمال شهر بوشهر شکل گرفته است. اجزای این کانون شامل پارک علم و فناوری خلیج فارس واقع در ساختمان فناوری لیان، مرکز توسعه کسب و کار واقع در ساختمان ساحلی مرکز رشد، دانشکده تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد واحد بوشهر، دانشگاه علوم و تحقیقات واحد بوشهر، دانشگاه علوم پزشکی، پژوهشکده زیست فناوری دریایی خلیج فارس، مرکز تحقیقات پزشکی هسته‌ای، مرکز تحقیقات طب گرمسیری و امکانات رفاهی و تفریحی اعم از سینما کانون، سینما بهمن، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، مرکز خدمات اداری-دانشی، دانشکده فنی حرفه‌ای الزهرا، دانشکده معماری - شهرسازی دانشگاه خلیج فارس مجتمع‌های مسکونی دانشگاه خلیج فارس می‌باشد (شکل ۳).

شکل ۳: محدوده کانون لیان

ج. کانون صنعت

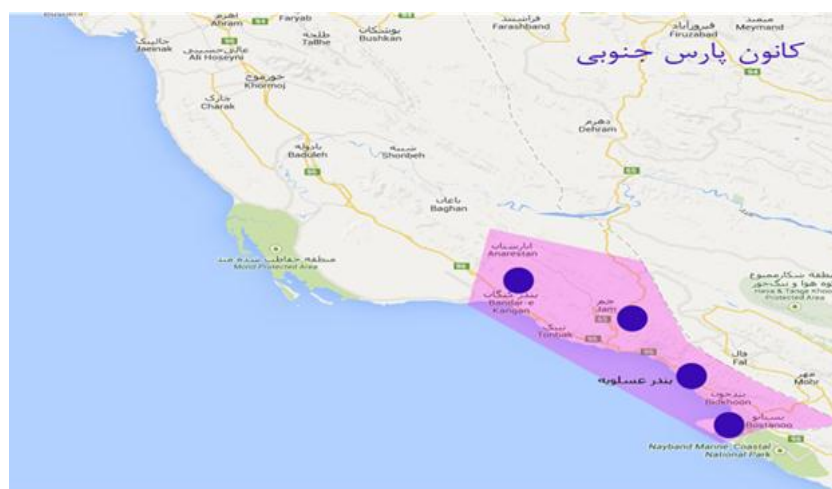
این کانون با محوریت مراکز صنعتی و زیر ساخت‌های موجود در محدوده جنوب شرق شهر بوشهر شکل گرفته است. این کانون شامل شهرک صنعتی ۱ و ۲ بوشهر، منطقه ویژه اقتصادی بوشهر، نیروگاه اتمی بوشهر، امکانات رفاهی و تفریحی اعم از پارک ساحلی لیان می‌باشد (شکل ۴).

شکل ۴: محدوده کانون صنعت

د. کانون پارس جنوبی

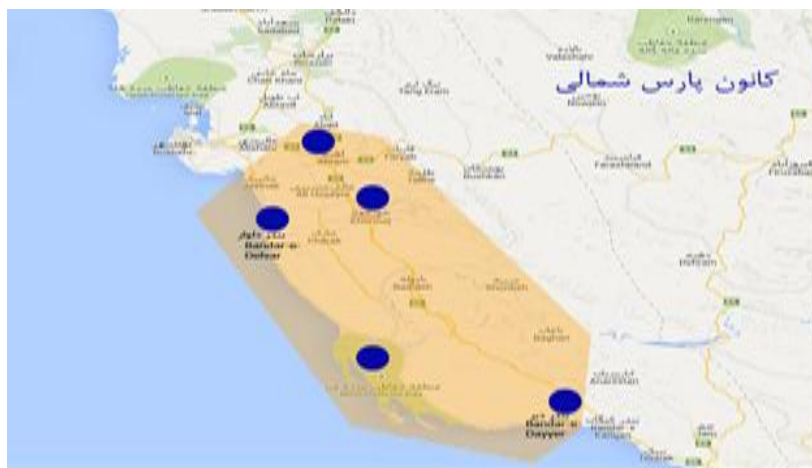
این کانون با محوریت صنایع نفت، گاز و پتروشیمی مستقر در محدوده جنوب استان بوشهر می‌باشد. این کانون صنایع نفت، گاز و پتروشیمی مستقر در شهرستان کنگان، جم، عسلویه و سایت‌های ۱ و ۲ مجتمع گازی پارس جنوبی، امکانات رفاهی و تفریحی اعم از مجتمع‌های مسکونی صنایع مستقر در شهرستان جم، سواحل تفریحی و مراکز تاریخی بندر سیراف را بر دارد (شکل ۵).

شکل ۵: محدوده کانون پارس جنوبی

هـ. کانون پارس شمالی

این کانون با محوریت منطقه ویژه انرژی پارس شمالی شهرستان‌های دشتی، تنگستان و دیر را در محدوده مرکزی استان در برمی‌گیرد (شکل ۶).

شکل ۶: محدوده کانون پارس شمالی

و. کانون نوآوری

این کانون با محوریت اراضی جزیره عباسک در جنوب شرقی استان شکل گرفته است (شکل ۷).

شکل ۷: محدوده کانون نوآوری

ز. کانون دانایی

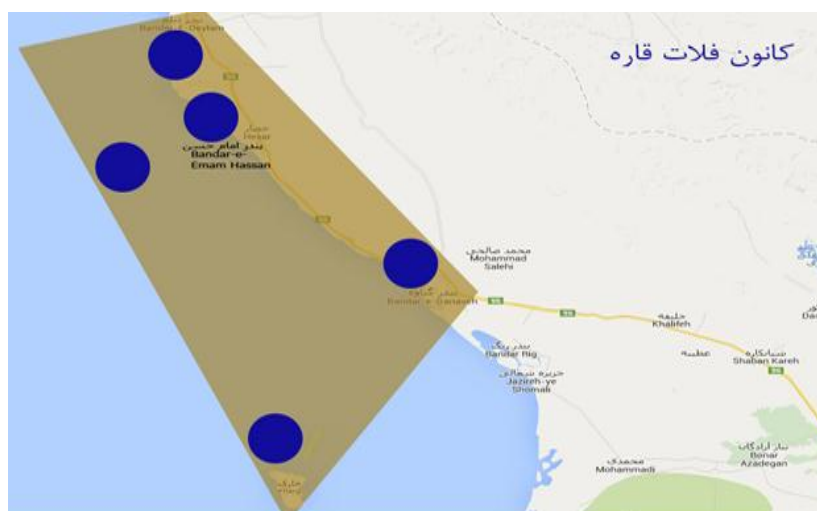
این کانون با محوریت اراضی ۲۴ هکتاری پارک علم و فناوری خلیج فارس در محدوده جنوب شرقی شهر بوشهر می‌باشد. موقعیت کانون حد فاصل بین بزرگراه امام علی و بیمارستان شهدای خلیج فارس می‌باشد (شکل ۸).

شکل ۸: محدوده کانون دانایی

ح. کانون فلات قاره

این کانون با محوریت شرکت نفت فلات قاره در بخش شمال استان بوشهر در شهرستان‌های گناوه، امام حسن، بندر دیلم و جزیره خارگ می‌باشد (شکل ۹).

شکل ۹: محدوده کانون فلات قاره

ط. کانون مهارت

این کانون با محوریت آموزش‌های مهارت محور در محدوده جنوب شرقی شهر بوشهر در اراضی حدود ۱۰۰ هکتار می‌باشد. این کانون شامل مرکز فنی حرفه‌ای شهر بوشهر، دانشکده فنی امام خمینه‌ای و مجموعه دانشگاه‌های علمی - کاربردی مستقر در شهر بوشهر را در بر می‌گیرد (شکل ۱۰).

شکل ۱۰: محدوده کانون مهارت

ی. کانون عالیشهر

این کانون با محوریت دانشگاه آزاد اسلامی بوشهر در محدوده شهر جدید عالیشهر می‌باشد. این محدوده دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر، شهرک اقامتی اساتید دانشگاه آزاد اسلامی، شهرک اقامتی دانشگاه خلیج فارس را شامل می‌شود (شکل ۱۱).

شکل ۱۱: محدوده کانون عالیشهر

۷- خوشه‌های فناوری منطقه ویژه (کریدور) خلیج فارس

الف- خوشه فناوری نفت، گاز و پتروشیمی

خوشه فناوری نفت، گاز، پتروشیمی یکی از چند خوشه فناوری منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس می‌باشد. استان بوشهر با ۶۷ درصد سهم تولید و استخراج گاز کشور، ۱۳ درصد سهم استخراج نفت کشور، تولید ۷۰ درصد نفت فلات قاره، صدور ۹۵ درصد نفت خام کشور از پایانه نفتی خارک و چشم‌انداز سرمایه‌گذاری ۱۰۰۰ میلیارد دلار در منطقه ویژه اقتصادی انرژی عسلویه، جایگاه ویژه‌ای در زمینه صنایع نفت و گاز و پتروشیمی دارد. این موضوع سبب شده است استان بوشهر به عنوان پایتخت انرژی کشور مطرح گردد. وجود پالایشگاه گاز ولیعصر (عج) کنگان، مجتمع پتروشیمی خارک و ده‌ها طرح پتروشیمی در منطقه عسلویه و وجود منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس جنوبی و در آینده ایجاد منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس شمالی باعث شده تا صنایع نفت و گاز و پتروشیمی به عنوان یک امکان بالقوه و نیز بالفعل در استان مطرح باشد و بوشهر را به عنوان یک قطب بزرگ سرمایه‌گذاری در زمینه‌های صنایع نفت و گاز، صنایع پتروشیمی و صنایع پایین‌دستی تبدیل نموده است. در حال حاضر پتروشیمی خارک محصولاتی از قبیل گوگرد، پروپان، بوتان، پنتان و متانول تولید می‌شود و با تولید دیگر فرآورده‌های نفتی و گازی نظیر آمونیاک، انواع اسیدها، مایعات گازی و نیز با تولید دیگر فرآورده‌ها از طرح‌های واقع در پارس جنوبی که در تهیه هزاران محصول نظیر روکش کابل‌ها، چسب‌ها، رزین‌ها، الیاف، رنگ‌ها و غیره کاربرد دارند، این منطقه پذیرای سرمایه‌گذاری‌های کلان صنعتی خواهد شد که در حال حاضر شروع عملیات اجرایی ده‌ها طرح در خصوص تولید این محصولات، شروع شده است. همچنین اختصاص دو درصد درآمد نفت و گاز به استان‌های نفت خیز و محروم و جذب شرکت‌های بی‌شمار داخلی و خارجی دارای تخصص‌های متنوع، امکانات یادگیری مناسبی برای استان فراهم نموده است و ایجاد نیازمندی شدید به احتیاجات علمی و پژوهشی را مضاعف نموده است.

الف-۱ ضرورت تشکیل خوشه فناوری نفت، گاز و پتروشیمی

- دارا بودن مزیت رقابتی استان از حیث میزبانی صنعت اول کشور
- وفور ذخایر زیرزمینی نفت و گاز در استان
- اهمیت راهبردی صنعت نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی برای اقتصاد کشور
- وجود مراکز دانشگاهی مرتبط و نیروی انسانی متخصص در استان
- ضرورت توسعه فناوری جهت افزایش استحصال از میادین مشترک گازی با کشورهای همسایه
- وجود زیرساخت‌های کافی جهت توسعه صنایع پایین‌دستی از جمله بندر پتروشیمی، فرودگاه بین‌المللی عسلویه و دسترسی ارزان و سریع به مواد اولیه جهت تولید

الف-۲ اهداف تشکیل خوشه فناوری نفت، گاز و پتروشیمی

- توانمند سازی بخش خصوصی در راستای تولید و توسعه فناوری مورد نیاز استان و کشور در حوزه نفت، گاز و پتروشیمی و داشتن سهمی روشن در تحقق چشم‌انداز پژوهشی و صنعتی کشور
- تسهیل حضور شرکت‌های فناور داخلی و خارجی در فرایند توسعه فناوری‌های مرتبط با نفت، گاز و پتروشیمی و استقرار بخش‌های تحقیق و توسعه
- تأمین نیاز بازار منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس جنوبی و منطقه پارس شمالی در زمینه محصولات دانشی و انجام مطالعات تحقیق و توسعه در زمینه نفت، گاز و پتروشیمی
- ایجاد شبکه‌های ارتباطی میان واحدهای تحقیق و توسعه مستقر در منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس
- ایجاد زیرساخت جهت راه اندازی پژوهشکده‌ها، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های مورد نیاز صنعت نفت، گاز و پتروشیمی در استان
- کمک به ایجاد و توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط تخصصی در حوزه نفت و گاز جهت ایجاد فناوری‌های مورد نیاز بازار در راستای کاهش تحریم‌ها
- صادرات فناوری‌های مرتبط با نفت و گاز و پتروشیمی به بازارهای جهانی

الف-۳. بازیگران خوشه نفت، گاز و پتروشیمی

بازیگران تشکیل دهنده این عنصر از خوشه، شرکت‌های نفت، گاز و پتروشیمی از جمله مجتمع‌های پالایشگاهی و پتروشیمی متعدد مستقر در جنوب استان بوشهر با تمرکز بر منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس (پارس جنوبی و پارس شمالی) می‌باشند. بازیگران اصلی این عنصر عبارتند از:

- شرکت نفت فلات قاره ایران (میدان نفتی بهرگانسر، میدان نفتی درود، میدان نفتی نوروز، میدان نفتی فروزان، میدان نفتی اسفندیار، میدان نفتی ابوذر، میدان نفتی عسلویه شرقی)
- مجتمع گاز پارس جنوبی با ۲۱ فاز پالایشگاهی (شامل میدان‌های گازی خیام، نار و کنگان، گلشن و فردوس)
- منطقه ویژه انرژی پارس شمالی
- پالایشگاه گاز فجر جم
- مجتمع‌های پتروشیمی (شامل پتروشیمی مبین، آریاساسول، برزویه، پارس، پردیس، جم، مروارید، زاگرس، مهر و خارک)
- منطقه ۱۰ انتقال عملیات گاز

- شرکت گاز استان بوشهر

- مجتمع بندری پتروشیمی

ب- خوشه فناوری دریایی و زیستی

فرصت‌های بهره‌برداری از دریا و اقیانوس ها شامل منابع کانی دور از ساحل ، اکتشاف نفت، استخراج نفت و گاز، شن و ماسه و آهک، شیلات و آبی پروری، صید، آبی پروری، فراوری محصولات غذایی دریایی، صید تجاری گونه های خاص، حمل و نقل دریایی ، کشتی سازی، خدمات بندری و اسکله، تعمیرات و نگهداری کشتی و قایق، گردشگری دریایی ، ماهیگیری تفریحی، گردشگری دریا و ساحل، خدمات گردشگری، تولیدات صنعتی دریایی، ساخت و تولید تجهیزات و سازه‌ها، فناوری اطلاعات دریایی، تولید اجزای موتور وسایل نقلیه دریایی، صنایع نوین دریایی، مصارف آب دریا، انرژی‌های نو، زیست فناوری دریایی، داروهای منشا دریا می باشد. بی شک منابع طبیعی یک سرزمین هرچند که به عنوان ثروت ملی تلقی می‌شوند، ولی الزاماً مزیت اقتصادی نخواهند بود. زمانی می‌توان منابع طبیعی یا توانمندی‌های دسترسی به مواد اولیه خام را بهره‌ور دانست که شبکه کاملی از زنجیره تأمین در زیرساخت اقتصادی آن کشور فراهم شده باشد. این زنجیره شامل تأمین، تولید و توزیع است. از این جهت زیرساخت رشد و مدیریت بهینه اقتصاد کشور مستلزم ایجاد همگرایی، همسانی و رشد متناسب حلقه‌های زنجیره در ابعاد عملیاتی است. ایران به واسطه شرایط آب و هوایی، موقعیت جغرافیایی و منابع زیر و رو زمینی، از ظرفیت بسیار مناسبی برای تهیه، استحصال و تأمین مواد اولیه خام از درون مرزهای قلمرویی و یا از محل همسایگان خویش برخوردار است. از سوی دیگر به واسطه در اختیار داشتن دانش فنی، فناوری و نیروی انسانی که در برخی از شاخه‌های صنعتی، تقریباً روزآمد و خودکفا می‌باشد، علی‌القاعده مشکلی در حوزه تولید و فرآوری ندارد. در طی سال‌های گذشته اقدامات مؤثری در جهت ارتقای سطح کیفی و کمی حلقه‌های تأمین و تولید انجام شده است که مکفی به نظر نمی‌رسد، لیکن هنوز به همان اندازه هم زیرساخت توزیع همانند شبکه‌های حمل و نقل و تجهیزات لازمه آن رشد نکرده‌اند. برای ایجاد یک اقتصاد پویا و پایدار توجه به استراتژی درون‌زا- برون‌گرا ضروری است. در درون کشور، زایش و پویش باید به نحوی باشد که ارزش افزوده ناشی از فرآوری کالا و خدمات بدست آید تا با قابلیت‌های برون‌گرایی اقتصاد بتوان در عرصه‌های بین‌المللی از آنها برای ثروت آفرینی ملی بهره‌گیری کرد.

گرایش به خوشه بندی صنعتی در انتهای قرن بیستم نقطه عطف برنامه‌های توسعه صنعتی و فناوری در بیشتر کشورهای جهان بود. امکان بهره‌برداری از بازده‌های ناشی از مقیاس و تجمع و نیز بازده‌های ناشی از اقدامات مشترک جمعی، شرایط به وجود آمدن مزیت رقابتی و موفقیت در رشد اقتصادی و توسعه صادراتی را در فضای بین‌الملل بوجود آورد. امروزه دانایی به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار قلمداد می‌گردد و نقش دانش و علوم در

توسعه صنعتی و خلق محصولات و خدمات با ارزش افزوده بالا به عنوان رویکرد نوین توسعه جوامع مد نظر می‌باشد. از این رو ایجاد و توسعه خوشه های علم و فناوری راهبرد اساسی بسیاری از کشورها در برنامه‌ریزی‌های توسعه منطقه ای می باشد. خوشه فناوری، ترکیب منسجمی از دانشگاه‌ها، پارک‌های فناوری، مراکز تحقیقاتی و پژوهشی، شرکت‌های فناوری، مؤسسات سرمایه‌گذاری خطر پذیر، امکانات و زیرساخت‌های فیزیکی و نهادی، سرمایه انسانی با مهارت بالا می‌باشند که در یک محدوده خاص جغرافیایی با یک مدیریت متمرکز و ساختار حقوقی خاص با اتصال به یک بازار مصرف، محصولات و خدمات دانش محور را تولید می‌کنند.

ب-۱ ضرورت و اهمیت ایجاد و توسعه خوشه فناوری دریایی و زیستی همانگونه که پیشتر اشاره شد، دریا و پهنه های ساحلی و آبی کشور به عنوان فرصتی ویژه در مسیر توسعه قلمداد می گردد. در همین راستا خلیج فارس به عنوان مهم ترین حوضه دریایی کشور در بین دریاهای پیرامونی است که علاوه بر اهمیت اقتصادی به لحاظ منابع انرژی، سواحل زیبا و منابع زیستی آن از نظر دفاعی نیز موقعیتی راهبردی در سطح منطقه داراست. بی تردید تبدیل مزیت نسبی به مزیت رقابتی پایدار مستلزم انسجام هم افزایی و ایجاد پیوندهای کارآمد میان حلقه‌ها و عناصر اصلی شکل دهنده توسعه دانایی محور مبتنی بر دریا خواهد بود. از این روز ایجاد و توسعه خوشه دریا و زیستی در منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس نقشی چشمگیر در جهت مشارکت فعال، همکاری و هم افزایی بازیگران کلیدی توسعه استان بوشهر خواهد داشت. دلایل ضرورت و اهمیت ایجاد و توسعه خوشه فناوری دریا و زیستی در استان بوشهر را می توان به موارد ذیل اشاره نمود.

- ❖ جایگاه ویژه خلیج فارس به عنوان کانون راهبردی توسعه دریایی در سطح ملی
- ❖ پیشینه تاریخی درخشان بنادر استان بوشهر در تجارت بین المللی
- ❖ بیش از ۷۰۰ کیلومتر مرز آبی مشترک با خلیج فارس
- ❖ ایجاد و توسعه زیرساخت های بندری در سطح استان
- ❖ استقرار صنایع دریایی، کشتی سازی، سکوسازی و فراساحل در استان
- ❖ ضرورت توسعه حمل و نقل دریایی و توسعه صادرات
- ❖ وجود مراکز آموزش عالی و پژوهش و فناوری دریایی و نیروی انسانی متخصص
- ❖ اهداف خوشه علوم و فناوری دریایی

ج- خوشه فناوری رسانه و فناوری اطلاعات و ارتباطات

ج-۱ ضرورت ایجاد خوشه علم و فناوری ارتباطات و اطلاعات و رسانه

رسانه و فناوری ارتباطات و اطلاعات دیگر تنها یک خدمات زیر بنایی برای اطلاع‌رسانی نیستند، بلکه توسعه آن در قالب کارآیی بنگاه‌های اقتصادی، افزایش سرمایه انسانی، کاهش اتلاف منابع و توسعه فناوری‌های نو در یک اقتصاد متجلی خواهد شد. ایجاد خوشه فناوری رسانه و فاوا در منطقه ویژه علم و فناوری استان بوشهر با توجه به چهار عامل زیر ضروری به نظر می‌رسد:

عامل اول: فاوا و رسانه به عنوان یکی از امور زیر بنایی مورد نیاز به منظور توسعه دانش بنیان منطقه علم و فناوری

طی ربع قرن گذشته نرخ خلق و اشاعه دانش به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است. یکی از دلایل آن به واسطه پیشرفت‌های سریع در حوزه رسانه و فاوا بوده است، که به طور معنی داری هزینه‌های قدرت محاسباتی و شبکه‌های الکترونیک را کاهش داده است. فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی جدید همچنین محققان را ارتقا داده و منجر به پیشرفت‌های سریعی در تحقیق و توسعه و تکثیر دانش و فناوری‌های جدید شده است. فرایند انتقال موفقیت آمیز به اقتصاد دانش بنیان نوعاً در بردارنده اجزایی مانند سرمایه گذاری‌های بلند مدت در علوم، توسعه توانایی نوآوری، به روز کردن زیر ساخت‌های اطلاعاتی و فضای اقتصادی که مشوق مبادلات بازار فناورانه باشد، است. این اجزا توسط بانک جهانی به عنوان قطب‌های اقتصاد دانش بنیان تعریف شده اند و در مجموع چهارچوب تحلیلی اقتصاد دانش بنیان را تشکیل می‌دهند. یکی از چهار قطبی که بانک جهانی به عنوان اجزای اصلی تعریف اقتصاد دانش بنیان از آن یاد کرده است، "زیر ساخت روزآمد و مناسب اطلاعاتی" است که می تواند "ارتباطات، انتشار و برآوری اطلاعات و دانش را به نحو کارآمدی تسهیل کند." بنابراین جهت ارتباط کارا و روز آمد خوشه‌های سه گانه و کانون‌های فناوری منطقه حرکت به سمت ایجاد خوشه فناوری رسانه و فناوری اطلاعات و ارتباطات ضروری به نظر می‌رسد.

عامل دوم: فاوا و رسانه به عنوان یک فناوری جهت کارآفرینی و تولید ثروت

بررسی دفتر مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی از لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور از منظر بودجه بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات نشان می‌دهد که بودجه بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات ۹۵ درصد در لایحه بودجه ۹۳ نسبت به لایحه سال ۹۲ رشد داشته است. همچنین در این گزارش، نادیده گرفتن بخش خصوصی در توسعه زیرساخت‌ها، خدمات و کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات از چالش‌های مهم بر شمرده شده است، و پیشنهاد شده است که مشارکت دولت با بخش خصوصی به عنوان راهکار توسعه زیرساخت‌ها، خدمات و کاربردهای فناوری اطلاعات در احکام و ردیف‌های مربوط به بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات درج شود. همچنین درآمد پیش‌بینی شده وزارت ارتباطات و فناوری

اطلاعات نیز به بیش از ۴۲۰۰ میلیارد تومان رسیده است. همچنین نرخ رشد بازارهای رسانه و فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه بازارهای آن در زمینه های تجارت الکترونیک، نرم افزارها و سخت افزارهای موبایل، خدمات دولت الکترونیک، بانکداری الکترونیک باعث گردیده است، که هر روز رقبای بیشتری وارد این بازار شوند، و رقاباتی که بخش تحقیق و توسعه آن به صورت خلاقانه و نوآورانه عمل نکنند، با عواقب زیانباری مواجه خواهند گردید.

عامل سوم: توسعه فاوا به منظور افزایش بهره‌وری در بنگاه‌های فناور:

اگر بهره‌وری را مجموع کارایی و اثربخشی بدانیم. فاوا از یک طرف با بروز و ظهور نرم‌افزارهای به روز و تخصصی در زمینه های ارزیابی طرح‌ها، حسابداری، چگونگی تأمین مالی، ارتباط بین متخصصین، ارتباط بین مشتریان و تأمین کنندگان، توانایی بیشتر بخش تحقیق و توسعه در جمع‌آوری اطلاعات به افزایش کارایی کمک می‌نماید و از طرف دیگر با تخصیص بهینه منابع منجر به تجمع و انباشت سرمایه و در نهایت منجر به افزایش اثربخشی گردیده است. برخی از مطالعات در ایالات متحده اشاره به این دارند که استفاده از فاوا عامل مهمی در ارتقای رشد بهره‌وری کل بوده است.

عامل چهارم: نقش فاوا در افزایش سرمایه انسانی:

در اقتصاد دانش بنیان مهمترین عامل رشد، نوآوری های حاصل از تحقیق و توسعه نیروی انسانی است. فاوا علاوه بر کمک به محققان و فناوران در جمع‌آوری سریع و به موقع اطلاعات، امکان ارتباط با دیگر محققان و فناوران را در هر جای دنیا فراهم می‌آورد. این محققان و فناوران با توسعه ارتباطات دو سویه سرمایه‌های انسانی برای منطقه علم و فناوری محسوب شده و باعث ایجاد فرصت‌های شغلی جدید بین آحاد جامعه می‌گردند.

ج-۲. اهداف خوشه علم و فناوری رسانه و فاوا

- ❖ بسترسازی مناسب جهت تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی حوزه فاوا و رسانه
- ❖ دستیابی به سهم مناسب از بازار ملی و جهانی کالا و خدمات فاوا و رسانه
- ❖ کارآفرینی با بهره‌گیری از فاوا و رسانه و ایجاد فضای مناسب کسب و کار رقابتی
- ❖ سازماندهی اقتصادی- فنی صنایع پیشتاز فاوا در استان با رویکرد خوشه‌ای و شبکه‌ای
- ❖ توسعه زیربنای ارتباطی مناسب به عنوان جزیی از اقتصاد دانش بنیان
- ❖ فراهم آوردن زمینه‌های قانونی جذب سرمایه‌گذاری و مشارکت گسترده در بخش فاوا و رسانه
- ❖ عرضه سرویس‌های ارتباطی و اطلاعاتی متنوع و مورد نیاز بخش‌های مختلف کشور

ج-۳. بازار

بازار موجود برای خوشه فناوری فاوا و رسانه در چند حوزه قابل بررسی می‌باشد:

صنایع دریایی:

گسترش سرمایه‌گذاری در حوزه مخابرات ماهواره ای دریایی، بازار ترمینال‌ها برای ارتباطات دریایی، فروش ترمینال‌های VSAT، خدمات ترمینال‌های VSAT، افزایش شناورهای مجهز به ترمینال‌های VSAT در باندهای فرکانسی L,C,Ku و Ka و ... از جمله بازارهای بالقوه‌ای هستند که فاوا می‌تواند در آنها نفوذ کند.

• صنایع نفت و گاز:

اگر به بررسی اهداف فاوای نفت پرداخته شود، (دستیابی به صنعت نفتی مبتنی بر اندیشه و خرد با محوریت فاوا، ارتقای دانش با محوریت سرمایه‌گذاری به منظور افزایش کارایی و اثربخشی، افزایش بهره‌وری از سرمایه انسانی و منابع طبیعی، فیزیکی و مالی در سطح شاخص‌های برتر بین‌المللی و یکپارچگی با سایر واحدها در صیانت از مخازن نفت و گاز با محوریت فاوا، ایجاد بسترهای مناسب و مطلوب فاوا جهت دستیابی به صنعت نفت پیشرفته، ارتقاء کارایی و اثربخشی ارکان مدیریتی و اجرایی از طریق فاوا در صنعت نفت برنامه‌ریزی و هوشمند سازی فرایندهای کسب‌وکار الکترونیک صنعت نفت، استقرار فراگیر و یکپارچه کاربردها و خدمات فاوا در صنعت نفت، دستیابی به سهم مناسب فاوا و خدمات فنی و مهندسی از بازارهای هدف). مشاهده می‌شود که صنعت نفت و گاز نیازهای بازار خود به فاوا را اعلام نموده است، در حقیقت بازار بالقوه نفت و گاز برای فناوران نمایان است.

• کاربران حرفه‌ای و عمومی ICT:

بر اساس نظر کارشناسان حجم بازار ICT ایران تا سه سال دیگر حداقل ۲,۵ برابر می‌شود. وسعت و تنوع بازارهای فاوا به حدی است که بیشتر اقتصاددانان برای این بخش رشد زیادی قائل هستند. تجارت الکترونیک، نرم افزارهای عمومی و تخصصی، برنامه‌های کاربردی موبایل و از بازارهای بالقوه‌ای هستند که فاوا در آنها براحتی کسب ثروت می‌نماید.

۸- اقدامات صورت گرفته طی یکسال گذشته برای راه‌اندازی و توسعه منطقه ویژه

❖ اصلاح اسناد بالادستی استان متناسب با محورهای فعالیت منطقه ویژه

- ❖ بازبینی و اصلاح طرح جامع دانشگاه خلیج فارس برای انطباق با رویکردهای محوری منطقه ویژه علم و فناوری و اسناد بالا دستی استان
- ❖ تهیه طرح آمایش علم و فناوری استان در مرحله انتخاب پیمانکار
- ❖ انجام مطالعات طرح جامع معماری و شهرسازی جزیره نوآوری ایرانیان
- ❖ اختصاص اعتباری معادل ۱۵ میلیارد ریال در سال جاری جهت اجرای زیرساخت‌های جزیره عباسک در کانون نوآوری
- ❖ برنامه‌ریزی ایجاد پژوهشکده‌های مرتبط با محورهای فعالیت منطقه ویژه
- ❖ تصویب و راه اندازی پژوهشکده‌های مرتبط با محورهای فعالیت منطقه ویژه
- ❖ طراحی و پیگیری ایجاد پژوهشکده فناوری‌های نوین نفت، گاز و پتروشیمی
- ❖ تدوین طرح ایجاد پژوهشگاه خلیج فارس با محوریت فعالیت‌های محوری کریدور
- ❖ جهت‌دهی مؤسسات آموزش عالی استان جهت توسعه رشته‌های دانشگاهی در راستای محورهای فعالیت منطقه علم و فناوری
- ❖ راه‌اندازی و فعال‌سازی مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها
- ❖ راه‌اندازی مرکز تجاری‌سازی فناوری‌های نفت، گاز و پتروشیمی در عسلویه
- ❖ طراحی و راه اندازی مرکز توسعه کسب و کار
- ❖ اجرای طرح - ملی پرورش میگو در پژوهشکده میگوی کشور
- ❖ نقشه برداری اراضی جزیره عباسک به میزان ۱۴۰۰ هکتار و تهیه نقشه توپوگرافی
- ❖ انجام مطالعات ژئوتکنیک اراضی ۲۴ هکتاری
- ❖ تهیه دفترچه مکانیک خاک اراضی ۲۴ هکتاری
- ❖ انجام مطالعات مرحله اول طرح جامع با رعایت الزامات پدافند غیر عامل توسط مشاور و شهرساز
- ❖ پیگیری واگذاری اراضی از طریق منابع طبیعی آب منطقه‌ای و امور اراضی جهت بلامانع
- ❖ تصویب طرح در کمیته مسکن و شهرسازی و شورای برنامه‌ریزی استان
- ❖ تست آب پیرامون جزیره عباسک جهت اجرای طرح‌های زیست فناوری
- ❖ بررسی امکان ایجاد زیرساخت‌های آب، برق و بررسی گزینه‌های موجود
- ❖ اجرای پروژه برق رسانی اراضی ۲۴ هکتاری
- ❖ اجرای طرح تحکیم بستر اراضی ۲۴ هکتاری

- ❖ اختصاص یک واحد از مجتمع پژوهش و فناوری گلشن دانش به سازمان عامل منطقه ویژه علم و فناوری
- ❖ راه‌اندازی رشته‌های تحصیلی جدید مرتبط با زمینه‌های فعالیت منطقه ویژه در دانشگاه خلیج فارس
- ❖ برگزاری چهارمین همایش ملی توسعه دانایی محور "خلیج فارس دریای فرصت‌ها"

۹- اقدامات آتی

- اقدامات برنامه‌ریزی شده برای آینده منطقه شامل موارد زیر می‌باشد:
- ❖ تکمیل مطالعات طرح جامع منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس
 - ❖ راه‌اندازی موزه علم و فناوری در خلیج فارس
 - ❖ راه‌اندازی سازمان عامل منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس
 - ❖ راه‌اندازی صندوق پژوهش و فناوری
 - ❖ اختصاص ۵۰ هکتار از اراضی فاز ۲ منطقه ویژه اقتصادی بوشهر به عنوان زون توسعه فناوری با رویکرد استقرار واحدهای تحقیق و توسعه صنایع مستقر در منطقه ویژه و استقرار بنگاه‌های تولید محصولات دانشی با زمینه فعالیت نفت، گاز و پتروشیمی و دریا

۱۰- سازمان مؤسس و ساختار اجرایی منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس

الف- سازمان عامل توسعه منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس

سازمان عامل استقرار و توسعه منطقه ویژه علم و فناوری وظیفه مطالعه تأسیس، مدیریت و توسعه منطقه ذیربط را برعهده خواهد داشت. نحوه تشکیل و شرح وظایف سازمان عامل، چگونگی مشارکت سرمایه‌گذاران حاضر در نظام اجرایی منطقه و ارتباط سازمان عامل با هیئت اجرایی استانی در اساسنامه منطقه ویژه ذیربط پیش‌بینی شده و به تصویب شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری می‌رسد. سازمان مذکور از لحاظ حقوقی غیردولتی است. اعضای مجمع سازمان عامل توسعه منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس به شرح جدول ۳ می‌باشد.

جدول ۳: اعضای مجمع سازمان عامل

دولتی	خصوصی
استاندار بوشهر	منطقه ویژه اقتصادی بوشهر
دانشگاه خلیج فارس	سازمان همیاری شهرداری ها
دانشگاه علوم پزشکی	شهرداری بوشهر
پارک علم و فناوری خلیج فارس	شرکت گاز استان
منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس	شرکت نفت و گاز پارس
شرکت شهرک های صنعتی استان	پتروشیمی کاویان
سازمان مناطق آزاد تجاری صنعتی	پالایشگاه فجر جم
پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و مطالعات جوی	مجتمع گازی عسلویه
صنعت، معدن و تجارت استان بوشهر	
رئیس بنیاد نخبگان استان بوشهر	

ب- شورای اجرایی منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس

- استاندار (رئیس)
- مدیر سازمان عامل استقرار و توسعه منطقه ویژه علم و فناوری (دبیر)
- معاون برنامه‌ریزی استاندار
- معاون عمرانی استاندار
- دو نفر از مدیران و رؤسای سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی استان با انتخاب استاندار
- دو نفر از رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی یا فناوری با انتخاب وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
- یک نفر از مدیران پارک‌های علم و فناوری استان با انتخاب وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
- نماینده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
- نماینده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
- یک نفر از صاحب‌نظران در اقتصاد توسعه با انتخاب استاندار
- سه نفر از مدیران بخش تولید و خدمات از بخش غیردولتی با انتخاب استاندار

ساختار اجرایی پیش‌بینی شده سازمان عامل شامل سه معاونت به شرح زیر می‌باشد (شکل ۱۲):

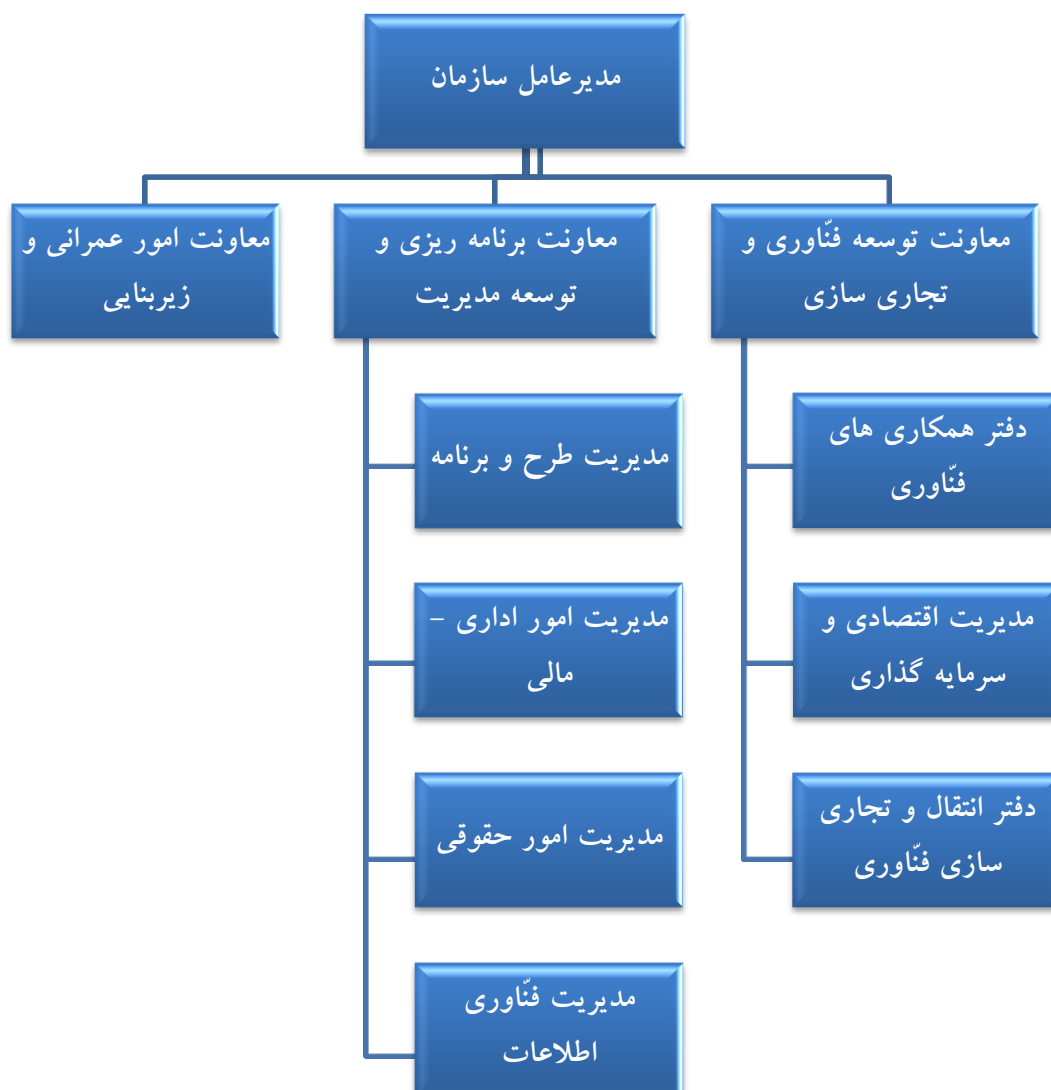
– معاونت توسعه فناوری و تجاری‌سازی

- مدیریت اقتصادی و سرمایه‌گذاری
- دفتر همکاری‌های فناوری
- دفتر انتقال و تجاری‌سازی فناوری

– معاونت امور عمرانی و زیربنایی

– معاونت برنامه‌ریزی و توسعه مدیریت

- مدیریت طرح و برنامه
- مدیریت امور اداری – مالی
- مدیریت امور حقوقی
- مدیریت فناوری اطلاعات

شکل ۱۲: نمودار سازمانی، سازمان عامل استقرار

۱۱-پیش بینی منابع بودجه و اعتبارات

منابع مالی موردنیاز برای توسعه منطقه ویژه خلیج فارس و پیش بینی مصارف هزینه‌ای و تملک دارایی به ترتیب در جداول ۴، ۵ و ۶ آمده است.

جدول ۴: منابع مالی مورد نیاز منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس (مبالغ به میلیون ریال)

عنوان اعتبارات	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	جمع
اعتبارات استانی	۱۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۷,۵۰۰	۴۶,۸۷۵	۵۸,۵۹۴	۱۸۷,۹۶۹
اعتبارات ملی (شورای عطف)	۱۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۷,۵۰۰	۴۶,۸۷۵	۵۸,۵۹۴	۱۸۷,۹۶۹
اعتبارات سایر منابع	۳,۵۰۰	۷,۰۰۰	۸,۷۵۰	۱۰,۹۳۸	۱۳,۶۷۲	۴۳,۸۵۹
درآمد اختصاصی (واگذاری زمین)	۰	۰	۲,۵۰۰	۵,۰۰۰	۸,۷۵۰	۱۶,۲۵۰
جمع	۳۳,۵۰۰	۶۷,۰۰۰	۸۶,۲۵۰	۱۰۹,۶۸۸	۱۳۹,۶۰۹	۴۳۶,۰۴۷

جدول ۵: پیش‌بینی مصارف اعتبارات (مبالغ به میلیون ریال)

شرح	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	جمع
حقوق و دستمزد	۰	۰	۵,۶۹۹	۷,۷۵۱	۹,۸۹۹	۲۳,۳۴۹
سایر هزینه‌های پرسنلی	۰	۰	۵۶۰	۷۲۸	۹۴۶	۲,۲۳۴
سوخت/انرژی/آب/تلفن	۰	۰	۳۱۵	۴۱۰	۵۳۲	۱,۲۵۷
ملزومات مصرفی و اداری	۰	۰	۴,۰۰۰	۵,۰۰۰	۶,۲۵۰	۱۵,۲۵۰
تجهیزات	۰	۰	۱۲,۹۰۰	۲۱,۱۲۵	۳۵,۰۰۸	۶۹,۰۳۳
مطالعه و احداث	۱۷,۵۱۰	۵۲,۵۳۰	۷۰,۰۴۰	۸۲,۰۷۹	۱۰۲,۷۶۵	۳۲۴,۹۲۴
جمع	۱۷,۵۱۰	۵۲,۵۳۰	۹۳,۵۱۴	۱۱۷,۰۹۲	۱۵۵,۴۰۱	۴۳۶,۰۴۷

جدول ۶: برآورد هزینه مطالعه و احداث طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (مبالغ به میلیون ریال)

شرح	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	جمع
مطالعات جامع	۵۱۰	۱,۵۳۰	۲,۰۴۰	۲,۳۹۱	۲,۹۹۳	۹,۴۶۴
آبرسانی	۵,۰۰۰	۱,۰۰۰	۷۵۰	۵۰۰	۳۵۰	۷,۶۰۰
برق رسانی	۷,۵۰۰	۱,۵۰۰	۱,۰۰۰	۷۵۰	۵۰۰	۱۱,۲۵۰
مخابرات	۰	۰	۷,۵۰۰	۱,۵۰۰	۱,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
جاده کشی	۴,۵۰۰	۳,۰۰۰	۲,۵۰۰	۱,۰۰۰	۵۰۰	۱۱,۵۰۰
احداث ساختمان اداری	۰	۳۵,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۷۵,۰۰۰	۲۱۵,۰۰۰
احداث کارگاه و آزمایشگاه *	۰	۱۰,۵۰۰	۱۱,۲۵۰	۱۵,۹۳۸	۲۲,۴۲۲	۶۰,۱۱۰
جمع	۱۷,۵۱۰	۵۲,۵۳۰	۷۰,۰۴۰	۸۲,۰۷۹	۱۰۲,۷۶۵	۳۲۴,۹۲۴

* محل تأمین اعتبار طرح‌های احداث کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها، اعتبارات سایر منابع و درآمد اختصاصی می‌باشد

۱۲- جمع‌بندی

منطقه ویژه علم و فناوری خلیج فارس در استان بوشهر در زمینی به وسعت تقریبی ۵۰۰ هکتار در جزیره عباسک تأسیس می‌گردد. سازمان‌های همکار در راه اندازی این منطقه پارک علم و فناوری خلیج فارس، دانشگاه خلیج فارس، دانشگاه علوم پزشکی، منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس، سازمان مناطق آزاد و ویژه، شرکت شهرک‌های صنعتی، پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی، شرکت گاز استان بوشهر، منطقه ویژه اقتصادی بوشهر، مجتمع گازی پارس جنوبی، شهرداری بوشهر، اداره کل ارتباطات و فناوری اطلاعات، اداره کل راه و شهرسازی استان بوشهر شرکت مجتمع گازی پاسارگاد می‌باشد. در این منطقه سه خوشه فناوری نفت، گاز و پتروشیمی، دریایی و زیستی و فناوری اطلاعات و ارتباط و رسانه وجود دارد. عناصر و بازیگران این خوشه‌ها در کانون‌های اصلی و دهگانه قرار دارند و با یکپارچگی ایجاد شده بین عناصر و بازیگران خوشه‌های فناوری شهر دانایی خلیج فارس (استان بوشهر) خود نمایی می‌نماید.

**منطقه ویژه علم و فناوری
استان خراسان رضوی**

۱- مقدمه

امروزه دانش به عنوان مهمترین سرمایه جایگزین سرمایه‌های مالی و فیزیکی در اقتصاد جهانی محسوب شده است. در اقتصاد دانش محور، سهم قابل توجهی از تولید ناخالص ملی و داخلی کشورها، از رشته فعالیت‌های مبتنی بر دانش نظیر صنایع دارای فناوری عالی و پیشرفته حاصل می‌شود. یکی از تفاوت‌های اصلی عصر کشاورزی و صنعتی با عصر نوین، تغییر و دگرذیسی در نهادها و واحدهای اقتصادی- اجتماعی و ظهور و بروز سازمان‌ها و شرکت‌های دانش محور می‌باشد. با توجه به نقش و اهمیت سرمایه‌های انسانی در میان دارایی‌های دانشی سازمان، رقابت بر سر جذب، رشد و توسعه و نگهداشت این سرمایه‌ها به جدی‌ترین ریسک و چالش فعلی و آتی پیش روی سازمان‌های پیشرو جهان مبدل شده است. رقابت روزافزون در جهت جذب سرمایه‌های انسانی به حدی گسترده و جدی است که این موضوع، ابعاد ملی و بین‌المللی به خود گرفته است و کشورها و اتحادیه‌های ملی، بین‌المللی و منطقه‌ای، هر یک با اتخاذ سیاست‌ها و برنامه‌های راهبردی میان‌مدت و بلندمدت در جهت برداشتن گام‌های استوار و پایدار در این مسیر می‌باشند.

توسعه مبتنی بر دانایی و اقتصاد دانش محور، امروزه در اکثر کشورهای دنیا به عنوان راهبرد محوری توسعه قرار گرفته است. در این راهبرد نوآوری، کارآفرینی، فناوری‌های برتر، نیروی انسانی کارآفرین و تحصیل کرده، زیرساخت‌های توسعه علمی، واحدهای تحقیق و توسعه، شرکت‌های کوچک و متوسط دانش‌بنیان، و سرمایه‌های ریسک پذیر عناصر کلیدی به شمار می‌آیند.

اقتصاد دانش محوری، اقتصادی است که مستقیماً بر اساس تولید، توزیع و مصرف دانش و اطلاعات عمل کند. در اقتصاد دانش محور؛ دانش، محرک اصلی رشد، ایجاد ثروت و اشتغال در تمامی فعالیت‌ها است. بر اساس این تعریف، اقتصاد دانش محور تنها بستگی به تعداد محدودی صنایع مبتنی بر فناوری بسیار پیشرفته نیست بلکه در این نوع اقتصاد، کلیه فعالیت‌های اقتصادی به شکلی بر دانش متکی است. حتی فعالیت‌هایی نظیر معدن و کشاورزی که اقتصاد قدیمی خوانده می‌شوند.

دانش مورد نیاز برای ساختن اقتصاد دانش محور تنها از نوع فناوری محض نیست بلکه دانش فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی را نیز در بر می‌گیرد.

راهبرد توسعه مبتنی بر دانایی و اقتصاد دانش محور که در دو دهه اخیر جایگزین استراتژی توسعه مبتنی بر تولید شده است، با شکل‌گیری تدریجی خود به ایجاد نهادها و زیرساخت‌های مورد نیاز خود پرداخته است.

در این راهبرد:

- ✓ دانشگاه‌های کارآفرین و مؤسس‌پرور جایگزین دانشگاه‌های مهندس‌پرور و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای
- ✓ پارک‌های علم و فناوری و شهرک‌های علمی جایگزین شهرک‌های صنعتی
- ✓ نیروهای انسانی کارآفرین جایگزین نیروهای انسانی ماهر
- ✓ شرکت‌های کوچک و متوسط جایگزین سازمان‌های بزرگ و غول‌پیکر
- ✓ و مناطق توسعه فناوری یا مناطق ویژه علم و فناوری جایگزین مناطق صنعتی ند.

امروزه مناطق ویژه دانش‌بنیان و مناطق ویژه علم و فناوری جزء لاینفک ادبیات توسعه شده‌اند. این مناطق که امروزه نام‌هایی همچون مناطق توسعه فناوری نوین، تکنوپولیس‌ها، مناطق ویژه فناوری، و مانند اینها را به خود گرفته‌اند و عموماً در بالا بودن چگالی دانشی و تبدیل سریع سرمایه‌های دانشی به محصولات و خدمات نوآورانه مشترک هستند. رشد اقتصادی در این مناطق به مراتب بیش‌تر از متوسط رشد اقتصادی کشورها بوده و بعضاً نسبت به ۴ یا ۵ هم می‌رسد.

۲- منطقه ویژه علم و فناوری

شبکه‌ای انبوه از امکانات علمی، صنعتی، تولیدی، آزمایشگاهی، تحقیقاتی، زیرساخت‌های ارتباطی، افراد و اطلاعات است که در یک امتداد جغرافیایی و بر اساس یک نظام مدون، با اهداف و راهکارهای معین هماهنگ شده و با جذب سرمایه‌های ملی و منطقه‌ای و اشتراک منافع آورده‌های همه طرف‌های ذینفع و هم‌افزایی میان سازمان‌ها، مراکز و مؤسسات حاضر در منطقه ویژه، سبب ارتقاء نوآوری و توسعه علم و فناوری و در نتیجه توسعه تولید و اقتصاد و ایجاد جامعه دانایی‌محور می‌شود.

ریچارد فلوریدا در تحقیق خود ۴۰ ابر منطقه را در جهان شناسایی می‌کند. حدوداً ۱۸ درصد کل جمعیت دنیا را در خود جای داده است و بالغ بر ۶۵ درصد کالاها و خدمات دنیا را تولید می‌کنند و از هر ۱۰ نوآوری ۹ تای آنها متعلق به این مناطق است. تعدادی از این مناطق در کشورهای آسیای جنوبی مانند چین، ژاپن و کره وجود دارند.

آمریکا به تنهایی ۱۰ تا ۱۲ ابر منطقه و یا کریدور اقتصادی مانند کریدور بوستون - نیویورک - واشنگتن، و یا کریدور شیکاگو - پیتسبورگ دارد. در اروپا نیز به عنوان مثال کریدور اقتصادی آمستردام - لندن و در آسیا ابر منطقه اطراف توکیو را می‌توان ذکر نمود اما بسیاری از کشورها فقط یک ابر منطقه دارند: مثلاً چین با تنها

یک منطقه ویژه شانگهای - پکن، و کشورهای هند، روسیه و برزیل نیز تنها دارای یک ابرمنطقه یا منطقه ویژه اقتصادی هستند.

مناطق دانش بنیان عموماً در یک منطقه شهری با چگالی دانشی بالا شکل می‌گیرند. در این مناطق ظرفیت‌های منطقه در تبدیل سریع سرمایه‌های دانشی به محصولات و خدمات نوآورانه از اهمیت اساسی برخوردار است. ایجاد یک محیط شهری با کیفیت و جذاب برای جذب و نگهداری کارکنان حوزه‌های دانش بر، ایجاد یک فرهنگ عمومی که مشوق خلاقیت و نوآوری، وجود مؤسسات ویژه برای آموزش کارکنان حوزه‌های دانش بر، و منابع تأمین مالی برای تبدیل طرح‌های بزرگ نوآورانه به واقعیت، از ضرورت‌های اساسی در شکل‌گیری یک منطقه دانش بنیان است.

به این ترتیب می‌توان گفت مناطق ویژه علم و فناوری ترکیب هماهنگی از دانشگاه‌ها، پارک‌های فناوری، مراکز تحقیقی و پژوهشی، شرکت‌های با فناوری برتر، سرمایه‌های مخاطره‌پذیر، امکانات و زیرساخت‌های فیزیکی و نهادی و سرمایه انسانی هستند که در یک محدوده خاص جغرافیایی با یک مدیریت هماهنگ و ساختار حقوقی خاص با اتصال به یک بازار مصرف، محصولات و خدمات دانش محور تولید می‌کنند. به عبارت دیگر مناطق ویژه علم و فناوری یک برنامه جامع توسعه منطقه‌ای برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود در یک منطقه و ایجاد زیرساخت‌های لازم برای شکل‌گیری خوشه‌های صنعتی با فناوری برتر است که در یک محدوده جغرافیایی اجرا می‌شود.

مناطق ویژه علم و فناوری دارای الزاماتی هستند که یا در پیش از برنامه‌ریزی آنها باید وجود داشته باشند یا در طرح توسعه آنها باید در نظر گرفته شوند. این الزامات عبارتند از:

- ✓ قرار گرفتن در فضای شهر
- ✓ وجود دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی
- ✓ وجود پارک‌های فناوری
- ✓ وجود سرمایه‌های مخاطره‌پذیر
- ✓ جدید بودن محصولات تولیدی و روش‌های تولید
- ✓ هم‌پیوندی با صاحبان علم و فناوری در مرز دانش
- ✓ وجود بنگاه‌های برتر ملی و بین‌المللی
- ✓ وجود زیرساخت‌ها و ساختارهای سخت و نرم
- ✓ وجود بازار

✓ وجود مدیریت نوین

✓ وجود نهادهای حمایت‌کننده عمومی

✓ وجود قوانین تسهیل‌کننده و حمایت‌های دولت

اصولاً موفقیت منطقه ویژه در گرو ایجاد و تمرکز فعالیت‌های دانش محور و فناوری‌های پیشرفته می‌باشد. این نوع فعالیت‌ها دارای ارزش افزوده بسیار بالایی است و در صورت موفقیت از پایداری نسبی بیشتری در بازار رقابتی امروز برخوردار خواهد بود. لازمه این امر در نظر گرفتن مکانیزم‌های تشویقی و حمایتی برای استقرار صنایع و فعالیت‌های دانش محور و پیشرفته و عدم تشویق و حتی جلوگیری از استقرار صنایع سنتی و یا مزاحم است. با توجه به فضای شدید رقابتی و سرعت بالای پیشرفت علم و فناوری در هر منطقه ویژه، امکان ورود به زمینه‌های معدودی از فعالیت‌ها به عنوان زمینه‌های پیشرفته و رقابتی وجود دارد. در نتیجه در برنامه‌ریزی‌های تأسیس و راه‌اندازی منطقه ویژه باید مطالعات دقیقی برای انتخاب این زمینه‌ها انجام گیرد و یا مکانیزم مناسبی برای انتخاب در آینده پیش‌بینی گردد. برای حصول اطمینان از موارد فوق باید معیارهای مناسبی برای فعالیت و حمایت از شرکت‌ها و صنایع مستقر در محدوده کریدور پیش‌بینی گردد و ضمانت‌های اجرایی لازم در نظر گرفته شود.

۳- مناطق ویژه علم و فناوری در ایران و خراسان رضوی

تجربه ایجاد پارک‌های علم و فناوری در کشور در طول برنامه سوم توسعه و توجه برنامه‌ریزان به توسعه مبتنی بر دانایی در برنامه چهارم، زمینه لازم برای طراحی مناطق ویژه علم و فناوری را در مناطق حائز شرایط بوجود آورد. همکاری مسئولین در دستگاه‌های مختلف و مشارکت صاحب نظران در زمینه توسعه فناوری منجر به تهیه مستندات لازم برای توجیه تأسیس این ساختار در استان‌های مهم از قبیل اصفهان، خراسان رضوی، فارس و تبریز گردید. بر اساس این مستندات «آیین نامه نحوه فعالیت‌های مشخص در تأسیس مناطق ویژه علم و فناوری کشور» در سال ۱۳۸۴ تهیه و به تصویب هیئت محترم وزیران رسید. این آیین‌نامه ضمن ترسیم جایگاه و نقش مناطق ویژه در دستیابی اهداف برنامه چهارم توسعه و در راستای چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور، ساختار تصمیم‌گیری و اجرایی مناطق ویژه را مشخص می‌نماید.

مسئولین استان خراسان رضوی با بهره‌گیری از پتانسیل‌های قانونی ایجاد شده از طریق «آیین‌نامه نحوه فعالیت‌های مشخص در تأسیس کریدورهای علم و فناوری کشور» و با تکیه بر ظرفیت‌های استان اقدامات مؤثری برای برنامه‌ریزی و طراحی تأسیس کریدور علم و فناوری رضوی انجام داده‌اند. طرح موضوع ایجاد این

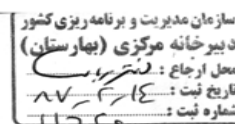
منطقه ویژه از سال ۱۳۸۵ آغاز و مطالعات اولیه از سال ۱۳۸۶ شروع گردید. هیئت محترم وزیران در جلسه مورخ ۸۷/۱/۲۲ خود که در سفر استانی در مشهد تشکیل گردید، ضمن تأکید به انجام مطالعات کامل توسط استانداری خراسان رضوی مقرر نمود نسبت به تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری خراسان اقدام گردد.

شماره
تاریخ
۱۳۸۷/۲/۱۱

بسمه تعالی
"با صلوات بر محمد و آل محمد"

وزارت کشور

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۱/۲۲ که در مرکز استان خراسان رضوی تشکیل شد موافقت نمود:

پس از انجام مطالعات لازم توسط استانداری خراسان رضوی، نسبت به تأسیس کریدور علم و فناوری در استان یادشده با رعایت آیین نامه نحوه فعالیتهای مشخص به منظور تأسیس و توسعه کریدورهای علم و فناوری کشور، موضوع ماده (۲) تصویب نامه شماره ۳۳۱۸۳/ت/۲۶۳۷۲ ه مورخ ۱۳۸۴/۵/۲ اقدام شود. منابع مالی مورد نیاز از محل منابع بخش غیردولتی تأمین می گردد.

پرویز داودی
معاون اول رئیس جمهور

رونوشت: دفتر رئیس جمهور، دفتر معاون اول رئیس جمهور، معاونت اجرایی رئیس جمهور، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، استانداری خراسان، رضوی و دفتر هیئت دولت.

۴- برنامه تأسیس مناطق ویژه خراسان رضوی

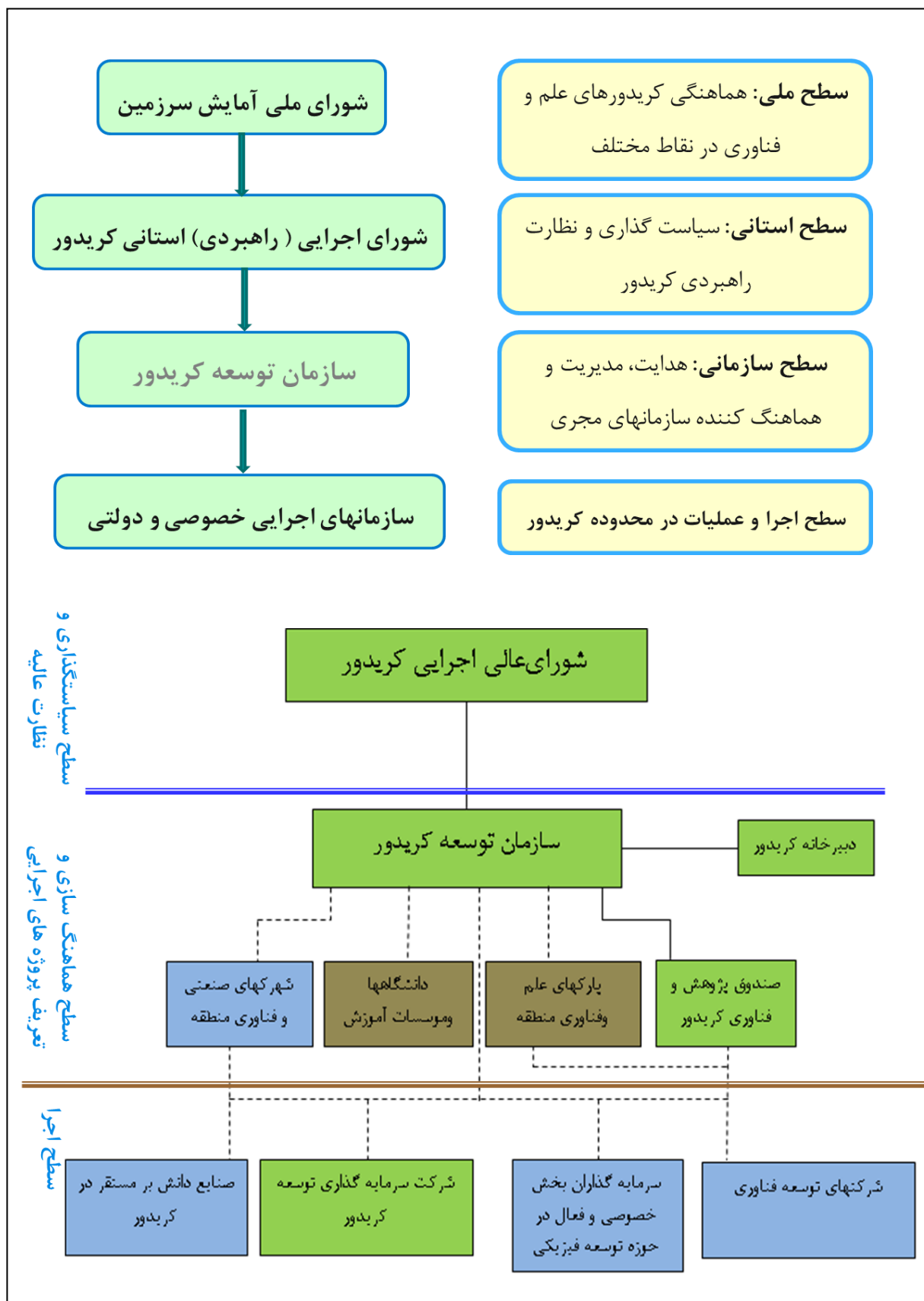
۴-۱- مطالعه و برنامه‌ریزی‌های اولیه

این بخش از اقدامات شامل طیف وسیعی از فعالیت‌ها می‌گردد که از تلاش‌های اولیه جهت تبیین مفاهیم برای سیاستمداران، مدیران و متقاعد ساختن آنان به آغاز چنین طرحی تا تأسیس و راه‌اندازی سازمان عامل منطقه ویژه جهت اجرای برنامه‌های تأسیس منطقه ویژه را شامل می‌گردد. عمده این اقدامات عبارتند از:

- ✓ تبیین موضوع در میان مدیران دولتی و بخش خصوصی
- ✓ جلب سرمایه اولیه برای مراحل طراحی منطقه ویژه
- ✓ انجام مطالعات امکان‌پذیری، طراحی مفهومی
- ✓ تهیه طرح تفصیلی نقاط قانونی منطقه ویژه
- ✓ طراحی ساختار سازمانی، مدیریتی و اجرایی منطقه ویژه
- ✓ دریافت مصوبات قانونی در سطح ملی و استانی

۴-۲- مشخصه‌های مناطق ویژه (کریدور) در طراحی ساختار اجرایی باید لحاظ شود

- ✓ پروژه منطقه ویژه علم و فناوری یک پروژه طولانی مدت ۲۰ تا ۳۰ ساله است
- ✓ ایجاد زیرساخت‌های اصلی نیازمند سرمایه‌گذاری مستقیم دولت
- ✓ ایجاد ساز و کار اجرایی برای مشارکت تام و تمام بخش خصوصی در توسعه مناطق شهری و فعالیت‌های اقتصادی دانش بنیان مناطق ویژه و تضمین سودآوری و امنیت اقتصادی
- ✓ ایجاد ساز و کارهای حمایتی برای توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط و کاهش ریسک آنها
- ✓ ایجاد جاذبه‌های لازم برای حضور شرکت‌های بین‌المللی در منطقه ویژه علم و فناوری
- ✓ ساختار سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری عملاً دارای چهار لایه است که به صورت شماتیک در شکل زیر نشان داده شده است.

شکل ۱: سطوح ساختار سازمانی منطقه ویژه

۳-۴- اقدامات اجرایی، کالبدی و عمرانی

بعد از انجام مطالعات و طراحی محتوایی و برنامه‌ریزی منطقه ویژه که شامل دریافت مصوبات قانونی برای ایجاد آنها خواهد بود، ایجاد ساختار سازمانی اولین قدم در تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری است. اقدامات اجرایی لازم برای ایجاد و توسعه فضای فیزیکی و کالبدی شروع خواهد شد. اقدامات اولیه برای شکل‌گیری منطقه ویژه شامل موارد زیر خواهد بود.

- ✓ معرفی محدوده جغرافیایی منطقه ویژه و نقاط قانونی آن برای سرمایه‌گذاران
- ✓ راه‌اندازی زیرساخت‌های لازم در منطقه ویژه
- ✓ شروع فعالیت ستادی و عمرانی در نقاط قانونی

۴-۴- اقدامات نرم افزاری

اقدامات نرم افزاری راه‌اندازی کریدور در حقیقت نتیجه اصلی مطالعات و برنامه‌ریزی‌های منتهی به تأسیس منطقه ویژه محسوب می‌گردند. مهمترین این برنامه‌ها عبارتند از:

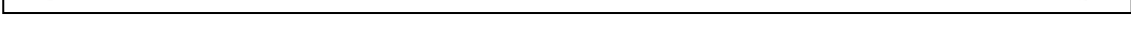
- ✓ اعطای مشوق‌های مالی و قانونی
- ✓ اعطای نشان منطقه ویژه
- ✓ شناسایی و برنامه‌ریزی برای ایجاد خوشه‌های
- ✓ طرح‌های پیشنهادی

۵- معرفی منطقه ویژه علم و فناوری خراسان رضوی

۵-۱- محدوده جغرافیایی منطقه ویژه (کریدور) علم و فناوری رضوی

بررسی ظرفیت‌های موجود در ناحیه مشهد نشان می‌دهد بخش عمده توانمندی‌های لازم برای استقرار منطقه ویژه در محور مشهد - چناران وجود دارد.

محدوده منطقه ویژه علم و فناوری رضوی از نظر موقعیت جغرافیایی از شمال به طوس و شهرهای قرقی و نقطه سکوتی رضوان و خط الرأس‌های هزار مسجد، از جنوب به نقاط شهری طرqbه، شاندیز و امتداد خط الرأس بینالود، از غرب به نقطه شهری چناران و از شرق به فرودگاه بین‌المللی شهید هاشمی‌نژاد محدود می‌شود. این محدوده بر اساس نقاط تعیین شده محدوده‌ای به طول ۷۴ و عرض ۳۰ کیلومتر و مساحتی در حدود ۲۲۲۰ کیلومترمربع را در بر می‌گیرد (شکل ۲).

مهمترین عناصر مستقر در این منطقه ویژه عبارتند از:

- ✓ فرودگاه بین‌المللی مشهد؛ پشتیبانی لجستیک و ارتباطات ملی و بین‌المللی
- ✓ کلان شهر مشهد؛ نقطه جاذب کلیه عناصر عملکردی منطقه ویژه
- ✓ حرم امام رضا(ع)؛ قطب مذهبی و فرهنگی، جاذب گردشگری مذهبی ملی و بین‌المللی
- ✓ دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه علوم پزشکی مشهد؛ اصلی ترین کانون آموزشی و پژوهشی کریدور
- ✓ پارک علم و فناوری خراسان؛ ستاد پشتیبان و کانون استقرار مؤسسات دانش بنیان
- ✓ شهرک فناوری صنایع غذایی شرق؛ ستاد پشتیبان و کانون استقرار مؤسسات دانش بنیان در حوزه صنایع

غذایی

- ✓ شهرک صنعتی طوس و دیگر شهرک‌های صنعتی؛ کانون استقرار جمع قابل ملاحظه از صنایع پیشرفته و

واحدهای R&D

- ✓ طوس؛ کانون فرهنگی و گردشگری
- ✓ طرqbه و شانديز؛ کانون تفرجگاهی و گردشگری
- ✓ شهر جديد گلبهار؛ کانون شهری و خدماتی
- ✓ منطقه اقتصادی- تجاری الماس شرق، پروما، کيان ستر و ...؛ مهم ترین قطب تجاری- اقتصادی در

شهر مشهد

۵-۲- شهرک نوآوری و فناوری رضوی

ساختار توسعه منطقه ویژه رضوی بر کانون‌های مختلفی متکی است که در محدوده منطقه ویژه بعنوان شاخص انتخاب می‌گردند. مطالعات انجام شده در مورد منطقه ویژه خراسان رضوی ضرورت شکل گیری یک نقطه کانونی در مکانی با زیرساخت‌های مناسب در بستری تجهیز شده تعریف می‌نماید. این نقطه کانونی که شهرک نوآوری و فناوری رضوی^۱ نامیده می‌شود مشخصاتی بشرح زیر دارد.

- ✓ ظرفیت و جمعیت در حد یک شهرک یا ناحیه شهری با حدود ۵۰ الی ۶۰ هزار نفر.
- ✓ ظرفیت فضایی این کانون با توجه به ویژگی‌های محیطی و بومی منطقه حدود ۱۰۰۰ الی ۱۲۰۰ هکتار.
- ✓ ظرفیت اشتغال حدود ۱۶۰۰۰ الی ۲۰۰۰۰ شغل.
- ✓ بعد متوسط پیش‌بینی شده برای خانوار حدود ۳ نفر.

^۱ Razavi Innovation & Technology Town (RITT)

۶- نقش آفرینان اصلی در منطقه ویژه علم و فناوری خراسان رضوی

شناخت صحیح از نقش آفرینان اصلی و مجموعه‌های موثر در توسعه منطقه ویژه علم و فناوری رضوی تأثیر مهمی در طراحی ساختار سازمانی کریدور دارد. مهمترین مجموعه‌ها و نقش هر یک از آنها در منطقه ویژه علم و فناوری رضوی را به شرح زیر می‌توان نام برد:

- ✓ عوامل حاکمیتی اعم از دولت ملی و دولت محلی (استانداری)
- ✓ تولیت آستان قدس رضوی
- ✓ شهرداری‌های منطقه ویژه (به طور ویژه شهرداری مشهد)
- ✓ سرمایه‌گذاران حوزه شهرسازی (احداثات و ابنیه)
- ✓ سرمایه‌گذاران حوزه فناوری (شرکت‌های دانش‌بنیان و خدمات مهندسی)
- ✓ دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و پارک‌های علم و فناوری
- ✓ صاحبان صنایع و ارائه‌کنندگان خدمات دانش بر

۷- ساختار سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری رضوی

ساختار سازمانی منطقه ویژه به دو بخش تقسیم می‌شود:

۱- سازمان توسعه منطقه ویژه علم و فناوری رضوی: این سازمان یک سازمان مدیریتی - حاکمیتی است که مسئولیت طراحی، برنامه‌ریزی، تأسیس و توسعه منطقه ویژه علم و فناوری رضوی و نظارت و هماهنگی سازمان‌های مجری را به عهده خواهد داشت.

۲- مؤسسات، شرکت‌ها و سازمان‌های مجری توسعه عمرانی، اقتصادی و فناوری: این مجموعه عملاً کلیه نهادها و سازمان‌های مجری را شامل می‌شود. از این بین تعدادی از سازمان‌ها نقش و اهمیت ویژه‌ای دارند که در ذیل مورد اشاره قرار گرفته‌اند.

- ✓ صندوق پژوهش و فناوری منطقه ویژه
- ✓ شرکت سرمایه‌گذاری عمران و توسعه منطقه ویژه
- ✓ پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری
- ✓ دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی

۸- اقدامات انجام شده در تأسیس منطقه ویژه خراسان رضوی

مجموعه اقدامات انجام شده برای تأسیس و استقرار منطقه ویژه علم و فناوری رضوی به صورت فهرست وار به شرح ذیل قابل ارائه هستند:

- ✓ اخذ مصوبه تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری رضوی در سفر استانی رئیس جمهور محترم
- ✓ تشکیل شورای راهبری منطقه ویژه
- ✓ تبیین موضوع در میان مدیران دولتی و بخش خصوصی
- ✓ امضاء تفاهم نامه با شرکت نگین تکنولوژی سندرین برهارد-مالزی
- ✓ جلب سرمایه اولیه برای طراحی کریدور
- ✓ شروع مطالعات امکان‌پذیری، تهیه برنامه کاری، طرح جامع و طرح تفصیلی نقاط قانونی منطقه ویژه
- ✓ انجام مطالعات پایه در دو بخش کلی؛ طراحی مفهومی و مطالعات کالبدی و شهرسازی زیرنظر شورای راهبردی
- ✓ انجام بخشی از مطالعات و طراحی منطقه ویژه با مشارکت تیم محقق داخلی برای هدایت مطالعات پایه و مشارکت مرکز تکنولوژی MSC
- ✓ تبیین محدوده منطقه ویژه
- ✓ ایجاد ساختار سازمانی، مدیریتی و اجرایی منطقه ویژه
- ✓ دریافت بخش از مصوبات لازم قانونی در سطح استانی و ملی
- ✓ تعیین مسئولیت سازمانی مختلف استانی برای شروع اقدامات و ابلاغ آنها
- ✓ تدوین و تصویب اساسنامه سازمان منطقه ویژه
- ✓ تصویب ایجاد شهرک فناوری و نوآوری رضوی در شورای راهبردی منطقه ویژه و شورای برنامه ریزی توسعه استان
- ✓ تصویب تأسیس شرکت سرمایه‌گذاری کریدور در شورای برنامه ریزی استان

۹- جمع‌بندی

توسعه فناوری در کشور در صورتی موفق خواهد بود که از یک طرف تمام فعالیتهای مربوط به این مقوله در قالب سیاست‌های کلی توسعه فناوری کشور قرار گیرد و از طرف دیگر ضمن تعریف جایگاه مناسب برای سازمان‌های حمایت کننده، جو همکاری و مساعدت (و نه رقابت ناسالم) در بین آنها به وجود آید.

توسعه فناوری باید به عنوان پیش نیاز و زیر بنای توسعه اقتصادی قلمداد شده و سیستم توسعه فناوری طراحی شده برای کشور، بعنوان مرجع اصلی مدنظر قرار گیرد. در این رابطه نیز، سیاستگزاری برای ایجاد منطقه ویژه علم و فناوری که در قالب سیاست‌های ملی فناوری در سطح ملی تعریف شده است باید به خوبی و طی یک برنامه مدون دنبال شود. لیکن ایجاد و توسعه منطقه ویژه نباید به صورت متمرکز انجام گیرد و سازمان‌های مختلف دولتی و غیردولتی و بخش خصوصی در صورت داشتن شرایط مناسب در سطح منطقه‌ای باید قادر به ایجاد نقش در این مناطق ویژه باشند.

چنانچه سیاست‌های ملی فناوری به وسیله مدل توسعه منطقه‌ای برای کشور دنبال و پیگیری گردند، فعالیت‌های پشتیبانی و پیاده‌سازی برنامه‌های توسعه فناوری باید در سطح منطقه‌ای انجام شود. به عبارت دیگر نقش اصلی در توسعه فناوری در راستای سیاست‌های تدوین شده ملی را عناصر محلی به عهده خواهند داشت و لذا ایجاد یک ارتباط هماهنگ بین این عناصر از یک سو ایجاد فضای رقابت سالم از طرف دیگر به تسریع توسعه فناوری کمک خواهد نمود. عناصر اصلی فعالیت در زمینه پشتیبانی توسعه فناوری در سطح منطقه‌ای می‌توانند شامل پارک‌های علم و فناوری، شهرک‌های فناوری، مراکز خدمات فناوری کسب و کار، مراکز رشد و مؤسسات مشابه، سازمان‌های مرتبط با فناوری از جمله مراکز تحقیق و توسعه، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی باشند.

**منطقه ویژه علم و فناوری
استان یزد**

۱- مقدمه

مناطق ویژه علم و فناوری، منظومه‌ای از امکانات علمی، صنعتی، تولیدی، آزمایشگاهی، تحقیقاتی، زیرساخت‌ها و محیط‌های ارتباطی، نهادها و مؤسسات، افراد و اطلاعات هستند که با تکیه بر خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها در یک گستره‌ی جغرافیایی و براساس یک نظام مدون و هم‌پیوند با اهداف و راهکارهای معین هماهنگ شده و با جذب فرصت‌ها و سرمایه‌های علمی، اقتصادی، انسانی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و اشتراک منافع همه طرف‌های ذینفع و هم‌افزایی بین سازمان‌ها، مراکز و مؤسسات حاضر در منطقه، سبب ارتقاء نوآوری و در نتیجه توسعه‌ی تولید، ثروت، رفاه ملی و ایجاد جامعه دانایی‌محور می‌شوند.

۲- اهداف ایجاد منطقه ویژه علم و فناوری یزد

- زمینه‌سازی برای تجمیع و هم‌افزایی عناصر مؤثر در منطقه
- ارتقاء و بهره‌وری در سرمایه‌گذاری‌های لازم از طریق هم‌پوندی عناصر موجود برای توسعه اقتصاد مبتنی بر دانایی
- ارتقا و تقویت جایگاه عناصر فعال در حوزه‌های مختلف منطقه و آماده‌سازی منابع بالقوه و پیوند آنها با عرصه اقتصاد بین‌المللی از طریق ایجاد شرایط هم‌افزایی و رقابتی
- جذب و حفظ سرمایه‌های انسانی خلاق و شایسته و ایجاد اشتغال ارزش افزا و مشارکت مردمی
- ایجاد تسهیلات حقوقی، خدماتی و اجرایی جهت راه‌اندازی خوشه‌های صنعتی مرتبط با فناور روز
- ایجاد مشارکت دولتی و حمایت‌های معنوی و مادی از توسعه منطقه

۳- سیر مصوبه‌های قانونی و حقوقی در خصوص منطقه ویژه علم و فناوری یزد

مصوبه‌های قانونی در خصوص تأسیس منطقه ویژه علم و فناوری یزد در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: مصوبه‌های قانونی مرتبط با تأسیس منطقه ویژه استان یزد

تاریخ	مرجع صدور	عنوان مصوبه
۱۳۸۵	هیئت وزیران	ایجاد منطقه ویژه علم و فناوری استان یزد
۱۳۸۹	هیئت وزیران	تغییر نام منطقه ویژه یزد به منطقه ویژه علم و فناوری یزد
۱۳۸۹	هیئت وزیران	اختصاص بودجه به مبلغ بیست میلیارد ریال در سال ۱۳۹۰
۱۳۹۱	کمیسیون دائمی شورای عتف	تصویب کلیات ایجاد منطقه ویژه علم و فناوری در یزد
۱۳۸۹	شرکت شهرک‌های صنعتی کشور	ایجاد شهرک الکترونیک و فناوری اطلاعات استان یزد
۱۳۹۰	هیئت وزیران	کمک به ایجاد شهرک الکترونیک و فناوری اطلاعات استان یزد با اعتباری بالغ بر ۲۰ میلیارد ریال
۱۳۷۹	شورای عالی مناطق آزاد تجاری - صنعتی	ایجاد منطقه ویژه اقتصادی یزد

ادامه جدول

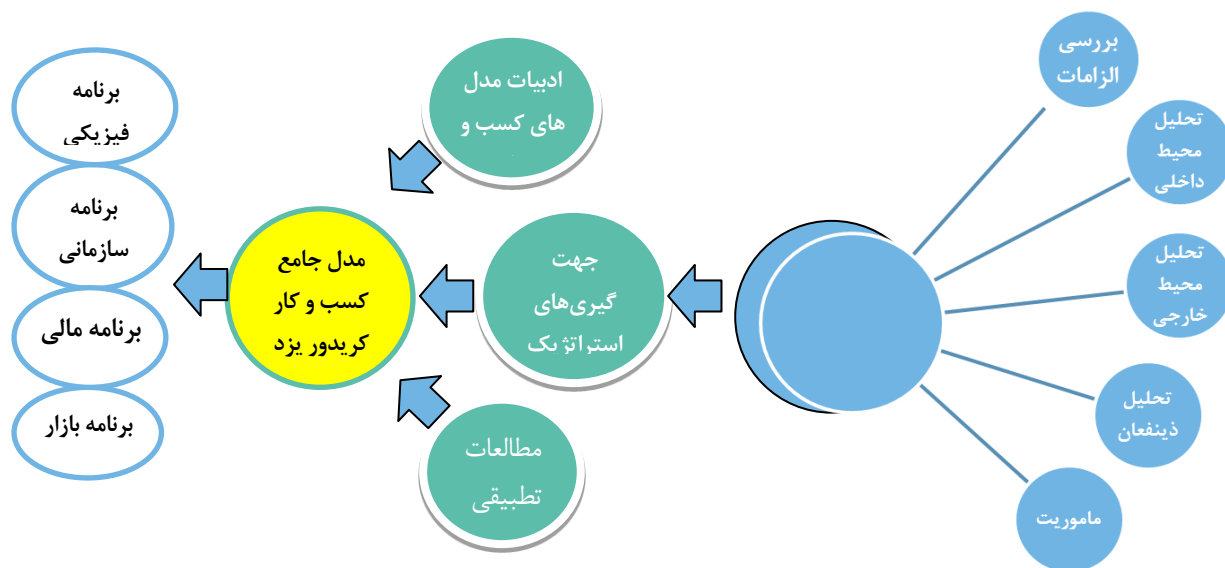
تاریخ	مرجع صدور	عنوان مصوبه
۱۳۹۰	شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان	تعیین منطقه ویژه علم و فناوری به عنوان اولویت اول توسعه استان یزد
۱۳۹۰	معاونت برنامه‌ریزی استان	اختصاص اعتبار استانی برای مطالعه طرح مطالعاتی منطقه ویژه علم و فناوری استان
۱۳۹۱	معاونت برنامه‌ریزی استان	اختصاص اعتبار استانی برای مطالعه طرح مطالعاتی منطقه ویژه علم و فناوری استان

جدول ۲: سوابق مطالعات انجام شده در استان یزد

عنوان مطالعه	سال انجام	مشاور	خروجی و دستاوردها
مطالعات تطبیقی مناطق ویژه علم و فناوری پیشرو در جهان	۸۶	شرکت ماتریس توسعه پارس	- گزارش شناختی وضعیت کریدورهای علم و فناوری دنیا
شناخت وضع موجود اجزاء و عناصر منطقه ویژه و برنامه‌های توسعه	۸۷-۸۹	شرکت بهین کار پرداز	- شناسایی عناصر اصلی برای استقرار و توسعه منطقه ویژه - شناسایی قابلیت‌های استان برای استقرار و توسعه منطقه ویژه
طراحی ساختار، تشکیلات و تدوین اساسنامه سازمان عامل	۸۷-۸۹	شرکت سقراط	- اساسنامه و ساختار پیشنهادی سازمان کریدور علم و فناوری یزد
تحلیل عناصر و محورهای فناوری و صنعتی مورد توجه منطقه ویژه	۸۷-۸۹	شرکت سقراط	- محورهای فناوری و صنعتی مورد حمایت منطقه ویژه - شناسایی مأموریت و وظایف عناصر فعال در منطقه ویژه - سیاستگذاری و بستر سازی قانونی در منطقه ویژه - آیین نامه حمایت از فعالیت‌های اقتصاد دانایی محور
تدوین برنامه‌های عملیاتی، بسترسازی فیزیکی و برآورد اعتبارات	۸۷-۸۹	شرکت سقراط	- برنامه‌های عملیاتی، بسترسازی فیزیکی و برآورد اعتبارات
- تعیین حوزه استقرار و توسعه بسترهای فیزیکی منطقه ویژه	۹۰	شرکت نظاره جغرافیایی سپهر	- حوزه استقرار و بسترهای فیزیکی منطقه ویژه

۴- سوابق مطالعات انجام شده در استان یزد

به منظور تبیین مبانی نظری مناطق ویژه علم و فناوری و تدوین مدل کسبو کار منطقه ویژه علم و فناوری یزد مطالعاتی توسط شرکت‌های مشاوره‌ای انجام شده است. مدل کلی سامان‌دهی مطالعات و نمادین و ؟؟؟؟ مطالعات به ترتیب در شکل ۱ و ۲ ارائه شده است.

شکل ۱: مدل کلی ساماندهی مطالعات منطقه ویژه علم و فناوری یزد

۵- برنامه راهبردی منطقه ویژه علم و فناوری یزد

- هم‌پیوندی عناصر موردنیاز برای توسعه فناوری برتر و ارائه تسهیلات لازم در راستای:

تحقق اقتصاد دانش‌بنیان در استان
ایجاد اشتغال ارزش‌افزا در استان
ایجاد شرایط رقابتی و هم‌افزایی در بین عناصر حوزه فناوری استان
جذب و حفظ سرمایه‌های انسانی در استان

• چشم انداز / منطقه

یکی از برترین مناطق ویژه در سطح کشور، پیشرو در منطقه ی آسیای جنوب غرب و مطرح در سطح بین‌الملل در افق ۱۴۰۴ در حوزه علم و فناوری

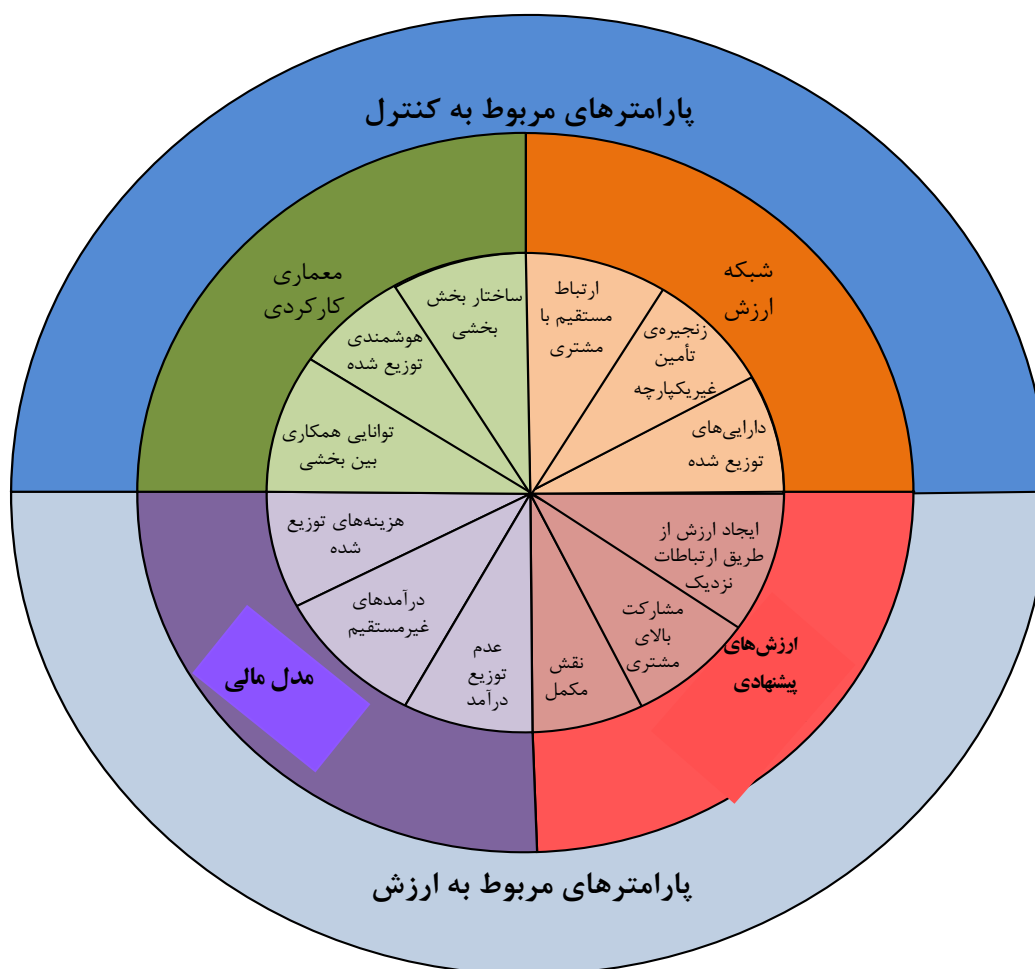
• دغدغه‌های استراتژیک:

شیوه مناسب استقرار و مدیریت منطقه ویژه
طرح مالی مناسب منطقه ویژه علم و فناوری استان یزد
نحوه ایجاد هماهنگی و تعامل سازنده بین اعضای هیئت اجرایی و عناصر منطقه ویژه
نبود ظرفیت‌های قانونی مناسب و کافی برای ایجاد و توسعه منطقه ویژه
نحوه فعالیت منطقه ویژه در جهت توسعه پایدار استان
نحوه ایجاد جذابیت‌های لازم برای مشتریان منطقه ویژه
نحوه ایجاد همراستایی و هماهنگی با اسناد بالادستی
نحوه بهره‌مندی حداکثری از ظرفیت‌های استان
راه‌اندازی سریع‌تر منطقه ویژه

• استراتژی‌های منطقه ویژه علم و فناوری:

ایجاد منابع مالی پایدار در جهت استقلال مالی
انطباق با محورهای توسعه‌ی مزیت‌دار استان
مدیریت و توسعه زیرساخت پیشرفته
برندسازی در سطح ملی و بین‌المللی
بهبود و توسعه مکانیزم مناسب به‌منظور جذب بهترین‌ها
بهبود و توسعه ظرفیت‌های قانونی، حمایت‌ها و مشوق‌های مادی و معنوی
ایجاد یک سازمان چابک، هوشمند و پویا برای مدیریت منطقه‌ی ویژه
ایجاد سازمان مبتنی بر مشارکت و تعامل ذی‌نفعان
همراستایی با اهداف کلان علم و فناوری کشور

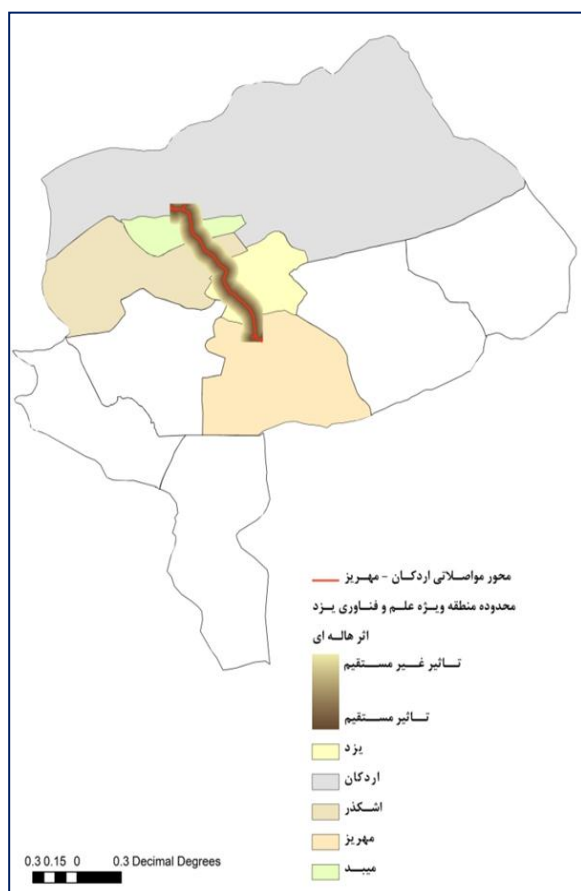
- طراحی مدل جامع کسب و کار منطقه ویژه علم و فناوری یزد
- در شکل زیر مدل جامع کسب و کار منطقه ویژه علم و فناوری یزد آورده شده است.

۶- ویژگی‌های خاص منطقه ویژه علم و فناوری یزد

- ویژگی اول: عدم تمرکز دارایی‌ها و به خصوص زمین در منطقه ویژه علم و فناوری یزد (یعنی منطقه ویژه علم و فناوری به دنبال تملک و واگذاری زمین نیست)
- ویژگی دوم: ضرورت وجود یک سازمان عامل مستقل برای مدیریت یکپارچه و مستقیم در منطقه ویژه علم و فناوری یزد
- ویژگی سوم: ضرورت وجود چابکی و هوشمندی در سازمان عامل

- **ویژگی چهارم:** ایجاد هم افزایی از طریق برقراری ارتباط بین عناصر اصلی منطقه ویژه علم و فناوری
- **ویژگی پنجم:** بر عهده گرفتن وظایف اصلی و خاص توسط سازمان عامل و پیشبرد اهداف و برنامه‌ها از طریق مدیریت شبکه عناصر در منطقه
- **ویژگی ششم:** توزیع هزینه‌ها و استفاده از منابع موجود و پراکنده‌ی ذینفعان و عدم ورود مستقیم منطقه‌ی ویژه علم و فناوری به مسائلی از قبیل تأمین، تجهیز و راه‌اندازی مراکز جدید
- **ویژگی هفتم:** ایفای نقش مکمل و ایجاد کننده حلقه‌های مفقوده توسعه علم و فناوری در استان از طرف منطقه ویژه علم و فناوری
- **ویژگی هشتم:** برقراری ارتباطات نزدیک و مستمر بین عامل مدیریت منطقه ویژه علم و فناوری و مشتریان برای ارائه‌ی خدمات متناسب با خواسته‌ها و نیازمندی آنان
- **ویژگی نهم:** ایجاد جریان درآمدی برای منطقه ویژه علم و فناوری به منظور انجام هرچه بهتر وظایف

۷- محدوده فیزیکی منطقه ویژه علم و فناوری یزد

هسته مرکزی منطقه ویژه علم و فناوری یزد حول محور مواصلاتی مهریز- اردکان گسترده شده است. در عین حال گستره منطقه محدود نشده و تنها خواست و علاقه عناصر به میزان بهره‌مند شدن از حمایت هاست که تعیین کننده موقعیت استقرار عناصر است.

جاذبیت منطقه برای استقرار عناصر در نزدیکی محور مذکور به مراتب بالاتر از موقعیت‌های دارای فاصله بیشتر است و این نیز تنها به دلیل محدودیت‌های فنی و فیزیکی در ارائه برخی خدمات خاص است.

در محدوده تأثیر مستقیم، برنامه‌ریزی‌های منطقه‌ی ویژه، جدی‌تر، با تمرکز بالاتر و همراه با کنترل بیشتر خواهد بود و هرچه فاصله عناصر مستقر در منطقه از این محور مواصلاتی بیشتر شود، بهره‌مندی از برخی حمایت‌ها کاهش می‌یابد (شکل ۲).

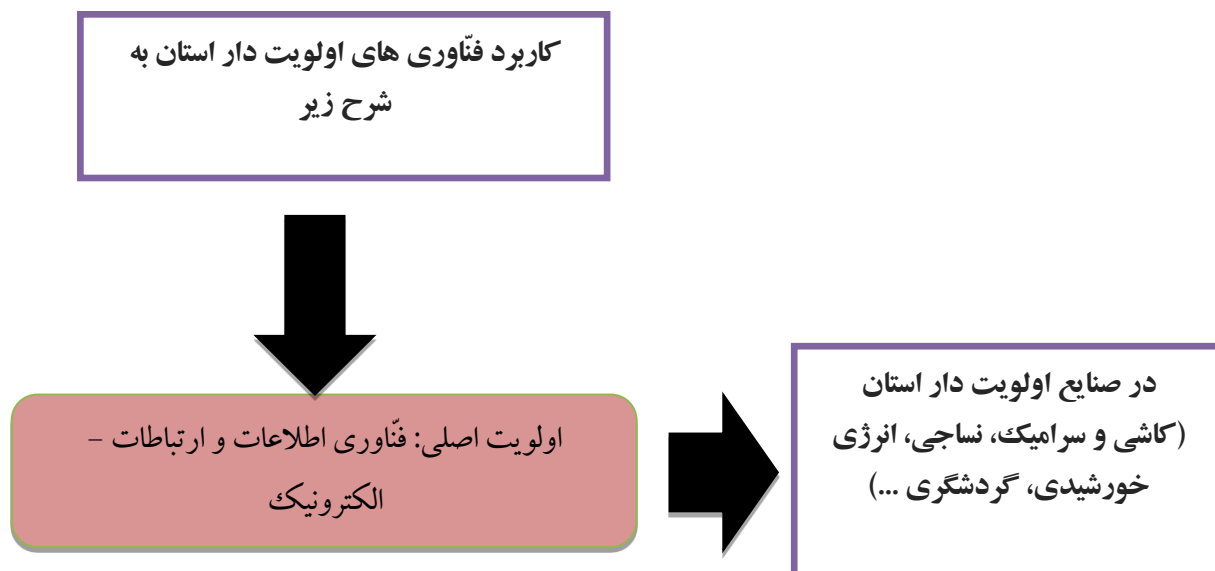
شکل ۲: هسته مرکزی منطقه ویژه علم و فناوری یزد

محو های موصلاتی ریلی	نمایشگاه بین المللی
محورهای موصلاتی جاده ای	طرح جامع پارک علم و فناوری
فرودگاه بین المللی	ورزشگاه بزرگ یزد
بندر خشک	خوشه های صنعتی کاشی و سرامیک، نساجی و ..
شهرک تخصصی فناوری اطلاعات و ارتباطات	مراکز دانشگاهی متعدد و معتبر
شهرک های متعدد صنعتی	مراکز خدمات رفاهی و....
منطقه ویژه اقتصادی	

۸- محورهای فعالیت منطقه ویژه علم و فناوری یزد

بر اساس مدل طراحی شده، صنایع اصلی استان در صورتی که شرایط لازم را احراز نمایند؛ می‌توانند در ردیف مشمولان حمایتی منطقه‌ی ویژه‌ی علم و فناوری یزد قرار گیرند.

خدمات عمومی	•
خدمات مالی	•
خدمات قانونی	•
خدمات مشاوره‌ای	•
خدمات تخصصی	•
خدمات شبکه سازی	•
خدمات مرتبط با بازار	•

• خدمات و مشتریان منطقه

ردیف	عنوان مشتری
۱	مراکز آموزشی
۲	مراکز علمی و فناوری
۳	واحدهای صنعتی
۴	شرکت‌های بازرگانی
۵	سرمایه‌گذاران
۶	مراکز درمانی و بهداشتی
۷	مراکز مشاوره و پیمانکاری

• ویژگی‌های مشتریان هدف

در گروه‌های مختلف مشتریان، مشتریان استان یزد در اولویت قرار دارند. با این نگرش، مشتریان هدف منطقه‌ی ویژه شامل مراکز آموزشی، مراکز علمی و فناوری، واحدهای صنعتی، سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی، مراکز رفاهی - تفریحی، مراکز بهداشتی - درمانی، شرکت‌های پیمانکاری و خدماتی و شرکت‌های بازرگانی فعال در سطح استان هستند که ویژگی‌های زیر را داشته باشند:

- دوستدار محیط زیست؛
- کم آب‌خواه؛
- فعالیت در حوزه‌های منطبق با اولویت‌های فناوری‌های نوین استان، سند توسعه‌ی استان و اسناد کلان کشوری
- فعال در تحقیق و توسعه

۹- عناصر و بازیگران منطقه ویژه علم و فناوری یزد

عناصر و بازیگران فعال در منطقه ویژه علم و فناوری یزد در جدول ۴ خلاصه شده است.

جدول ۴: عناصر فعال در منطقه ویژه علم و فناوری یزد

شرکت مخابرات	مراکز رفاهی، تفریحی، فرهنگی، اقامتی
شرکت آب و فاضلاب	بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری
شرکت توزیع برق	اداره گمرک
شرکت گاز	سازمان امور مالیاتی
شرکت شهرک‌های صنعتی	شرکت‌های بیمه
اداره راه و شهرسازی	اداره کل مالکیت صنعتی
اداره منابع طبیعی	اداره صنعت، معدن و تجارت
بیمارستان‌ها و سایر مراکز درمانی	اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی
دانشگاه و سایر مراکز آموزشی	پارک علم و فناوری و مراکز رشد
	شهرداری

۱۰- تفاهم‌نامه‌های امضاء شده بین عناصر اصلی و منطقه ویژه علم و فناوری یزد

مواد تفاهم‌نامه‌های امضاء شده بین عناصر اصلی و منطقه ویژه علم و فناوری به شرح جدول ۵ است.

جدول ۵: مواد تفاهم‌نامه بین عناصر اصلی و منطقه ویژه علم و فناوری

طرف تفاهم	مواد تفاهم‌نامه
شرکت مخابرات	توسعه‌ی زیرساخت‌های ارتباطی در منطقه
شرکت آب و فاضلاب	ارائه خدمات آب و فاضلاب در جهت ایجاد و توسعه منطقه
شرکت توزیع برق	ارائه خدمات توزیع در جهت ایجاد و توسعه منطقه.
شرکت گاز	گازرسانی جهت ایجاد و توسعه منطقه.
شرکت شهرک‌های صنعتی	زمینه‌سازی حضور و فعالیت خوشه‌های صنعتی در منطقه؛ زمینه‌سازی حضور و فعالیت واحدهای صنعتی در منطقه؛ استفاده از تجهیزات تحقیقاتی صنعت توسط سایر عناصر؛ و ایفای نقش فعال در شبکه‌های ارتباطی.
اداره راه و شهرسازی	ایجاد امکانات رفاهی، تفریحی، فرهنگی، بهداشتی و اقامتی در منطقه؛ و رعایت نمودن محدودیت‌ها و الزامات منطقه‌ی ویژه در واگذاری‌ها.
اداره منابع طبیعی	رعایت نمودن محدودیت‌ها و الزامات منطقه ویژه در واگذاری‌ها.
بیمارستان‌ها و سایر مراکز درمانی	ارائه‌ی خدمات بهداشتی و درمانی به عناصر.

۱۱- برنامه سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری یزد

الزامات: الزام آئین نامه و اسناد بالادستی

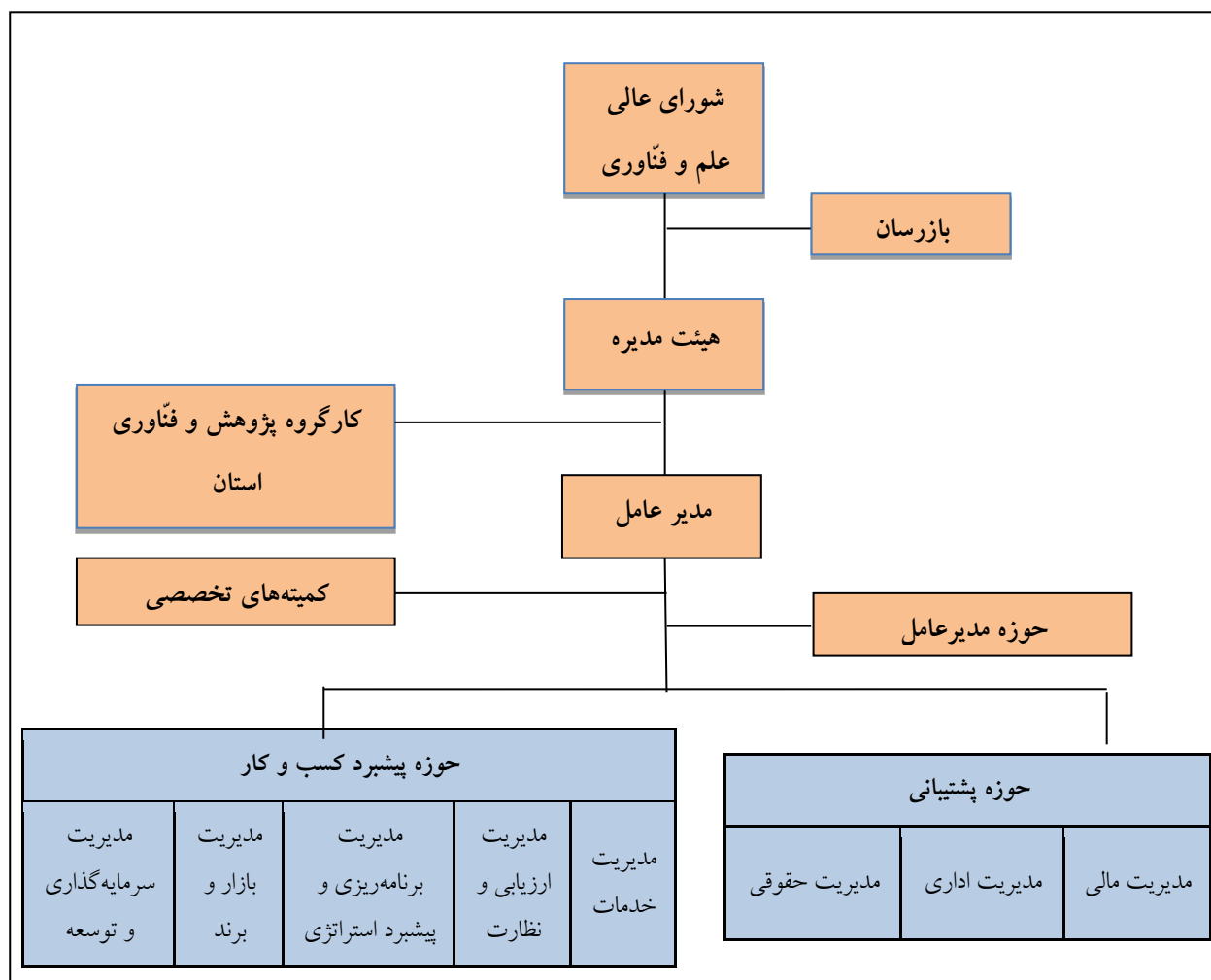
- لزوم وجود «هیئت اجرایی» و «سازمان عامل»
- لزوم تشکیل هیئت اجرایی با ترکیب مشخص به‌منظور هماهنگی، نظارت و مدیریت تأسیس و توسعه منطقه ویژه علم و فناوری در سطح استان
- لزوم ایجاد سازمان عامل استقرار و توسعه منطقه ویژه علم و فناوری به‌منظور مطالعه، تأسیس، مدیریت و توسعه منطقه
- ساختار حقوقی غیردولتی
- مطابقت با سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مبنی بر عدم دخالت دولت در فعالیتهای اقتصادی جدید

الزام مطالعات

- ساختار چابک و قدرتمند
- برخورداری از ساختار مدیریتی و نظارتی با تمرکز بر استفاده از ظرفیت های استان
- وجود نهاد ارتباطی مستقیم با مشتریان

ساختار حقوقی

- ساختار حقوقی پیشنهادی جهت سازمان عامل توسعه و استقرار منطقه ویژه علم و فناوری یزد:
- ۱. غیر دولتی - غیرانتفاعی
- ۲. با تشکیلات و اساسنامه مشخص (شکل ۴)

شکل ۴: نمودار سازمانی منطقه ویژه علم و فناوری یزد

۱۲- برنامه مالی منطقه ویژه علم و فناوری یزد

هزینه‌ها

- هزینه‌های سازمان عامل توسعه و استقرار منطقه ویژه علم و فناوری یزد شامل هزینه‌های نیروی انسانی، تجهیز سازمان، ایاب و ذهاب و استقرار سازمان.
- مطالعات، پژوهش و ارزیابی
- زیرساخت شامل خرید زمین و ساخت ساختمان، تأمین سخت افزار، نرم افزار و شبکه‌های خدماتی-ارتباطی.
- مشوق‌ها و کمک‌ها
- مدیریت بازار و برند شامل تبلیغات و اطلاع رسانی و امور برند.

• سرفصل هزینه‌ها

هزینه‌های سرمایه‌ای

- خرید زمین ساختمان سازمان عامل
- ساخت ساختمان سازمان عامل
- تجهیز ساختمان سازمان عامل
- تأمین سخت‌افزار
- تأمین نرم‌افزار
- ایجاد شبکه‌های ارتباطی - خدماتی
- مطالعات، پژوهش و ارزیابی
- مشوق‌ها و کمک‌ها
- مدیریت بازار و برند

هزینه‌های جاری

- نیروی انسانی
- ملزومات مصرفی
- پشتیبانی
- هزینه‌های ایاب و ذهاب
- اجاره

• برنامه‌ریزی هزینه‌ای

برنامه‌ریزی هزینه‌ای منطقه ویژه علم و فناوری یزد در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶: برنامه‌ریزی هزینه‌ای منطقه ویژه علم و فناوری یزد

سال اول		سال دوم		سال سوم	
جاری	سرمایه‌ای	جاری	سرمایه‌ای	جاری	سرمایه‌ای
هزینه‌های سرمایه‌ای					
۰	۴۶۱۵۰	۰	۵۸۳۸۰	۰	۷۲۰۰۰
هزینه‌های جاری					
۹۲۷۵	۰	۱۱۷۳۰	۰	۱۴۶۵۲	۰
مجموع هزینه‌های جاری		مجموع هزینه‌های جاری		مجموع هزینه‌های جاری	
۵۵۴۲۵		۷۰۱۱۰		۸۶۶۵۲	
مجموع هزینه‌ها		مجموع هزینه‌ها		مجموع هزینه‌ها	

• منابع مالی

الف) درآمدهای استانی

ب) سرمایه‌گذاری از محل یک درصد درآمد شرکت‌های دولتی در فعالیتهای مربوط به منطقه‌ی ویژه‌ی علم و فناوری

ج) کمک‌ها و درآمدهای اختصاصی مناطق ویژه‌ی علم و فناوری

د) سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی

هـ) منابع بودجه کل کشور

• برنامه‌ریزی درآمد:

برنامه‌ریزی درآمد منطقه ویژه علم و فناوری در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷: برنامه‌ریزی درآمد منطقه ویژه علم و فناوری یزد

سال سوم	سال دوم	سال اول		
۲۳۳۱۰	۱۹۳۶۰	۱۷۲۲۵	اعتبارات ملی	درآمدها
۱۲۰۰۰	۱۰۰۰۰	۸۰۰۰	کمک از محل اعتبارات استانی	
۶۰۰۰	۴۰۰۰	۰	درآمد منطقه‌ی ویژه	
۱۵۷۵۰	۱۰۵۰۰	۷۰۰۰	سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	
۰	۰	۰	تسهیلات بانکی	
۳۶۰۰۰	۳۰۰۰۰	۲۵۰۰۰	از محل ۱٪ درآمد شرکت‌های دولتی	
۰	۰	۰	سایر	
۸۶۶۵۲	۷۰۱۱۰	۵۵۴۲۵	مجموع	

جریان مالی منطقه ویژه علم و فناوری یزد تا سه سال آینده (جدول ۸)

جدول ۸: جریان مالی منطقه ویژه علم و فناوری یزد

سال اول		سال دوم		سال سوم	
جاری	سرمایه‌ای	جاری	سرمایه‌ای	جاری	سرمایه‌ای
هزینه‌های سرمایه‌ای					
-	۷۵۰۰	-	-	-	-
-	-	-	۴۸۰۰	-	۵۷۶۰
-	۳۰۰۰	-	-	-	-
-	۱۳۵۰	-	۱۵۰۰	-	-
-	۳۰۰۰	-	۳۴۰۰	-	-
-	۳۰۰۰	-	۳۴۰۰	-	-
-	۵۰۰۰	-	۶۰۰۰	-	۷۳۰۰
-	۱۶۰۰۰	-	۳۸۸۰۰	-	۴۶۰۸۰
-	۱۳۰۰۰	-	۱۵۶۰۰	-	۱۸۷۳۰
-	۴۸۷۵۰	-	۶۱۵۰۰	-	۷۷۷۶۰
هزینه‌های جاری					
۷۹۰۰	-	۹۴۸۰	-	۱۱۳۷۶	-
۳۵۰	-	۳۰۰	-	۳۶۰	-
۵۳۵	-	۱۱۱۰	-	۱۹۰۸	-
۳۰۰	-	۴۸۰	-	۵۷۶	-
۳۰۰	-	۳۶۰	-	۴۳۳	-
۹۳۷۵	-	۱۱۷۳۰	-	۱۴۶۵۳	-
مجموع هزینه‌های جاری		مجموع هزینه‌ها		مجموع هزینه‌ها	
۵۷۸۳۵		۷۳۳۸۰		۹۳۰۶۰	
از محل منابع عمومی		از محل منابع عمومی		از محل منابع عمومی	
کمک‌ها از محل اعتبارات استانی		کمک‌ها از محل اعتبارات استانی		کمک‌ها از محل اعتبارات استانی	
درآمد منطقه‌ای ویژه		درآمد منطقه‌ای ویژه		درآمد منطقه‌ای ویژه	
سرمایه‌گذاری بخش خصوصی		سرمایه‌گذاری بخش خصوصی		سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	
تسهیلات بانکی		تسهیلات بانکی		تسهیلات بانکی	
از محل ۱٪ درآمد شرکت‌های دولتی		از محل ۱٪ درآمد شرکت‌های دولتی		از محل ۱٪ درآمد شرکت‌های دولتی	
سایر		سایر		سایر	
مجموع		مجموع		مجموع	
۵۷۸۳۵		۷۳۳۸۰		۹۳۰۶۰	

• واحد اعداد میلیون ریال است.

جمع‌بندی ویژگی‌های منطقه ویژه علم و فناوری یزد

با توجه به مدل طراحی شده، نگرش غالب در مورد مفهوم منطقه ویژه علم و فناوری یزد به شرح زیر است:

استان یزد به دنبال ایجاد منطقه ویژه علم و فناوری نیست!!

بلکه به دنبال تبدیل نمودن استان به یک منطقه ویژه علم و فناوری از طریق هم‌پیوندی و فزایی بین عناصر

اصلی توسعه علم و فناوری و مدیریت یکپارچه و هدفمند در این راستا است.